

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT

DIPLOMSKO DELO

ANŽE BRANKOVIČ

Ljubljana, 2011

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za šport

Prilagojena športna vzgoja
Specialna športna vzgoja

**MNENJE STARŠEV IN STROKOVNIH DELAVCEV VRTCA O
VLOGI MOŠKEGA VZGOJITELJA PRI IZVAJANJU
GIBALNIH/ŠPORTNIH DEJAVNOSTI V VRTCU**

DIPLOMSKO DELO

MENTORICA

prof. dr. Videmšek Mateja

RECENZENT

izr. prof. dr. Damir Karpljuk

KONZULTANT

izr. prof. dr. Jože Štihec

ANŽE BRANKOVIČ

Ljubljana, 2011

ZAHVALA

Zahvaljujem se svoji mentorici, prof. dr. Videmšek Mateji, za strokovno pomoč, konkretne povratne informacije in nasvete. Ne smem pozabiti njene prijaznosti, dostopnosti in potrpežljivosti.

V največji meri se zahvaljujem tudi moji partnerici Maruši, za jasne nasvete, konkretne kritike, pohvale in motivacijo. Zahvalo, za podporo in spodbudo, pa namenjam še mami Jani, očetu Petru ter sestri Tadeji.

Ključne besede: predšolska vzgoja, moški vzgojitelj, vrtec, gibalna/športna dejavnost

MNENJE STARŠEV IN STROKOVNIH DELAVCEV VRTCA O VLOGI MOŠKEGA VZGOJITELJA PRI IZVAJANJU GIBALNIH/ŠPORTNIH DEJAVNOSTI V VRTCU

Avtor: Anže Brankovič

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, 2011

Število strani: 87; Število preglednic: 18; Število slik: 36; Število virov: 97; Število prilog: 2

IZVLEČEK

Namen diplomskega dela je bil ugotoviti vzroke, zakaj je v vzgojiteljskem poklicu tako malo moških, poleg tega pa prikazati izkušnje, ki jih imajo starši in vzgojitelji z moškim vzgojiteljem in ugotoviti, kako zaželeni so moški v vrtcih in na kakšen način bi se le ti lažje vključili v ta del vzgojne ustanove in vzgoje na splošno. Zanimalo nas je, kateri dejavniki in izkušnje vplivajo na razlike, želeli smo izvedeti tudi mnenje o moškem v vrtcu. Skušali smo tudi ugotoviti, ali je gibalna/športna dejavnost del vrtčevske vzgoje, kjer bi moški lahko imel glavno vlogo in se tudi uveljavil. Poskušali smo ugotoviti tudi, kako močan vpliv imajo stereotipi na družbo oz. odločitve.

Podatke smo zbrali s pomočjo anketnih vprašalnikov. Uporabili smo dva različna vprašalnika, enega za starše otrok, drugega za vzgojitelje. Vsebovala sta 11 oz. 13 spremenljivk. Anketiranih je bilo 85 staršev in 27 vzgojiteljev.

Rezultate smo obdelali s programom SPSS 15.0 (Statistical Package for the Social Science). Uporabili smo podprogram Frequencies in izračunali kontingenčne tabele. S koeficientom kontingence smo na podlagi 5 % tveganja ugotavljali statistično značilnost.

Sodelovalo je več žensk kot moških, tako pri vzgojiteljih kot starših. Ugotovili smo, da so moški vzgojitelji zaželeni v predšolski vzgoji. Ob mešanem vzgojiteljskem paru bi otroke želelo vzgajati kar 96 % vzgojiteljev. 98 % staršev bi želelo, da jih vzgajata tako ženska kot moški. Prav tako so strokovni delavci vrtcev in tudi starši izrazili izredno visoko stopnjo podpore moškemu vzgojitelju pri vodenju gibalne/športne dejavnosti. Iz rezultatov smo razbrali, da stereotipi močno krojijo vzgojiteljski poklic in tako v veliki meri vplivajo na število moških v vzgojiteljskem poklicu. Zaznali smo razlike med pričakovanim stanjem in dejanskim stanjem med anketiranci, ko se starši, kljub izkušnjam z moškim vzgojiteljem, niso nič z večjim odstotkom odločili za moškega vzgojitelja. Tudi v primeru, ko smo pričakovali, da se bodo samohranilci odločili za nasprotni spol vzgojitelja, se to ni potrdilo.

Key words: preschool education, male educator, nursery school, physical/sports activity

OPINION OF PARENTS AND PROFESSIONAL NURSERY WORKERS ON THE ROLE OF A MALE EDUCATOR IN IMPLEMENTING PHYSICAL/SPORTS ACTIVITIES IN PRESCHOOL EDUCATION

Author: Anže Brankovič

University of Ljubljana, Faculty of Sport, 2011

Number of pages: 87; Number of Tables: 18; Number of pictures: 36; Number of sources: 97; Number of attachments: 2

ABSTRACT

The purpose of this diploma paper was to determine the reasons why there are so few men among the preschool educators, as well as to show the experiences that parents and nursery workers have with a male educator and find out how men are welcome in the nursery and in what way they would be more easily included in this part of the educational institution and education in general. We investigated what factors and experiences influence the differences, we wanted to know the opinion about a man in a kindergarten. We tried to determine whether the physical / sports activity is a part of preschool education, where a man could play the central role and establish himself at the same time. We also tried to find out how strong is the influence of stereotypes on society or decisions.

Data was collected through questionnaires. We used two different questionnaires, one for parents of children, another for educators. They contained 11 and 13 variables respectively. Of those surveyed there were 85 parents and 27 educators.

The results were analyzed using SPSS 15.0 (Statistical Package for the Social Science). We used the sub-programme Frequencies and calculated the contingency tables. With the coefficient of contingency based on 5% risk we assessed the statistical significance.

There were more women than men involved in the survey, in both groups - educators and parents. We found out that male educators are most welcome in preschool education. As many as 96% of educators would like to raise children in a mixed team of two educators (male - female). 98% of parents would like their children to be trained by both women and men. Also, nursery professionals and parents expressed a very high level of support to a male educator in the conduct of physical/sports activity. From the results we have ascertained that stereotypes strongly tailor the profession of a preschool educator and thus largely influence the number of men in this profession. We have noted the differences between the expected situation and the reality among the interviewees. Despite having previous experiences with a male educator, parents did not opt for a male kindergarten worker with a higher percentage. Even when we expected that single parents would opt for the opposite sex educator, this was not confirmed.

KAZALO

1 UVOD	8
1.1 VRTEC.....	8
1.1.1 VLOGA VRTCA PRI GIBALNI VZGOJI OTROK.....	11
1.1.2 VZGOJITELJSKI POKLIC.....	12
1.1.3 VZGOJITELJ.....	15
1.1.4 ŠPORTNI PEDAGOG V VRTCU.....	18
1.2 GIBALNA/ŠPORTNA DEJAVNOST.....	19
1.2.1 VPLIV GIBALNE/ŠPORTNE DEJAVNOSTI NA OTROKOV RAZVOJ.....	21
1.2.1.1 VPLIV OKOLJA NA GIBALNO/ŠPORTNO DEJAVNOST.....	25
1.2.1.2 VPLIV GIBALNE/ŠPORTNE DEJAVNOSTI NA ZDRAVJE.....	27
1.2.2 IGRA.....	28
1.3 STEREOTIPI IN PREDSDOKI.....	29
1.3.1 O IZVORU STEREOTIPOV IN PREDSDOKOV.....	30
1.3.2 STEREOTIPI IN PREDSDOKI V ZAPOSLOVANJU.....	31
1.3.3 STEREOTIPI IN VLOGA VZGOJITELJA.....	34
1.4 DRUŽINA.....	35
1.4.1 VLOGA STARŠEV.....	36
1.4.2 NOVODOBNI OČE.....	37
1.5 PROBLEM, CILJI IN HIPOTEZE.....	41
2 METODE DELA	43
2.1 PREIZKUŠANCI.....	43
2.2 PRIPOMOČKI.....	43
2.3 POSTOPEK.....	44
3 REZULTATI	45
3.1 STARŠI.....	45
3.2 VZGOJITELJI.....	60
4 RAZPRAVA	71
5 SKLEP	74
6 VIRI	77
7 PRILOGE	84
7.1 ANKETNI VPRAŠALNIK - STARŠI.....	84
7.2 ANKETNI VPRAŠALNIK - VZGOJITELJI.....	86

1 UVOD

Prav vsak se skozi otroštvo sreča z vzgojo. Primarno je to v družini, kasneje pa tudi v javnih institucijah, kot sta vrtec in šola. Prav od vzgojnih metod in zgledov v tem času je odvisno, kako bo otrok sprejemal okolico in sebe ter se razvijal.

Večina odraste v stereotipnem okolju, pa naj bo to doma, v vrtcu ali v današnjem okolju polnem različnih medijev. Zaradi tega se tudi tako težko izognemo nepreverjenim in globoko v nas zasidranim govoricam, predsodkom, stereotipom. To bo trajalo še dolgo, kako dolgo pa je odvisno od nas, osveščenosti populacije in poznavanja (ne)razlik.

Na splošno sta gibanje in šport postala sinonim za zdravo življenje. V nekaterih pogledih pa tudi razkošje, dobrina, status in način življenja. Toda pomembno je, kako vzgojiti zdravega športnika, uporabnika gibanja in predvsem človeka, katerega vrednota je športna aktivnost. Zagotovo je to poslanstvo starejših, da mladim dajo zgled. Najpomembnejša pri tem je družina. Ker pa sta starša pogosto prezaposlena, jima to ne uspeva po najboljših močeh in željah. Tako vrtci in šole prevzemajo (večinoma) glavno vlogo posredovalca in zgleda. To so predvsem športni pedagogi, ki pa se z otroki srečajo šele pri 10 letih (v 2. triadi osnovne šole). Tu prihaja do velike praznine, ravno v času, ko je otrok v obdobju, ko gibanje predstavlja njegovo življenje in je zelo odprt za nove stvari.

1.1 VRTEC

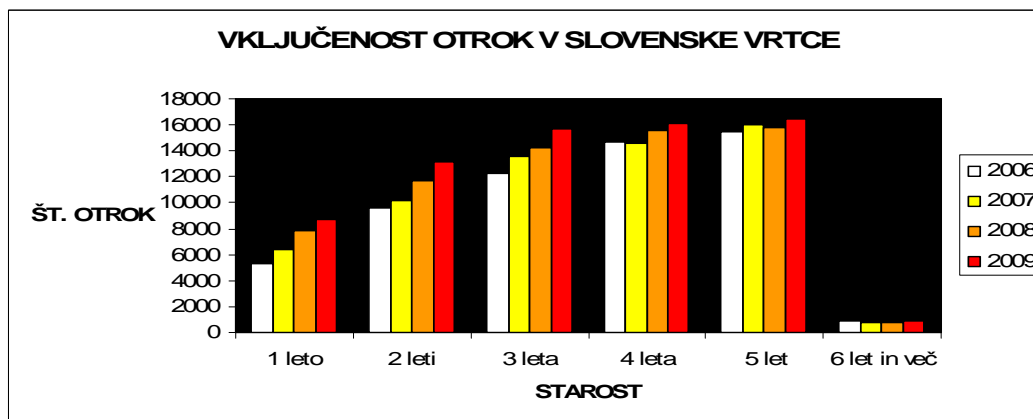
Vrtci so ustanove, ki varujejo in izobražujejo predšolske otroke (od 1 leta do odhoda v šolo) in jih vključujejo v življenjske skupnosti. Temeljne naloge vrtcev danes so pomoč staršem pri celoviti skrbi za otroke, pri izboljšanju kakovosti življenja družin in otrok ter pri ustvarjanju razmer za razvoj otrokovih telesnih in duševnih sposobnosti. Vrtec je vzgojno-varstveni zavod, kar pomeni, da je njegova naloga ne le varstvo otrok, ampak (celo primarno) tudi njihova vzgoja. Otroci se v času, ki ga preživijo v vrtcu, naučijo ogromno novih stvari. Vzgojiteljice malčke učijo risati, peti, plezati po igralih, pravilno jesti itd. Gre za načrtovane aktivnosti, pri katerih se otroci naučijo določenih spretnosti. Vendar pa pridobivajo znanja tudi na drugih področjih oz. nivojih: osvajajo npr. spretnosti medosebne komunikacije in ponotranjijo vedenjske vzorce ter vloge ljudi okoli sebe. Ta znanja so prav tako izrednega pomena, čeprav njihovo učenje poteka veliko manj načrtno in nadzorovano. Pomembno je, da se zavedamo ogromne količine različnih znanj, ki se v vrtcih prenašajo na otroke. Ne gre zgolj za varstvo med odsotnostjo staršev, ampak za zelo intenzivno vzgojo.

Skupna načela predšolske vzgoje v vrtcu:

- predšolsko vzgojo je treba razumeti kot pomembno za predšolskega otroka (potrebna je izraba vsakega razvojnega obdobja takega, kot je in ne kot pripravo za neko naslednjo stopnjo vzgoje in izobraževanja);
- v kurikulumu za predšolske otroke je na izvedbeni ravni nujen preplet različnih področij dejavnosti, skupaj z dnevno rutino;

- predšolska vzgoja v vrtcu mora graditi na otrokovih zmožnostih in ga voditi k pridobivanju novih doživetij, izkušenj, spoznanj tako, da predenj vzgojitelj postavlja smiselne zahteve oz. probleme, ki vključujejo otrokovo aktivno učenje, otroku omogoča izražanje, doživljanje ter ga močno čustveno in socialno angažira;
- učenje predšolskega otroka temelji na neposredni aktivnosti s predmeti in pridobivanju konkretnih izkušenj z ljudmi, stvarmi, razmisleku o dejavnosti ter oblikovanju predstav in predpojmovnih struktur na osnovi prvih generalizacij, na notranji motivaciji in reševanju konkretnih problemov ter pridobivanju socialnih izkušenj;
- otroška igra je tista dejavnost, ki na najbolj naraven način združuje temeljna načela predšolske vzgoje in je v primeru, da je opredeljena dovolj široko v smislu preseganja svoje vpetosti v t. i. akademski ali razvojni pristop v predšolski vzgoji, razumljena kot način otrokovega razvoja in učenja v zgodnjem obdobju (Bahovec, 2010).

Učiteljski/vzgojiteljski poklic je tako rekoč poznan prav vsem. Z njim se sreča skoraj vsak, kot učenec, ki sprejema nova znanja, ter kot starši posredno zaradi svojega otroka. Biti učitelj pomeni, biti sposoben prenašati znanje na druge ljudi, zlasti na otroke. Učitelj s svojo izobrazbo izvaja pedagoški proces (<http://www.gov.si/zrs/publikacije/poklici/opis.html>).

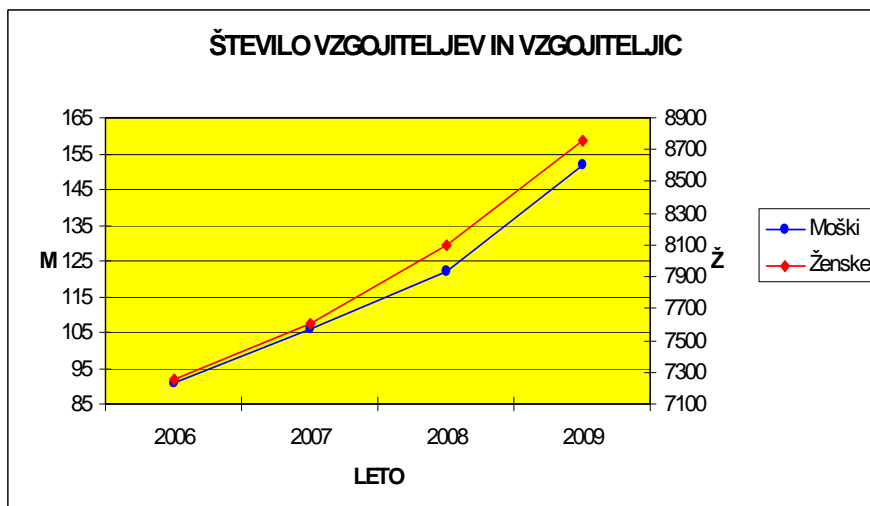
Slika 1. Vključenost otrok v slovenske vrtce od leta 2006 do 2009 (Statistični urad RS, 2010).

Vključenost otrok z leti narašča, kar vidimo na Sliki 1 (Statistični urad RS, 2010). Tako v vrtce prihaja vedno več otrok, katerih starši želijo, da bi odraščali v zdravem in življenjskem okolju.

Večina otrok je vključenih v dnevne programe in število ur, ki jih preživijo v vrtcih, se povečuje. Ti podatki in spoznanja o razvoju in učenju v obdobjih malčka in zgodnjega otroštva, vodijo tudi k novim razmislekom o vrtcu kot prostoru, v katerem je otrok varen in vključen ter deležen kakovostnega poučevanja in učenja med celotnim bivanjem, ne glede na dejavnost. Dejavnosti v vrtcih se prepletajo, tako si otrok pridobiva izkušnje in znanja ter razvija zmožnosti in spretnosti med različnimi dejavnostmi. Tako se lahko otrok razvija med rutinsko, vodeno ali prehodno dejavnostjo. Layzer, Goodson in Moss (1993) so v raziskavi, v kateri so primerjali dejavnosti štiriletnih otrok v različnih kurikulumih, ugotovili, da v povprečju porabijo 20 % časa za rutinske dejavnosti (prihod, odhod, oblačenje, umivanje, čakanje, prehajanje na dejavnosti), 10 % za hranjenje, večino preostalega časa pa za najrazličnejše igralne dejavnosti, med katerimi so nekatere vodene, druge pa spontane. Otroci se učijo tudi spretnosti komuniciranja, pripovedovanja, simbolnega izražanja in

razumevanja drugih v igri. Za vse dejavnosti pa je pomembno, da je v ozadju prepoznaven otrok in da so v dejavnost posredno ali neposredno vključeni strokovni delavci, ki razumejo pomen in vlogo v različnih dejavnostih (Bruce, 1996).

Strokovnjaki ugotavljajo, da je kakovost predšolske vzgoje v vrtcu najbolj povezana s štirimi strukturnimi kazalci, in sicer z razmerjem med številom strokovnih delavcev in otrok v oddelku, velikostjo oddelka oz. številom otrok v oddelku ter izobrazbo strokovnih delavcev in njihovo plačo (de Schipper idr., 2006). Rezultati nekaterih drugih raziskav kažejo, da so strokovni delavci v manjših skupinah bolj občutljivi, odzivni, topli v interakciji z otroki in jih tudi bolj spodbujajo k različnim dejavnostim kot strokovni delavci v večjih oddelkih (npr. Gevers, Deynoot – Schaub in Riksen – Walraven, 2005; Howes, 1997; v de Schipper idr., 2006; The NICHD Early Child Care Research Network, 2000). Razmerje med številom strokovnih delavcev in otrok v oddelku je povezano tudi z vedenjem in dobrim počutjem otrok in tako z otrokovim razvojem, pridobivanjem spretnosti in učenjem (Clarke-Stewart, Gruber in Fitzgerrald, 1994; de Schipper idr., 2006; Ruopp, Travers, Glantz in Coelen, 1979). Otroci v oddelkih, v katerih je razmerje med številom strokovnih delavcev in otrok ugodnejše (nižje), izražajo manj anksioznega in agresivnega vedenja, so manj apatični, doživljajo nižjo raven stresa, izražajo višjo govorno kompetentnost, z večjo verjetnostjo izražajo varno navezanost na mamo oz. prvo pomembno osebo in so socialno kompetentnejši kot otroci iz oddelkov z višjim razmerjem med številom strokovnih delavcev in otrok v oddelku (Burchinal idr., 1996; Howes idr., 2005; Love idr., 2003; Ruopp idr., 1979; Volling in Feagans, 1995; v de Schipper idr., 2006). Podobno ugotavljajo nizozemski avtorji (de Schipper idr., 2006), ki so ugotovili, da se je znižano razmerje med številom malčkov in strokovnih delavcev s 5:1 na 3:1 pri istih strokovnih delavcih kazalo v pomembno višji kakovosti socialnih in govornih interakcij z malčki. Strokovni delavci so malčkom ponujali veliko več podpore in so jim dopuščali več samostojnosti, ko so spremljali in se vključevali v igro s tremi kot petimi malčki. Tudi malčki so v manjših skupinah (razmerje 3:1) veliko pogosteje sodelovali s strokovnimi delavci in so se bolje počutili kot vrstniki v večjih skupinah. Strokovni delavci so v manjših skupinah malčkovo dejavnost tudi bolj strukturirali in jim dajali bolj kakovostna navodila.

Slika 2. Število vzgojiteljev in vzgojiteljic v vrtcih (Statistični urad RS, 2010).

Iz podatkov (Slika 2) Statističnega urada RS (2010) je razvidno, da število strokovnih delavcev vrtca narašča kot posledica večjega števila otrok. Moških je sicer vsako leto več, toda še vedno premalo.

1.1.1 VLOGA VRTCA PRI GIBALNI VZGOJI OTROK

Novejše razvojnopsihološke raziskave, ki razlagajo otrokov razvoj in učenje v širšem družbenem in kulturnem kontekstu, omogočajo tudi razumevanje vrtca kot okolja, ki v vrtece vključenim malčkom oz. otrokom zagotavlja kakovostno predšolsko vzgojo in hkrati pripomore k izboljšanju kakovosti življenja družin. Te teorije so pomemben okvir za razlago etnoteorij, ki pomenijo posameznikove sisteme prepričanj o nečem, kar je specifično v določeni kulturi oz. subkulturi ali v različnih zgodovinskih obdobjih. Etnoteorije pa so predvsem implicitne – individualne predstave o otroku in otroštvu, prepričanja o otrokovi naravi in razvoju ter iz tega izpeljani pristopi in načini ravnanja z otrokom in recimo prepričanja o tem, katere dejavnosti in cilji so pomembni v vrtcu. Implicitne teorije obstajajo, tudi če niso ozaveščene. V vrtcu so zlasti prepoznavne na ravni prikritega kurikuluma (Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj, 2008).

Nekateri avtorji (Medveš 1991; Kroflič 2002) ugotavljajo, da na vsebino in kakovost izkušenj, ki jih otrok dobi v vrtcu, vplivajo dejavniki prikritega kurikula: izobraževanje ter osebnost vzgojiteljic/vzgojitelja, organizacija življenja in dela v vrtcu, razumevanje otrokovega razvoja, čustveno sprejemanje formalnega kurikula, medvrstniški odnosi, lokalni pogoji in kultura... Zelo pomembno je tudi dejavno sodelovanje družine kot primarnega socializacijskega okolja z vzgojno-izobraževalnimi institucijami (Brusnjak, 2007).

Avstrijska raziskovalca Hartman in Stoll (1997) sta v raziskavi, v katero sta vključila 1400 vzgojiteljic, ki so v različnih vrtcih delale z otroki, starimi od 3 do 6 let, želela ugotoviti, kako vzgojiteljice ocenjujejo vlogo vrtca. Odgovore sta uvrstila v tri skupine. V prvo se je s svojimi odgovori umestilo 52 % vzgojiteljic, ki sta jo poimenovala »edukacijsko usmerjene vzgojiteljice«. Te so menile, da je vrtec predvsem pomemben za vzpostavljanje socialnih interakcij med otroki ter odraslimi in otroki; visoko so ocenjevale pomembnost spodbujanja in razvijanja posameznikovih zmožnosti in spretnosti; predšolsko vzgojo pa so razumele kot dopolnitev družinske vzgoje. V skupino poimenovano »vzgojiteljice z visoko sociopedagoško predanostjo« se je uvrstilo 27 % vzgojiteljic. Kot pomembnost so ocenjevale socialni dogovor z družinami otrok, saj so vrtec večinoma pojmovale kot zamenjavo za družinsko vzgojo, kot varstveno ustanovo za zaposlene ali mame samohranilke. V tretji skupini je bilo 21 % vprašanih, skupina pa se je imenovala »vzgojiteljice z občutkom nelagodja«. Gre za vzgojiteljice, ki so praviloma zavrnille vse najpomembnejše funkcije vrtca in so individualno vzgojo ocenile kot pomembnejšo in primernejšo za predšolske otroke.

Turnšek (2002) v svoji raziskavi ugotavlja, da študentke programa predšolske vzgoje vrtec v večini ocenjujejo predvsem kot prostor vzgoje in izobraževanja (vrtec je za otroke pomemben, ker omogoča socialno učenje, zagotavlja možnost za igro z vrstniki, pridobivanje samostojnosti) in manj kot družbeno servisirano dejavnost (nadomeščanje morebitnih vzgojnih primanjkljajev družinske vzgoje, priprava na šolo).

V slovenskem prostoru je bila izvedena raziskava (Marjanovič Umek idr., 2004), v kateri so avtorice proučevale ocene staršev in strokovnih delavcev vrtca o pomembnosti posameznih področij otrokovega razvoja in dejavnosti povezanih z njim. Izsledki raziskave kažejo, da starši, katerih otroci so vključeni v vrtec, kot najpomembnejše ocenjujejo tiste dejavnosti, ki otrokom zagotavljajo izkušnje na področjih socialnega in čustvenega razvoja (druženje z otroki, medsebojni odnosi, pridobivanje socialnih izkušenj, čustveno doživljanje). Kot razmeroma najmanj pomembne dejavnosti v vrtcu pa so v povprečju navajali učenje (računanje, pisanje, branje), prehrano, spanje in nego otrok. To pomeni, da v kontekstu vrtca

ti področji socialnega in čustvenega razvoja zaznavajo kot prednostni področji razvoja v obdobju malčka in zgodnjega otroštva, v primerjavi s spoznavnim (tudi govornim) in gibalnim razvojem.

Globalni cilji gibanja v predšolski vzgoji (Bahovec, 2010):

- omogočanje in spodbujanje gibalne dejavnosti;
- zavedanje lastnega telesa in doživljanje ugodja v gibanju;
- omogočanje otrokom, da spoznajo svoje gibalne sposobnosti;
- razvijanje gibalnih sposobnosti;
- pridobivanje zaupanja v svoje telo in gibalne sposobnosti;
- osvajanje osnovnih gibalnih konceptov;
- postopno spoznavanje in osvajanje osnovnih prvih različnih športnih zvrsti;
- spoznavanje pomena sodelovanja ter spoštovanja in upoštevanje različnosti.

Nekateri raziskovalci (npr. Larner in Phillips, 1994; Strahan, 2003) ugotavljajo, da se vzgojiteljčino/vzgojiteljevo razumevanje koncepta kakovosti praviloma nanaša na uresničitev ciljev kurikuluma in nekatere strukturne kazalce kakovosti, kot so: razmerje med številom otrok in odraslih v oddelku, število otrok v oddelku, stopnja izobrazbe strokovnih delavcev. Starševski koncept kakovosti vrtca pa v večji meri temelji na potrebah njihovega otroka oz. njihovih otrok in družine ter precej manj na splošnih konceptih predšolske vzgoje. Starši spreminjajo pomembnost posameznih kazalcev kakovosti tudi glede na starost njihovega otroka oz. svojih otrok. Starši dojenčkov oz. malčkov menijo, da je zelo pomembno, da je vzgojiteljica občutljiva in odzivna oseba, ki dojenčka oz. malčka neguje podobno, kot bi zanj skrbeli sami. Starši starejših predšolskih otrok pa pričakujejo, da bo vzgojiteljica visoko strokovno usposobljena in da bo vrtec okolje, v katerem bo imel otrok številne možnosti za učenje ter razvoj socialnih in govornih kompetentnosti. Larner in Phillips (1994) navajata nekaj izjav, ki govorita prav o tem. Izjava dojenčkove mame: »Če bi bil v vrtec vključen moj dojenček, me ne bi zanimala izobrazba vzgojiteljice. Zadoščalo bi mi, da bi imela mojega otroka rada in skrbelo zanj. Če pa bi bil moj otrok star tri ali štiri leta, potem pa bi me zanimalo, kaj bi vzgojiteljica delala z otroki, katere dejavnosti bi izvajala.« In izjava mame starejšega predšolskega otroka: »Odkar je moj otrok v vrtcu, se je naučil peti, šteti in postal je bolj samostojen.« (Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj, 2008, str. 101).

Štrukljeva (v Senčar, 2000) meni, da je pri delu z odraščajočimi ljudmi, ljudmi v razvoju potrebno ravnati drugače kot z odraslimi. Potrebno je ponuditi, omogočiti zdravo življenje, pomagati oblikovati pozitivne vzorce, stališča in navade. Vse to otrok najlažje pridobiva skozi življenje. Vrtec in šola sta pri tem zelo pomembna, še posebno za tiste otroke, ki ne živijo v srečnih družinah.

Za skupnost, ki želi biti vzgojna in ustvarjalna, velja, da vsi njeni člani poskušajo drug drugega razumeti in sprejemati, razveseliti, obogatiti in osrečiti. Vse to pa temelji na medsebojnem spoštovanju, ljubezni, sreči – se pravi na kategorijah in lastnostih, ki presegajo vsako omejenost. V to naj bi bil usmerjen vzgojni koncept v javnem vrtcu (Brusnjak, 2007).

1.1.2 VZGOJITELJSKI POKLIC

Vzgojiteljski poklic je izjemno zahteven poklic, ki ima v naši družbi neupravičeno mnogo prenizek status. Vzgojitelj nosi pri svojem delu ogromno odgovornost. Vsak dan prenaša

svoje znanje, izkušnje, prav tako pa tudi svoje osebne lastnosti na generacije mladih ljudi. Gre za odgovornost, ki z ekonomskega vidika ni všteta v plačo.

CIPS-ova (Center za informiranje in poklicno svetovanje) kategorizacija poklicev v opisu poklica vzgojitelja med drugim navaja: »Vzgojitelj predšolskih otrok odločilno vpliva na otrokov osebni razvoj (otrok se z njim istoveti, ga posnema), zato mora imeti dobro strokovno in splošno izobrazbo, ustrezne sposobnosti (posluh, gibalne in ročne spretnosti) in osebne lastnosti.«

Za uspešno opravljanje poklica vzgojitelja je potrebno veselje do dela z otroki, znanje s področja komunikacij in obvladovanje socialnih veščin. Pomemben je ustrezen odnos do otrok, staršev in drugih zaposlenih v vrtcu. Vzgojitelj mora biti zrela in odgovorna oseba s stabilnim značajem. Zavedati se mora, da vzgaja tudi (ali celo predvsem) z zgledom.

Poznavanje otrokovega razvoja in individualnih razlik med njimi je nujno pri izbiri vsebin pristopov in metod dela, ne glede na to za katere vrste zapisanega kurikuluma gre. Bolj je kurikulum odprt oziroma fleksibilen, večje je poznavanje otroškega razvoja in razlik med posamezniki na več področjih (razvojna psihologija, pedagogika, filozofija, sociologija edukacije ...) (Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj, 2008).

V preteklosti je bil poklic učitelja izključno moški poklic (razen nun v ženskih samostanih). Moški so dominanten položaj obdržali vse do konca 19. stoletja, ko je bilo uzakonjeno obvezno šolstvo. Do takrat so ti moške uživali v družbi ugled in spoštovanje kljub temu, da ekonomski položaj ni bil zavidanja vreden. Poleg duhovnika je bil učitelj edina izobrazena oseba. Martin Kačur je učitelja opisal kot moža, ki mora živeti z dušo in mu je bolj pri srcu dolžnost kot plača ter se mora za šolo in mladino darovati in vse prestat (Milharčič-Hladnik, 1995).

Leta 1869 je bil v Sloveniji sprejet osnovnošolski zakon. Po tem zakonu je postal poklic učitelja natančno definiran in zanj sta bili potrebni določena izobrazba in usposobljenost. Uvedene so bile tudi posebne ustanove za izobrazbo žensk, kar je omogočilo vstop ženskam v učiteljski poklic. Uršulinke so v Ljubljani prve (1869) ustanovile žensko učiteljsko šolo za lastni učiteljski naraščaj. Od leta 1894 pa so ga lahko obiskovale tudi zunanje gojenke. Ob začetku 20. stoletja pa je delovalo že 5 takšnih ustanov (Milharčič-Hladnik, 1995). Tako je poklic učitelja relativno hitro postal feminiziran.

V prvem desetletju 20. stoletja so učiteljice številčno že presegle učitelje. Feminizacija učnega osebja je pomenila povečanje števila šolskih mest, podaljšalo se je šolsko leto in ohranilo nespremenjene stroške za plače. Dejstvo, da lahko ženska uči množico otrok, so utemeljili s trditvami, da je poučevanje »naravno« žensko delo, saj je to razširitev njene gospodinske vloge iz zasebnega v javno (Milharčič-Hladnik, 1995). Delo učiteljic so poimenovali kar »družbeno materinstvo«. Plače so se po spolu dokončno izenačile šele leta 1920.

Glavni vzrok za feminizacijo poklica je prenizka plača oziroma slabo nagrajevanje. Nižje kot se spuščal po lestvici pedagoških poklicev, slabše je delo plačano. Tako je prav najslabše v predšolski vzgoji.

Poklic vzgojiteljice med danes tradicionalno ženskimi poklici predstavlja izjemo. Poklic vzgojiteljice je bil vedno v domeni žensk. V prvih slovenskih otroških vrtcih so otroke

vzgajale tako imenovane vrtnarice in njihove pomočnice. Skrb za otroke je bila več kot 150 let v domeni žensk. Moški se z vzgojo predšolskih otrok niso ukvarjali, občasno so nastopali le v vlogi ravnateljev vrtcev. Šele v zadnjem desetletju so v poklic vzgojitelja začeli previdno vstopati tudi moški (Hernavs, 2005).

Lik vzgojiteljice se je skozi razvoj človeštva nenehno spreminjal, skoraj nespremenjena pa so ostala pričakovanja okolja, da naj predano opravlja svoje delo, da je vir kakovostnega znanja in vzor ravnanja in da dela vedno v korist svojega varovanca (Toman, 2001). Vzgojiteljica je prva, ki otroka sprejme neposredno iz družinskega okolja. Njen vpliv na otrokov razvoj seže daleč v njegovo prihodnje življenje. Neustrezno ravnanje vzgojiteljice ima lahko nepopravljive posledice, zato naj bi posameznik odločitev za vzgojiteljski poklic sprejel zavestno in premišljeno. Zanj naj bi se odločili tisti, ki so sposobni nositi odgovornost za varnost in razvoj otrok (Lepičnik Vodopivec, 2007).

Lepičnik Vodopivec (2007) v svoji raziskavi prikaže razloge za izbiro študija predšolske vzgoje oziroma poklica vzgojitelja/vzgojiteljice predšolskih otrok. Močno izstopajo altruistični razlogi, za katere se je odločilo skoraj 70 % vprašanih študentk. V to kategorijo sodijo dejavniki notranje motivacije, ki temeljijo predvsem na osebnem interesu. Kažejo se predvsem v želji delati z otroki, vedno prisotni želji za poklic vzgojiteljice in zadovoljstvu, ki izhaja iz poklica. Na drugem mestu so samouresničevalni razlogi, ki jih navaja slabih 15 % vprašanih. Ta kategorija odgovorov izraža željo vprašanih po osebni in profesionalni rasti ter njihovi koristnosti in vplivnem delovanju. Izražajo se s stališči, kot so: poklic vzgojiteljice je koristno javno delo, kot vzgojiteljica bom lahko zgled otrokom, kot vzgojiteljica bom imela možnost dajanja otrokom, kot vzgojiteljica bom lahko kreativno delovala in podobno. Tretji najpogostejši razlogi za odločitev za poklic vzgojiteljice so alternativni. Navaja jih približno 7 % študentk. Pri teh je na odločitev vplivala zunanja motivacija, zaradi neizpolnenih pogojev za vpis na študij po lastni želji. Razlogi pa so predvsem v tem, da se dekleta niso uspela šolati v skladu s svojimi prvotnimi željami, ocene in rezultati v srednji šoli so bili prenizki, da bi se lahko vpisala na drugo fakulteto, na nek način so »padla« v ta program. 5 % jih je uvrščenih v kategorijo razlogi iz inspiracije in stereotipov. Razlogi: želja staršev po akademski izobrazbi, fakultetno šolanje mi je pomembno, zastopanost tega poklica v mojem sorodstvu in ta poklic je primeren za ženske. Kot zadnja kategorija razlogov pa so materialni. Zanj so se odločili 3 % vprašanih. Tu gre za zunanjo motivacijo pri izbiri študija in temelji na ugodnih ekonomsko-socialnih posledicah dela ter možnostih napredovanja in nadaljnjega izobraževanja. V sklop razvrščamo: privlačne delovne pogoje (krajši delovni čas, počitnice,...), možnost nadaljevanja izobraževanja, možnost zaposlitve v drugih poklicih, finančno varnost pri upokojitvi in dober osebni dohodek. Na podlagi dobljenih rezultatov sklepajo, da ostajajo dejavniki notranje motivacije, ki temeljijo predvsem na osebnem interesu, na vrhu odločanja za poklic vzgojiteljice predšolskih otrok. Zanimivo je, da se ta kategorija odgovorov ohranja kot osrednji motiv odločanja za poklic v vsej zgodovini izobraževanja vzgojiteljic predšolskih otrok (Lepičnik Vodopivec, 2007).

Z vidika Londonove teorije (Grmek in Javornik Krečič, 2005) je torej posameznikova odločitev za določen poklic odvisna predvsem od njegove identifikacije z delom v tem poklicu, realistične ocene lastnih sposobnosti in od vztrajnosti v okoliščinah, ki morda ne podpirajo njegove odločitve. Avtorja menita, da se Londonova teorija ne ujema z motivi bodočih pedagoških delavcev. Njegov model je namreč oblikovan za uslužbenca podjetij in poudarja dohodek kot enega temeljnih motivov za izbiro poklica. Pri bodočih pedagoških delavcih pa namesto tega motiva prevladujejo veselje in želja po delu z otroki ter različni altruistični motivi.

Študija avtorjev Montecinos in Nielsen (1997, v Lepičnik Vodopivec, 2007) na vzorcu študentov predšolske vzgoje in razrednega pouka je kot poglavitni razlog prikazala naklonjenost študentov do otrok. Med najpomembnejšimi dejavniki za izbiro poklica vzgojitelja predšolskih otrok pa so bili: predhodne izkušnje pri delu z otroki, želja posnemati zgledne učitelje, ki so jih imeli v svojem šolanju, in vpliv družine.

Tudi pri slovenskih študentih se pojavljajo enaki oziroma podobni vzorci. To sta v raziskavi ugotavljali Cencičeva in Čarganova (2002). Ugotovili sta, da je tudi pri nas najvišje na lestvici želja po delu z otroki. Z manjšimi razlikami pa si sledijo: zavedanje študentov, da jim ta poklic omogoča uporabo vseh njihovih sposobnosti, da je koristno javno delo, da so zgled otrokom in da hkrati uresničujejo težnjo po doseganju fakultetne izobrazbe.

Glede prepričanosti v ustreznost poklica ugotavljamo, da je večina vprašanih prepričana v ustrezno izbiro bodočega poklica. Rezultati analize razlik med študentkami posameznih letnikov kažejo, da so študentke prvega letnika v večji meri kot študentke drugega in tretjega letnika prepričane, da bodo pedagoško-psihološko in didaktično-metodična znanja pridobile v celoti že v času študija (Lepičnik Vodopivec, 2007).

Vzgojitelj, ki razvija demokratičen vzgojni stil (Marjanovič Umek, Župančič 2004), daje otroku podporo in ljubezen, postavlja pa tudi meje in zahteve. Otroku je model identifikacije (Brusnjak, 2007).

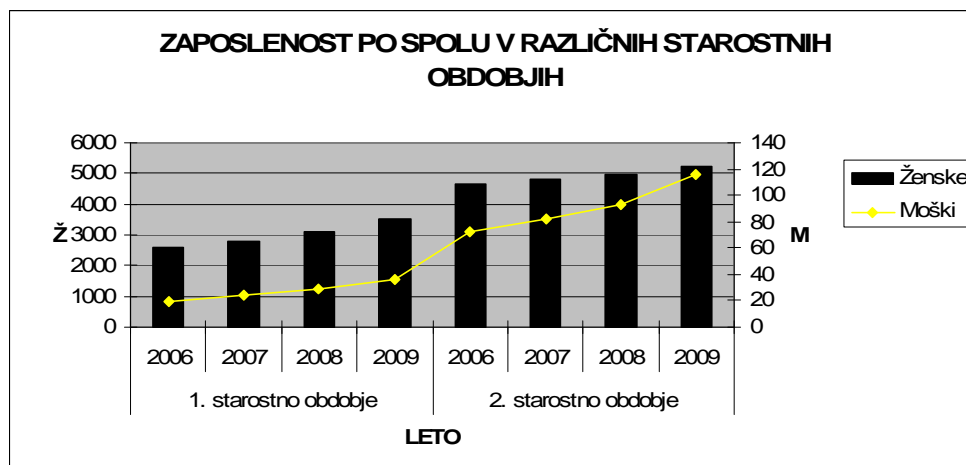
Zdrav in dobro razpoložen učitelj je lahko tudi najboljši vzgojitelj, saj vzgaja predvsem s svojim zgledom in osebnostjo. Neposredno vpliva na starše, starši pa na šolo. Svoje kulturne vzorce prenaša tudi na lokalno skupnost (Senčar, 2000).

1.1.3 VZGOJITELJ

Vpliv vzgojiteljev je podoben vplivu staršev, a večinoma šibkejši. Vzgojitelj ne more nadomestiti vloge staršev, zagotovo pa ima močan vpliv na oblikovanje otrokove osebnosti. Večina teoretikov je namreč enotnega mnenja, da je za optimalen razvoj otroka v vzgoji pomembna udeležba obeh staršev. Zato bi bilo morda smiselno tudi v predšolski vzgoji poskrbeti za obojestransko prisotnost, moškega (vzgojitelja) in ženske (vzgojiteljice).

S prisotnostjo moškega vzgojitelja se namreč ponovi situacija, ki je za vzgojo otroka optimalna in naravna v okviru družine. Vzgojitelji v vrtcih s svojim delom na nek način razbijajo tradicionalne stereotipe glede spolnih vlog moškega in ženske. Lahko bi celo rekli, da preprečujejo, da bi se ti v njegovi skupini med otroci sploh oblikovali. Z otroki zna biti nežen, jih potolažiti, jim prebrati pravljico. Ob tem pa je visok, atletske postave ter globokega, odločnega glasu. Takšen moški s svojim delovanjem otrokom posredno sporoča, da je tudi »pravi moški« sposoben čustev, nežnosti in empatije. Gre za izjemno pomemben delež, ki ga k vzgoji prispevajo moški v vrtcih. Dečki, ki svoje vzgojitelje spoznavajo, občudujejo in posnemajo, se tudi sami kasneje kot odrasli moški morda ne bodo bali izražati svojih čustev. Morda bodo zaradi te izkušnje spoznali, kako dragocena je aktivna udeležba moškega v vzgoji otrok, se kasneje na njeni podlagi več ukvarjali z lastnimi otroki, pridobljene vzorce pa prenašali naprej (Hernavs, 2005).

Popovič in Ribič (2008) ter Hernavsova (2005) ugotovijo oz. potrdijo izjemno zaželenost moških vzgojiteljev med starši predšolskih otrok. Na vprašanje, ali bi večja prisotnost moških vzgojiteljev pozitivno vplivala na vzgojo otrok, jih je kar štiri petine odgovorilo pritrdilno. Petina staršev pa je mnenja, da spol vzgojiteljev ni pomemben in da večja prisotnost moških vzgojiteljev v vrtcih verjetno ne bi imela posebnega vpliva na vzgojo. Negativnih vplivov moških po mnenju staršev ni zaznati. Skoraj 60 % anketiranih staršev bi svojega otroka vpisalo v skupino, ki jo vodi mešan vzgojiteljski par. Slabi tretjini staršev je vseeno, katerega spola je vzgojitelj, dobra desetina pa bi svojega otroka raje vpisala v skupino, ki jo vodita dve ženski. Situacija, da bi skupino vodila dva vzgojitelja, za starše ni sprejemljiva. Iz rezultatov raziskave, tako Popoviča in Ribiča (2008) kot Hernavsove (2005), lahko ugotovimo, da so starši, ki imajo otroka v starejši skupini, bolj naklonjeni moškemu vzgojitelju. Izstopajočih je predvsem 75 % staršev, ki bi svojega starejšega otroka želeli vpisati v skupino, ki jo poleg ženske vodi tudi moški. Samo nekaj staršev bi želelo, da njihovega otroka vzgajata dve ženski, preostalim pa se spol zdi nepomemben. Pri starših mlajših otrok se je odstotek od skupine starejših drastično znižal na dobrih 30 % za skupino, ki jo vodi mešan vzgojiteljski par. Dobra petina meni, da bi za njihovega otroka bolje skrbeli dve vzgojiteljici, dvema petinama staršev pa je vseeno, katerega spola so vzgojitelji. Ne glede na starost otrok je zaželenost mešanega vzgojiteljskega para pri obeh vprašanjih v ospredju. Vsi, ki so se z moškim vzgojiteljem že srečevali, bi svojega otroka še enkrat vpisali v skupino, ki jo vodi mešan vzgojiteljski par. Seveda, če bi imeli to možnost. Kot lahko vidimo, so starši, katerih otroke so vzgajali tudi moški, z njimi zelo zadovoljni. Starši, ki te izkušnje še niso imeli, pa so mnenja nekoliko porazdelili. Še vedno pa je po pričakovanju v ospredju skupina, ki jo vodi mešan vzgojiteljski par, in sicer s kar 50 oz. 52 %. 35 % je vseeno katerega spola so vzgojitelji, 15 % anketiranih pa bi svojega otroka še vedno najraje prepustilo oz. zaupalo dvema vzgojiteljicama.

Slika 3. Zaposlenost vzgojiteljev in vzgojiteljic v prvem in drugem starostnem obdobju (Statistični urad RS, 2010).

Slika 3 (Statistični urad RS, 2010) prikazuje večjo prisotnost moških vzgojiteljev v drugem starostnem obdobju otrok. To potrjuje ugotovitve Hernavsove (2005) ter Popoviča in Ribiča (2008), da je veliko večji odstotek želja staršev, ki si želijo moškega vzgojitelja oz. mešani par, med tistimi, ki imajo starejše otroke. Razlog je lahko v tem, da zaradi večje frekvence moških v tem obdobju obstaja večja verjetnost, da imajo z njimi starši oz. otroci izkušnje. Izkušnje pa so priložnost, da moški pokažejo pozitivne lastnosti in spretnosti ter naredijo dober vtis in tako očitno dobro vplivajo na mnenje staršev.

Ker je otrokom delitev vlog vsiljena že od rojstva dalje, se ti pogosto sploh nimajo možnosti razvijati drugače kot po tradicionalnih, stereotipnih pričakovanjih okolice. Opazovanje vzgojitelja, ki se ne obnaša skladno s stereotipi, lahko moč njihovega delovanja na otroka vsaj nekoliko omili. Vzgojitelj namreč predstavlja prikaz naravne moške vloge kot nasprotje stereotipov o moškosti (Hernavs, 2005).

Za optimalen osebnostni razvoj otroka je zelo pomembna aktivna vključenost obeh staršev v vzgojo. Idealno bi bilo, da bi ga vzgajala ženska in moški. V okviru družine sta to mati in oče, v vrtcu pa vzgojiteljica in vzgojitelj.

Prisotnost moških v vrtcih je predvsem pomembna za otroke iz družin, kjer so očetje odsotni ali pa so (pogosteje) sicer prisotni, vendar neudeleženi v vzgoji. Mnogi očetje še vedno ne prepoznavajo in ne opravljajo svoje pomembne vloge pri vzgoji otroka. Nekateri nočejo, drugi nimajo časa, tretji preprosto ne znajo sodelovati in ostanejo le opazovalci otrokovega odraščanja. Za otroke, ki v okviru družine nimajo možnosti druženja z odraslim moškim, je še posebej pomembno, da takšno priložnost dobijo v vrtcih. Na tem mestu pa obenem Hernavsova poudarja, da sodelovanje moškega v vzgoji ni ne pogoj in ne zagotovilo za uspešno vzgojo otroka, vendar je vključenost kvalitetne vzgoje s strani moškega vseeno pozitiven in dobrodošel prispevek k oblikovanju otrokove osebnosti (Hernavs, 2005).

Z vidika psihoanalize prisotnost moških v vrtcih olajša pravilno identifikacijo dečkov. Njihova izkušnja ob spremembi spolne identitete poteka nekoliko manj travmatično, saj imajo tudi (ali vsaj) v vrtcu ob sebi moškega vzornika, ki ga lahko posnemajo. To nadalje pomeni, da koncepta moškosti morda ne bodo več definirali zgolj negativno, skozi poudarjanje različnosti od ženskega spola. Posledično moški morda ne bodo več čutili, kako morajo ves čas dokazovati svojo različnost in superiornost glede na ženske. Prav tako bodo lažje prevzeli tradicionalno »ženske« osebne lastnosti. Dečki lahko namreč potrebo po spremembi spolne identitete občutijo na različne načine in različno intenzivno (Williams, 1995).

Prisotnost moških vzgojiteljev v vrtcih je pomembna tudi zaradi tega, ker so med sodelavkami večinoma zelo zaželeni. Ženske z njimi rade in z veseljem sodelujejo in si želijo delati v ekipi z moškim vzgojiteljem. Prisotnost moških prispeva k bolj sproščenemu, a hkrati dinamičnemu vzdušju. Na ta način je ustvarjena prijetna delovna klima, ki je zagotovo pomemben dejavnik kvalitete dela vzgojiteljev in pozitivno vpliva na vzgojo otrok.

Kot najpomembnejši vpliv moških vzgojiteljev v vrtcih pa Popovič in Ribič (2008) ocenjujeta dejstvo, da slednji s svojo aktivno udeležbo v vzgoji rušijo mnoge stereotipe o tipično moških ali ženskih lastnostih. Staršem vsak dan znova dokazujejo, da so sposobni nege, vzgoje in skrbi za otroke. Svojo vlogo opravljajo prav tako dobro kot ženske in na ta način vzpostavljajo zaupanje v moške sposobnosti za vzgojo. Predvsem pa so s svojim ravnanjem zgled otrokom.

Allan (v Williams, 1993) v raziskavi ugotavlja vzroke, zakaj je moških v vzgojiteljskem poklicu tako malo. Ker je bila to ameriška raziskava, bi bilo vzporednice vleči na našo populacijo nesmiselno. Je pa zagotovo moč najti nekaj zanimivosti in skupnih točk.

Vzroke je potrebno iskati v (Williams, 1993):

- prenizki uglednosti poklica,
- nizkih plačah in
- spolnih stereotipih.

Obstajajo pa trije razlogi, zakaj so moški učitelji v šolah tako zaželeni (Williams, 1993):

- zaradi zavzemanja šol za pozitivne ukrepe. Željo po zaposlovanju moških v osnovne šole so primerjali z zaposlovanjem žensk v tipično moške poklice. Otrokom je potrebno pokazati, da lahko tudi moški opravlja tako delo in s tem premagati spolne stereotipe.
- želja ravnatelja po moški družbi in njihovi podpori. Med moškimi se ustvari zaveznitvo v sicer ženskem kolektivu. Druži jih predvsem skupen interes za šport.
- družba si želi, da bi bili v razredih učitelji, ob katerih bi se otroci srečali z moškim modelom avtoritete. Veliko je takšnih otrok, ki prihajajo iz družin brez očeta. V učitelju najdejo vzornika, nadomestnega očeta.

1.1.4 ŠPORTNI PEDAGOG V VRTCU

Vzgojiteljice in športni pedagogi, ki ponekod že skrbijo za programe športne vzgoje v vrtcu, naj bi otroku nudili razmere, v kakršnih bo lahko uresničeval svoje temeljne pravice, ki izhajajo iz njegovih potreb. Potrebi po gibanju in igri sta nedvomno otrokovi osnovni potrebi, česar se moramo zavedati vsi, ki kakor koli delamo s predšolskimi otroki (Videmšek in Visinski 2001).

Uspešen pedagog mora poznati biološke dejavnike razvoja otroka, teorijo športne vzgoje in pedagoškega dela. Poznati pa mora tudi najrazličnejše otrokove lastnosti in sposobnosti, da proces primerno zastavi in ga individualno prilagodi (Pišot in Jelovčan, 2006).

Boldinova (2008) ugotavlja, kako bi vrtci vpeljali športnega pedagoga. Skoraj četrtina jih v njeni raziskavi meni, da tega ni potrebno. Dobra desetina (11,8 %) jih meni, da bi ga uvedli na nivoju posamezne enote, 17,6 % jih je za to, da se uvede športnega pedagoga kot koordinatorja za vse enote v občini. Nekaj manj kot 50 % pa bi ga zaposlilo za več enot vrtcev skupaj.

Po besedah Karpljuka (v Đokić, 2010) je za dober in skladen razvoj otroka pomembno, da je deležen pogoste (oziroma željam in sposobnostim primerne) ter strokovno vodene športne dejavnosti, tako v vrtcu kot v osnovni in srednji šoli. Škoda, da je vrtcev, ki zaposlujejo športne pedagoge kot strokovno pomoč, premalo in še ti so skoncentrirani v prestolnici.

Po mnenju Videmškove in Pišota (2007) naj bi športni pedagog v vrtcu imel naslednje naloge:

- V sodelovanju z vzgojitelji bi pripravljaj letni načrt za posamezno skupino otrok (glede na veljavni Kurikulum za vrtce, letni delovni načrt ter glede na sposobnosti, znanja, značilnosti in posebnosti otrok). Pri načrtovanju bi sodeloval s starši in strokovnjaki z drugih področij (psiholog, zdravnik ...).
- Skupaj z vzgojiteljem bi vodil določeno število ur športne vzgoje v skupinah obeh starostnih obdobj (tudi v skupinah otrok prvega starostnega obdobja – od enega do treh let, ki so na žalost še vedno najbolj zapostavljeni).
- Vzgojiteljem bi pomagal pri izvajanju športnega programa Zlati sonček. Iskal bi najugodnejše možnosti za izvedbo dejavnosti, ki jih ni mogoče izvesti v vrtcu. Dogovarjal bi se za sodelovanje s športnimi društvi, organiziral najem športnih igralnic, strokovno ustreznih in cenovno ugodnih tečajev, letovanj, zimovanj ...
- Organiziral bi skupne akcije: kros, planinske izlete, športne dopoldneve in popoldneve, orientacijske izlete, nastop itd.

- Starše bi ozaveščal o gibalnem razvoju njihovih otrok in o pomenu ustreznih gibalnih dejavnosti za otrokov celosten razvoj.
- Program športnovzgojnih dejavnosti bi udeleževal tako, da bi vsi otroci pri tem doživljali kar najbolj prijetne občutke ter bi optimalno prispeval k njihovemu razvoju in zdravju.

Rezultati raziskave Kavčičeve (2008) kažejo tudi na slabo sodelovanje vrtcev z različnimi športnimi organizacijami in zasebniki. Kar 25 % jih nikoli ne sodeluje s športnimi organizacijami, 1 % jih pogosto sodeluje, preostanek pa se sodelovanja poslužuje občasno.

Na vprašanje, ali je potreba po vključevanju športnih pedagogov v vrtce, je kar 76 % vzgojiteljic odgovorilo pritrdilno, kar je velika večina vprašanih (Kavčič, 2008). Bilo bi zanimivo vedeti, kakšne pogoje za vadbo imajo preostale vzgojiteljice, ki menijo, da te potrebe ni, in kako sodelujejo s športnimi organizacijami.

Večina vzgojiteljic se zaveda oz. priznava slabosti, ki jih imajo za vodenje gibalne/športne dejavnosti. Kar 48 % jih meni, da nimajo vseh potrebnih znanj, 30 % jih ima strah pred poškodbami in nevarnostmi, kar po vsej verjetnosti izvira iz pomanjkanja znanja in športnih izkušenj (Kavčič, 2008).

1.2 GIBALNA/ŠPORTNA DEJAVNOST

Gibanje je staro toliko, kot je star človek. Bilo je edini način, s katerim so naši predniki preživel in si tudi popestrili življenje. Hodili so, ko so se selili iz kraja v kraj, tekli so pred pobesnelimi živalmi, preskakovali so potoke, plezali po drevesih, ko so iskali hrano. Vse to iz enega samega razloga: preživeti. Odrasli so prenašali svoje življenjske izkušnje na potomce, pri čemer je bilo posnemanje vsakdanjih opravil sestavni del vzgoje. Otroci pa niso tako sposobni kot odrasli, zato je privedlo do aktivnosti, ki jih danes imenujemo igra. Ker dejavnost ni bila več tesno povezana s preživetjem, je pridobila tudi navdih zabavnosti in tekmovalnosti. V današnjem času se je človek gibalno polenil. Otroci večji del dneva prebijejo v zaprtih prostorih, predvsem pred računalnikom, televizijo, v šolskih klopeh. Pomanjkanje prostora je povsod veliko, doma v stanovanju in zunaj, kjer so parkirni prostori, visoke stavbe in trgovinski centri zasedli velik del zelenih površin. Vse preprečuje zadostno gibanje otroka in njegovo bivanje na zraku, s tem pa se zmanjšuje odpornost otroškega organizma, upočasnjuje se tempo telesnega razvoja in motorike (Videmšek, Tomazini in Grojzdek, 2007).

V interesu vsake družbe je vzgojiti zdravega, normalno razvitega in primerno izobraženega otroka, mladostnika in nenazadnje odraslega človeka. Ob dejstvu, da je mladost odločilna za oblikovanje podobe zrele osebnosti, obstaja del, ki ga je mogoče oblikovati samo z nekaterimi sredstvi. To je s specifičnimi gibalnimi aktivnostmi. Gibalna/športna aktivnost je za skladen celostni razvoj otroka nujno potrebna in otroku smo jo dolžni zagotavljati v primerni količini in kakovosti. Vsak otrok se na gibalne spodbude, ki so mu ponujene na primeren in njegovim sposobnostim prilagojen način, odziva pozitivno, z veliko mero čustvenega angažiranja. V taki aktivnosti je mogoče zaslediti dejavnike vseh dimenzij psihološkega statusa (Pišot in Jelovčan, 2006).

Cilji gibalne dejavnosti v predšolski vzgoji (Bahovec, 2010):

- razvijanje koordinacije oziroma skladnost gibanja, ravnotežje;
- povezovanje gibanja z elementi časa, ritma in prostora;
- razvijanje fine motorike;
- razvijanje moči, natančnosti, hitrosti in gibljivosti ter vztrajnosti;
- sproščeno izvajanje naravnih oblik gibanja (hoja, tek, plazenje, lazenje, poskoki, valjanje ...);
- osvajanje osnovnih gibalnih konceptov: zavedanje prostora (kje se telo giblje), načina (kako se telo giblje), spoznavanje različnih položajev in odnosov med deli lastnega telesa, med predmeti in ljudmi, med ljudmi;
- spoznavanje in izvajanje različni elementarnih gibalnih iger;
- osvajanje osnovnih načinov gibanja z žogo;
- iskanje lastne poti pri reševanju gibalnih problemov;
- sproščeno gibanje v vodi in osvajanje osnovnih elementov plavanja;
- pridobivanje spretnosti vožnje s kolesom, spretnost kotalkanja ...
- spoznavanje zimskih dejavnosti;
- osvajanje osnovnih prvin ljudskih rajalnih in drugih plesnih iger;
- uvajanje otrok v igre, kjer je treba upoštevati pravila;
- spoznavanje pomena sodelovanja v igralnih skupni, medsebojne pomoči in športnega obnašanja;
- spoznavanje različnih športnih orodij in pripomočkov, njihovo poimenovanje in uporaba;
- spoznavanje osnovnih načel osebne higiene;
- spoznavanje oblačil in obutev, ki so primerne za gibalne dejavnosti;
- spoznavanje elementarnih iger in športnih zvrsti, značilnih za naša in druga kulturna okolja v sedanosti in preteklosti;
- spoznavanje vloge narave in čistega okolja v povezavi z gibanjem v naravi;
- spoznavanje osnovnih varnostnih ukrepov, ki so potrebni pri izvajanju gibalnih dejavnosti, ter ozaveščanje skrbi za lastno varnost in varnost drugih;

Večina naših otrok je v vrtcih in šolah deležna edine organizirane oblike gibalne/športne aktivnosti. Tudi če se ta aktivnost v celoti izvaja, je še vedno ni dovolj, da bi zadovoljila otrokove potrebe. Vprašljiva pa ni le količina, ki jo otrok potrebuje za normalen motoričen razvoj, ampak tudi kakovost. To je mogoče doseči predvsem ob kakovostnem vodenju gibalnih/športnih aktivnosti otrok v omenjenih ustanovah (Pišot in Jelovčan, 2006).

Rezultati Boldinove (2008) o pogostosti izvajanja gibalnih vsebin v vrtcu so podali naslednje ugotovitve. Vadbena ura v vrtcih se vsak dan izvaja le v dveh od 17 vrtcev. V enajstih se izvaja 1-krat do 2-krat tedensko in v štirih 1-krat do 2-krat mesečno. Gibalno minuto izvajajo v večini vrtcev, v enem jo izvajajo le 1-krat letno oz. 1-krat do 2-krat tedensko. Gimnastične vaje vsakodnevno izvajajo v sedmih vrtcih, 1-krat do 2-krat tedensko jih izvajajo v devetih vrtcih in v enem 1-krat do 2-krat mesečno. Sprehod samo v enem vrtcu opravijo vsak dan. 1-krat do 2-krat tedensko v devetih vrtcih, 1-krat do 2-krat mesečno v šestih in nekajkrat letno v enem vrtcu. Izleta se ne poslužujejo v enem vrtcu, v dveh se odpravijo na izlet 1-krat letno. V petih vrtcih se nekajkrat letno, prav tako v petih pa se na izlet odpravijo 1-krat do 2-krat mesečno. Kar štirje vrtci pa se 1-krat do 2-krat tedensko odločijo za to dejavnost. Športno popoldne je slabo zastopana dejavnost, precej manj kot polovica vrtcev jo sploh uporabi. Športno dopoldne pa je nekoliko bolj priljubljeno, večina ga izvaja 1-krat do 2-krat mesečno. Iz rezultatov se vidi, da je precejšen primanjkljaj vsakodnevnih vadbe.

V osnovni in srednji šoli bi bilo po besedah Karpljuka smotrno vpeljati pet ur športne vzgoje na teden, torej vsak dan. Izpostavi tudi, da bi bila za vsaj polovico otrok in mladostnikov to edina oblika gibalne dejavnosti, kar bi zagotovo pozitivno vplivalo na zdrav življenjski slog in boljše počutje. Nikakor pa se ne strinja, da v zadnjih treh razredih osnovne šole otrokovo gibanje spodbudimo samo še 2-krat na teden. Žal s takšno miselnostjo spodbujamo prihod civilizacijskih bolezni že med najmlajše. Šport je pomembna obramba pred boleznimi in orodje za večjo uspešnost na vseh področjih življenja. To moramo približati ljudem, najboljše že od malih nog (Đokić, 2010).

Pogostost izvajanja športne vadbe v vrtcih je tako zelo različna. Dejavnost naj bi se izvajala vsak dan, vendar je realnost precej drugačna. Posebej varljivo je tudi to, da vzgojiteljice sprehod uvrščajo med športno aktivnost oz. dejavnost. Pa kljub temu samo 1 % vzgojiteljic izvaja športno vadbo prav vsak dan. Večkrat na teden jo izvajajo v 83 % vrtcev, 17 % pa jo izvajajo občasno oz. 1-krat tedensko (Kavčič, 2008).

1.2.1 VPLIV GIBALNE/ŠPORTNE DEJAVNOSTI NA OTROKOV RAZVOJ

Gibalna dejavnost je integralni del otrokovega vedenjskega repertoarja, je medij, s pomočjo katerega se otrok neposredno vključuje v okolje, ki ga obdaja, se seznanja z različnimi razsežnostmi okolja, hkrati pa mu omogoča pridobivanje bogatih izkušenj in doživetij, še posebej v obdobju zgodnjega otroštva. Gibanje otroku omogoča celovito spoznavanje sveta (Thelen, 2000).

V zgodnjem otroštvu je razvoj dinamičen in celosten, zato ima ravno v tem obdobju gibalna aktivnost izjemen pomen. Je namreč pomembno sredstvo za pridobivanje različnih informacij, nabiranje novih izkušenj ter razvijanje gibalnih in funkcionalnih sposobnosti. Otroci so do pubertete najbolj dovzetni za spreminjanje, razvoj sposobnosti in znanj ter prilagajanje na okolje in njegove značilnosti. V tem starostnem obdobju se lahko v največji meri oblikujejo različne dimenzije psihosomatskega statusa, osvajajo se različne socialne vloge, vrši se proces socializacije, oblikujejo se interesi, stališča, osvajajo se trajne telesnokulturne navade in najučinkoviteje se razvijajo gibalne sposobnosti. Osvojeni gibalni programi bodo ostali trajno zapisani v gibalnem spominu. Bolj bo le-ta bogat, več informacij bo nudil in lažje bo posameznik osvajal nova gibalna znanja (Shonkoff in Phillips, 2000).

Skupne zakonitosti v otrokovem razvoju (Bahovec, 2010):

- otrokov razvoj poteka skozi določene zaporedne stopnje, ki so opredeljene tako s kvantitativnimi kot kvalitativnimi spremembami;
- vsi psihični procesi se razvijajo v vseh razvojnih obdobjih;
- posamezna področja razvoja so med seboj prepletena, saj gre za vzporednost in povezanost med različnimi psihičnimi funkcijami;
- v otrokovem razvoju so obdobja, ki so najbolj primerna (kritična obdobja), da se otrok nekaj nauči, pridobi določeno spretnost na najbolj učinkovit način;
- individualne razlike v razvoju so med otroki velike, in sicer v prvih letih njihovega življenja, vendar ta različnost otrok ostaja znotraj razvojnih norm;
- gre za stalno povezavo med otrokovim učenjem in poučevanjem, ki se kaže v razmerju med otrokovim aktualnim in potencialnim razvojem.

Predšolsko obdobje je obdobje temeljnega gibalnega razvoja. Otrokov organizem je najbolj dovzeten za vplive okolja v zgodnjem otroštvu, prav to pa vpliva na razvoj njegove osebnosti. Strokovnjaki so ugotovili, da vsega tistega, kar otrok zamudi v zgodnjem otroštvu, kasneje žal ne more več nadoknaditi. Zato je ena temeljnih nalog vrtca, da otrokom vsakodnevno omogoči in jih spodbuja, da z različnimi dejavnostmi v prostoru in na prostem spoznavajo in razvijajo gibalne ter druge sposobnosti in lastnosti (Videmšek in Visinski 2001).

Otrokov razvoj se odraža na različnih področjih, ki so med seboj povezana; razvoj je večsmeren. Sodobne razvojne teorije kažejo, da poteka razvoj na gibalnem, telesnem, kognitivnem, čustvenem in socialnem področju usklajeno in celostno. Spremembe na enem področju so povezane s spremembami na ostalih temeljnih področjih. Razvoj ni vedno samo kontinuiran, temveč občasno tudi diskontinuiran proces, poteka v značilnih stopnjah, ki se pojavljajo v približno enakih starostnih obdobjih, za katera je značilno tipično vedenje otrok (Gallahue in Ozmun, 2006).

V prvih treh letih je razvoj najhitrejši, nato se nekoliko upočasni, vendar je še vedno intenziven in traja vse do konca obdobja adolescence, kar pa še ne pomeni, da se razvojne spremembe ne dogajajo tudi v odraslem obdobju. Razvoj praviloma poteka v smeri od splošnih k posebnim oblikam vedenja, kar je posledica postopne diferenciacije sposobnosti. V tem procesu iz splošnih, globalnih sposobnosti nastajajo vse bolj ozko usmerjene sposobnosti. Hkrati s tem procesom poteka tudi proces integracije oziroma postopnega povezovanja posameznih specializiranih sposobnosti, saj je človek predvsem zaradi integracijske funkcije sposoben opravljati vse kompleksnejše dejavnosti (Videmšek in Pišot, 2007).

Otrokov celostni razvoj ter spremembe v kvantiteti in kvaliteti organskih sistemov in celotnega psihosomatskega statusa potekajo na osnovi določenih dejavnikov. Ti delujejo v interakciji med dednostjo, okoljem in otrokovo lastno aktivnostjo. Dejavniki, kot so rast in razvoj, zorenje ter izkušnje, ki si jih otrok pridobiva z lastno aktivnostjo in adaptacijo v okolje, odločilno vplivajo na dogajanje in spremembe v otroku. Med vsemi temi dejavniki obstajata tesna povezanost in soodvisnost. V otrokovem razvoju se vedno odražajo vplivi navedenih dejavnikov, v različnih razvojnih obdobjih se spreminja le njihova pomembnost (Videmšek in Pišot, 2007).

Sodelovanje v najrazličnejših športnih dejavnostih lahko povečuje oziroma pospešuje socialno integracijo, kulturno toleranco, razumevanje etike in spoštovanja okolja, kar ima vse večji pomen med mladimi, predvsem v razvitem svetu (Fras, 2002).

Potrebi po gibanju in igri sta otrokovi primarni potrebi. Z gibanjem telesa je pogojeno zaznavanje okolice, prostora, časa in samega sebe. Ko otrok začne obvladovati svoje roke, noge in trup, sčasoma začneja čutiti veselje, varnost, ugodje, dobro se počuti, pridobi si samozaupanje in samozavest. Gibalni razvoj je v ospredju predvsem v prvih letih življenja in poteka od naravnih in preprostih oblik gibanja (plazenje, lazenje, hoja, tek ...) do sestavljenih in zahtevnejših športnih dejavnosti. V predšolskem obdobju otroci z igro pridobivajo raznovrstne gibalne izkušnje, ki jim prinašajo veselje in zadovoljstvo. Z gibanjem si razvijajo tudi intelektualne sposobnosti. Igra in gibanje imata pomembno vlogo tudi pri socialnem in emocionalnem razvoju. V elementarnih gibalnih igrach, ki predstavljajo osnovo športnih iger, otroci postopoma spoznavajo smisel in pomen upoštevanja pravil igre in se socializacijsko krepijo. Kurikulum za področje gibanja mora biti prilagojen različnim potrebam, interesom in sposobnostim otrok, tako da optimalno prispeva k njihovemu razvoju in zdravju (Bahovec, 2010).

Postopoma začne spoznavati in osvajati osnovne prvine različnih športnih zvrsti in si razširjati znanja iz drugih področij. Otrok z različnimi dejavnostmi spoznava pojave v vsakdanjem življenju, na sprehodih spoznava promet, bližnjo in daljno okolico, v gibalnih nalogah spoznava svoje telo itn. Z različnimi dejavnostmi na prostem si ohranja in krepi zdravje, seznanja se z lepoto ter vrednostjo narave in z naravovarstvenim ravnanjem (Videmšek in Visinski 2001).

Otroke usmerjamo tako, da iščejo svoje načine za rešitve neke naloge in z lastno domišljijo odgovarjajo na nove izzive ter s tem sproščeno izrazijo lastno ustvarjalnost in gibalno ekspresijo (Videmšek in Visinski 2001).

Vadba naj bo prijetna in prilagojena posamezniku, tako da bodo vsi otroci pri tem doživljali kar najbolj prijetne občutke. Spodbuda in bogastvo doživetij namreč vodita k želji in potrebi po športnem udejstvovanju tudi v kasnejših letih (Videmšek in Visinski 2001).

Otroško telo neprestano raste in se razvija v nasprotju z ustaljenim organizmom odraslega človeka. Na rast in razvoj v veliki meri vpliva ravno gibanje. Z rastjo in razvojem se otrokove sposobnosti večajo in tako sta rast in razvoj v nenehni odvisnosti od gibanja in obratno. K hitrejšemu gibalnemu razvoju pripomorejo tudi ustrezne razmere: primeren prostor, ustrezna obleka in obutev, dobra volja, športni pripomočki in igrala ... Razvoj gibalnih funkcij je rezultat otrokovega zorenja in učenja. Če nima možnosti za izvajanje različnih gibalnih dejavnosti, lahko zaostane v gibalnem razvoju (Videmšek in Visinski 2001).

V predšolski dobi od tretjega do šestega leta naredi gibalni razvoj otroka silovit napredek. Otrokova motorika se spreminja tako hitro, da postaja gibanje ne le spretnejše, ampak tudi bolj smotrno in gospodarno (Videmšek in Visinski 2001).

Otroci so aktivni v odkrivanju in kombiniranju različnih gibalnih vzorcev, navdušeni so zaradi vse večjih gibalnih zmogljivosti. Otrokom naj bi v tem obdobju zagotovili predvsem pestro izbiro različnih gibalnih dejavnosti, kar bo izdatno izboljšalo nadzor gibanja in gibalno učinkovitost v celoti. Preozka omejenost pri izbiri in premajhna pogostost gibalnih dejavnosti ima lahko nezaželene učinke v naslednjih obdobjih otrokovega gibalnega razvoja. To predstavlja pomemben prispevek k lastni preventivi in deluje kot obrambni mehanizem pred vplivi sodobnega, sedentarnega življenjskega sloga (Videmšek in Pišot, 2007).

Odnos med živčnimi strukturami in funkcijami se vzpostavi v razvoju otroka ter prevzame različne vloge v reševanju vsakodnevnih temeljnih vzorcev gibanja. Predvsem spremembe, ki se nakazujejo znotraj skupin skeletnih mišic (te namreč omogočajo realizacijo temeljnih gibalnih vzorcev) kot posledica pomanjkanja gibalne aktivnosti v zgodnjem razvojnem obdobju (plazenje, plezanje, tek, gibalne aktivnosti »z ulice«), lahko izrazito vplivajo na neskladen razvoj in posledično na pojav lateralnih in funkcionalnih asimetrij skeletnih mišic (Videmšek in Pišot, 2007).

Vsaka nova pridobljena spretnost otroku omogoča, da začne osvajati naslednjo. Pridobljene sposobnosti in spretnosti omogočajo otrokom vse bolj raznoliko in natančno gibanje ter vse večji nadzor nad njihovim okoljem. Gibalni razvoj pri večini otrok poteka v določenem zaporedju, v hitrosti njegovega razvoja pa se kažejo precejšnje individualne razlike. Gibalni razvoj ne pomeni le osvajanja posameznih ločenih gibov (Videmšek in Pišot, 2007).

Preučevanje športnih dejavnosti predšolskih otrok v Sloveniji je pokazalo, da je v slovenskih vrtcih premalo strokovno organizirane in vodene športne vadbe. Nedvomno bi bilo potrebno, da bi športno vzgojo predšolskih otrok organizirali in vodili strokovno izobraženi pedagogi v sodelovanju z vzgojitelji. Glede na dokazano medsebojno povezanost in soodvisnost med kognitivnim, gibalnim, emocionalnim in socialnim razvojem bi morala biti vloga športnega pedagoga odgovorna družbena funkcija. S pomočjo ustrezno izbranih in strokovno vodenih gibalnih dejavnosti namreč lahko otroci razvijajo ne samo svoje gibalne sposobnosti in znanja, temveč tudi spoznavne, čustvene in socialne sposobnosti ter lastnosti (Videmšek in Visinski, 2001).

Starši, vzgojitelji, učitelji in vsi tisti, ki se kakor koli ukvarjajo s predšolskimi otroki, jih lahko namreč spodbujamo h gibanju, jim omogočimo kakovostno športno vzgojo in tako pozitivno vplivamo na njihov celostni razvoj. Zavedati se moramo, da je zgodnja usmerjenost otrok v gibanje in raznovrstne aktivnosti skupaj s starši osnova za kasnejše ukvarjanje s športom. Otrok že zelo zgodaj privzame navade svojih staršev in se jih drži, tudi ko odraste (Videmšek in Jovan, 2002).

Pot od grobe oblike gibalnih vzorcev pa do zahtevnih gibalnih stereotipov, ki jo spremljajo številne korekcije in neuspeli poizkusi, je možna le skozi številne izkušnje, ki se smiselno nadgrajujejo. Pri tem pa ne smemo pozabiti tudi na izredno pomembno vlogo, ki jo ima pri psihomotoričnem učenju otrok motorični transfer. Prenos informacij pri osvajanju novih gibalnih nalog z že osvojenih na podobne gibalne naloge omogoča otroku hitrejše napredovanje in bogatenje motoričnega spomina (Pišot in Jelovčan, 2006).

Športna aktivnost daje posamezniku določen red in disciplino v sam ritem življenja. Otrok, ki je že od majhnega hodil na popoldansko vadbo, bo imel manj problemov z navezovanjem stikov z drugimi vrstniki. Ko bo začel hoditi v šolo, bo že navajen na gibanje in igro ob določeni uri, zato bo točno prihajal na vadbo, navajen bo sodelovati v skupini, biti »fair« v igri, sproti bo opravljal šolske obveznosti, da bo lahko hodil na trening. Prav tako bo spoznal in opazoval svoje gibalne sposobnosti in spremembe, užival ob uspehu in napredku ter se naučil prenašati poraz (Završnik in Pišot, 2005).

V predšolskem obdobju naj otrok pridobi čimbolj pestro in široko paleto gibalnih izkušenj, ki so osnova kasnejšim zahtevnejšim gibalnim vzorcem. Zavedati se moramo namreč dejstva, da kar zamudimo v najzgodnejšem razvojnem obdobju, kasneje težko nadoknadimo. Ta temelj naj bo kakovostno zgrajen, saj pomembno vpliva na otrokov celostni razvoj, na kasnejše vključevanje v različne športne zvrsti in nenazadnje tudi na to, da postane šport človeku ena izmed pomembnih sestavin kakovosti življenja v vseh starostnih obdobjih (Videmšek in Pišot, 2007).

Sodobna družba je v svojem hitrem in vztrajnem razvoju predvsem informacijskih in komunikacijskih tehnologij z željo, da bi posamezniku olajšala napore, tehnično res zmanjšala razdalje in naredila življenje prijaznejše. Ob tem pa je, sicer s ciljem izboljšati kakovost življenja, morda nehote ali nevede, človeku odtujila življenjsko pomembno vsebino. Pozabili smo na dejstvo, da sta gibanje in šport človeku pomemben vir zdravja in skladnega življenja (Pišot in Fras, 2003).

1.2.1.1 VPLIV OKOLJA NA GIBALNO/ŠPORTNO DEJAVNOST

Okolje, bogato s primerno količino in kakovostjo ponujenih izkušenj v posameznem (zgodnjem) razvojnem obdobju, pomembno vpliva na razvoj nadaljnjih predispozicij. V tem izredno intenzivnem obdobju otrokovega dojetanja in spoznavanja sveta pa imajo odločujočo vlogo tudi način dela, pristop in odnos pri delu z otrokom (Pišot in Planinšec, 2005, v Videmšek in Pišot, 2007).

Na telesno rast vplivajo genski in okoljski dejavniki. Genski zapis ima najpomembnejši vpliv na velikost in sestavo telesa ter hitrost razvoja (Malina idr., 2004). Kljub temu da so meje gensko določene, imajo okoljski dejavniki pomembno vlogo pri tem, v kolikšni meri bodo meje dejansko dosežene. Najpomembnejši okoljski dejavniki so prehrana, gibalna dejavnost, poškodbe, bolezni in podnebne razmere. Posebej velja izpostaviti pozitivne vplive gibalne dejavnosti na telesno rast, pri čemer imajo gibalno dejavnejši otroci v povprečju večji delež mišičevja in manjši delež telesnih maščob. Primerna gibalna dejavnost ima vpliv na mineralizacijo kosti in njihovo širino, kosti postanejo trdnejše in manj krhke (Malina idr., 2004), na rast kosti v dolžino pa ne vpliva (Beunen idr., 1992; Saris, Elvers, van't Hof in Binkhorst, 1986). Gibalna neaktivnost, ki traja daljše obdobje, lahko škodljivo vpliva na rast kosti in zaostajanje v celotni rasti (Pišot in Planinšec, 2005, v Videmšek in Pišot, 2007).

Možgani in centralni živčni sistem imata v otrokovem gibalnem razvoju primarno vlogo, toda pomembno je tudi okolje, v katerem otrok odrašča. Vplivi okolja so zelo kompleksni in vključujejo številne dejavnike, kot so: stil vzgoje, število otrok v družini, vrstni red rojstva, letni čas rojstva, priložnosti za gibalno dejavnost, gibalne navade, socialno-ekonomski status, status prehranjenosti, posebnosti ob rojstvu itd. (Malina idr., 2004 v Videmšek in Pišot, 2007). Dejavniki okolja ne učinkujejo samo na otrokovo rast in zorenje, temveč je njihov učinek kumulativen, kar pomeni, da se kaže tudi v poznejših starostnih obdobjih, npr. dojenček ali malček, ki je bil nedohranjen, ima lahko motorični primanjkljaj v otroštvu ali adolescenci (Videmšek in Pišot, 2007).

Otrok je danes veliko prej sposoben in dojemljiv za motorično učenje kot je bil pred leti. »Zlata doba« motoričnega učenja se je pomaknila v zgodnje otroštvo, v obdobje med 5. in 8. letom (Rajtmajer, 1991). Razloge za to bi lahko poiskali v izkušensko vedno bogatejšem okolju, v katerem otrok preživlja svoje zgodnje otroštvo. Stimulusov iz okolja, ki otroka usmerjajo v kvalitetno gibalno/športno vzgojo, je vedno več. Vedno več je tudi najrazličnejših didaktičnih pripomočkov, športni rekviziti in športna oprema pa so vedno bolj dovršeni in tudi najmlajšim omogočajo vključevanje v najrazličnejše aktivnosti (Pišot in Jelovčan, 2006).

Danes v večini vrtcev otroci nimajo dovolj možnosti za gibanje. V okoljih, kjer so igralnice majhne, v njih pa veliko število otrok z veliko potrebo po gibanju, se pokažejo posledice kot so nemirnost, neprimerno vedenje in celo agresivnost (Videmšek in Visinski 2001).

Razmere za delo in življenje v vrtcih je nedvomno potrebno izboljšati. Povečati bi bilo treba število igralnic (ki so bolj izjema kot pravilo) in preurediti prostore. Potrebno bi bilo priskrbeti tudi športne pripomočke in igrala na zunanjih igriščih, ki bi jih ob ustreznem vremenu v čim večji meri koristili (Videmšek in Visinski 2001).

Po vstopu v šolo je otrokovo gibanje močno omejeno. Poleg sedenja v šoli in doma je živčno-mišični-kostni sistem precej obremenjen še s težkimi šolskimi torbami, z neprimernim pohištvom, mentalnim stresom in zlasti s pomanjkanjem gibanja. Razvije se mišično

neravnovesje, ki lahko počasi napreduje v funkcionalne nepravilnosti drže, tem pa sledijo strukturne spremembe, najprej v mehkih tkivih (mišice, vezi) ter kasneje še v kosteh in sklepkih. Tako stanje je pogosto povezano z bolečino. V nasprotju s fiksnimi strukturnimi spremembami lahko funkcionalne spremembe popravimo s primernim mišičnim delom, torej z rednimi vajami. Še pomembneje je, da do teh sprememb sploh ne pride, kar lahko zagotovimo že z natančnim opazovanjem otrokove drže (Rajher, Gradišnik in Šefman, 2009).

Gibanje človeka spremlja od rojstva do smrti. Že v prvih gibalnih poskusih, ko se otrok uči plaziti in hoditi, je njegov intelektualni razvoj povezan z gibalnim. Kdor prej shodi, prej osvoji prostor okoli sebe, spoznava okolico in ima več možnosti za sporazumevanje. Zato bi se morali starši čim pogosteje igrati s svojim otrokom in ga spodbujati v njegovih gibalnih dejavnostih. Njegovo naravno potrebo po gibanju bi morali nenehno zadovoljevati in jo krepiti. Spodbudno družinsko okolje pozitivno vpliva na oblikovanje otrokove osebnosti in njegovih vrednot. Otrok prevzema navade, stališča in vrednote staršev, zato je ukvarjanje s športom znotraj družine zelo pomembno za otrokovo nadaljnje športno udejstvovanje in sprejemanje športa kot vrednote (Videmšek in Visinski 2001).

Shore (1997) predstavlja proučevanja, ki postavljajo nove ugotovitve ob bok tradicionalni razlagi delovanja možganov.

Proučevanja delovanja možganov nekoč in danes:

- nekoč: razvoj možganov je odvisen od genske zasnove ob rojstvu; danes: razvoj možganov je odvisen od medsebojnega vpliva genske zasnove in količine ter kakovosti ponujenih izkušenj
- nekoč: izkušnje pred tretjim letom imajo omejen vpliv na kasnejši razvoj; danes: te izkušnje imajo odločujoč vpliv na oblikovanje strukture možganov ter na obseg zmogljivosti odraslega
- nekoč: dobri odnosi pri zgodnjem vzgajanju pozitivno vplivajo na razvoj in učenje; danes: zgodnja interakcija in odnosi ne vplivajo le na povezave, temveč neposredno vplivajo na intenzivnost delovanja možganov
- nekoč: razvoj možganov je linearen – zmožnost možganov za učenje in spremembe narašča konstantno od otroka do odraslega; danes: razvoj možganov ni linearen – v tem procesu obstajajo ključna obdobja za osvajanje različnih znanj in sposobnosti
- nekoč: malčkovi možgani so v veliki meri manj aktivni kot npr. študentovi; danes: malčkovi možgani (predvsem do 3. leta) so dvakrat bolj aktivni kot možgani odraslega.

Razlog za razlike med vrstniki, po sposobnostih in znanjih, bi lahko iskali v različnih izkušnjsko bogatih okoljih. Vzrok za to pomanjkanje ponavadi določata okolje ali pa trenutna pospešena rast oz. stopnja razvoja. Posledice so akceleracija (prehitevanje) ali retardacija (zamujevanje, ne zaostajanje). Razlike so v določenih obdobjih vedno večje, toda počasi se izenačijo, čeprav le stežka na enako raven. Možnost vključevanja v različne gibalne aktivnosti je zagotovo eden izmed bogatejših dejavnikov akceleracije. Kajti poleg gibalnih stimulusov ima otrok možnost spoznati še pisano paleto različnih pripomočkov in športne opreme (Pišot in Jelovčan, 2006).

1.2.1.2 VPLIV GIBALNE/ŠPORTNE DEJAVNOSTI NA ZDRAVJE

Otroci na svoje zdravje gledajo drugače kot odrasli, saj so večinoma zdravi. Kljub temu danes tudi otroci in mladostniki vedno pogosteje zbolevajo. Ena najpogostejših bolezni otrok in mladostnikov je debelost. Čeprav športna neaktivnost sama po sebi ne povzroča debelosti, obstaja znanstveno utemeljena povezanost med sedečim življenjskim slogom in stopnjo prekomerne telesne teže in debelosti. Stalna, vztrajna debelost v otroštvu lahko poveča ogroženost za nastanek in razvoj številnih bolezni v odraslem obdobju. Čeprav je začetek prekomernega hranjenja in posledično višanje telesne teže lahko povezano s prehranskimi navadami v družini, je debelost lahko povezana tudi s psihosocialnimi in psihološkimi težavami, ki lahko vztrajajo v odraslo obdobje (Edmunds, 2002 v Videmšek in Pišot, 2007). Redna gibalna dejavnost je v kombinaciji s spremembo prehranskih navad najbolj učinkovit način za zdravljenje debelosti (Videmšek in Pišot, 2007).

Telesno aktivni življenjski slog pomeni tudi neposredne in posredne koristi za zdravje mladih ljudi (Završnik in Pišot, 2005), še zlasti pri:

- preprečevanju prekomerne telesne teže in debelosti;
- omogočanju pogojev za oblikovanje močnejših kosti, zdravih sklepov in učinkovitega delovanja srca;
- vzdrževanju in krepitvi primerne duševne zdravja, pozitivne samopodobe;
- vzpostavljanju trdnih temeljev zdravega življenjskega sloga, ki ga je mogoče nadaljevati oziroma obdržati v odraslem življenjskem obdobju.

S športno vzgojo prispevamo k ohranjanju otrokovega zdravja in krepitvi imunskega sistema, saj je otrok izpostavljen številnim vplivom naravnih dejavnikov, kot so zrak, sonce, voda (Boldin, 2008).

Po mnenju Blaira in sodelavcev (1989) obstajajo tri poti, prek katerih lahko zadostna gibalna dejavnost v otroškem obdobju izboljšuje zdravje odraslih:

- telesna aktivnost v otroštvu ugodno vpliva na zdravje otroka, kar je posledično koristno za zdravje odraslega;
- aktivni življenjski slog v otroštvu ima neposreden koristen vpliv na zdravje v kasnejših letih;
- aktiven otrok postane aktiven odrasel človek, ki ga v primerjavi z neaktivnim odraslim vrstnikom bistveno manj ogrožajo različne bolezni.

Gibalna/športna dejavnost pa lahko tudi zagotavlja ravnovesje. To ravnovesje nam omogoča oz. zagotavlja dober imunski sistem in zdravo psiho. Z dobrim imunskim sistemom imamo manj obolenj, z zdravo psiho pa manj psihosocialnih motenj in boljšo stabilnost. Medtem ko se je o endogenih in drugih eksogenih vplivih rasti in razvoja podrobno pisalo in podrobno razpravljalo, se je o vplivu gibalne/športne aktivnosti še do pred dvema desetletjema samo navajalo, da je za skladen razvoj otroka nujno potrebna. V zadnjih letih smo priča velikemu preobratu in vse večjemu številu znanstvenih izsledkov raziskovanja vpliva gibalne/športne aktivnosti in športnega treninga na rast in razvoj, na funkcionalne sposobnosti, kakor tudi na zgodnjo prevenco številnih kroničnih bolezni, ki se v odrasli dobi povezujejo s stopnjo telesne neaktivnosti (Pišot in Jelovčan, 2006).

Na osnovi spoznanj različnih raziskav lahko koristne učinke strnemo v pet sklopov. Prvi sklop predstavljajo učinki na nekatere razsežnosti telesne zgradbe, kamor sodijo preventiva pred

debelostjo, zmanjšanje maščevja, spodbude za razvoj okostja, naraščanje mišične moči in kostne trdnosti in preventiva pred poškodbami lokomotornega sistema. Drugi sklop predstavljajo učinki na kardiorespiratorni sistem, krvni tlak, holesterol, pojav sladkorne bolezni in znižanje koncentracije trigliceridov. Tretji sklop tvorijo učinki na psihično zdravje. To so predvsem preventivni ukrepi proti depresiji, anksioznosti in stresu ter razvoj samospoštovanja in samopodobe. V četrti sklop spada vpliv na imunski sistem, v peti pa vpliv na agilnost in funkcionalne neodvisnosti. Zagotovo pa ni za »v žep« podatek, da imajo, po nekaterih podatkih, dejavnejši učenci boljše učne sposobnosti oz. dosegajo boljši učni uspeh (Dwyer idr., 2001).

1.2.2 IGRA

Igra je beseda, ki jo najpogosteje povezujemo s terminoma otrok in otroštvo. Splošno se pojem igra nanaša na vsako aktivnost, ki se jo loti posameznik zaradi nekega zadovoljstva, ne glede na končni rezultat te aktivnosti. Edini motiv za igro je zadovoljstvo, ki ga otrok pri tem doživlja, brez kakršne koli prisile (Videmšek in Jovan, 2002).

Otroška igra predstavlja večino otrokovega preživetega časa. Ne glede na to, za kako dolge vrtčevske programe gre in ali je njihov kurikulum bolj ali manj odprt. Otroška igra je univerzalna dejavnost, ki se spreminja glede na otrokovo starost, vsebino, čas in okolje. Igra je dialog med domišljijo in resničnostjo, med preteklostjo in prihodnostjo, med konkretnostjo in abstrakcijo, med varnostjo in tveganjem (Marjanovič Umek 2002).

Otroško igro lahko opredelimo tudi tako, da opišemo njene značilnosti, zlasti tiste, ki jo, ne glede na vrsto igre in ne glede na teoretske razlage igre, razlikujejo od drugih dejavnosti (Bruce in Meggit, 2005; Cohen, 2006; Duran, 2001; Marjanovič Umek, 2002; Marjanovič Umek in Kavčič, 2006; Moyles, 1995; 1999; Wood in Attfield, 1996):

- Igra je notranje motivirana; v njej se otroci bolj ukvarjajo z dejavnostjo kot s cilji, njihovo vedenje je spontano.
- Zunanja pravila igre ne definirajo pomembno. Otroci sami definirajo pravila in jih tudi spremenijo, če jih potrebujejo »za nadziranje« igre, npr. v simbolni igri, igra s pravili.
- Otroci v igri razvijajo in uporabljajo že uveljavljene koncepte prijateljstva in se učijo dogovarjanja, pogajanja in argumentiranja.
- Otroci v igri pogosto pretiravajo s čustvi, tako z vrsto kot intenzivnostjo in prehajanjem iz enega čustva v drugo. Dovoljeno jim je tudi intenzivnejše izražanje tistih čustev, ki sicer niso zelo zaželeni (jeza, strah, moč).
- Ko se otroci igrajo, uživajo v svojih čustvih, idejah in socialnih odnosih. V igri so veliko gibalno dejavni. Navadno so v igro zelo vključeni in jo neradi prekinjajo zaradi zunanjih opozoril.
- Otroci se igrajo z znanimi predmeti, raziskujejo neznane predmete, predmete pretvarjajo in jih dopolnjujejo s svojimi predstavami.
- Igralne dejavnosti so zgolj domišljjske in igra lahko poteka zgolj na simbolni ravni, torej kot igra »tako kot«, »če bi« oz. kot igra pretvarjanja, igra vlog.
- Otroci v igri uporabljajo govor za neposredno in socialno referenčno komuniciranje, z metajezikovnim zavedanjem vzdržujejo referenčni okvir igre in uporabljajo govor v različnih govornih položajih (za pripovedovanje, razlaganje, pogajanje, izražanje čustev...).

- Ko se otroci igrajo, poskušajo pokazati, česa so se naučili. Pokažejo osvojene spretnosti in kompetentnosti.
- Igra otrokom »pomaga« povezati različne zmožnosti, znanja in spretnosti, ki so jih razvili oz. so se jih naučili na različnih področjih.

Klasifikacija otroške igre se med avtorji delno razlikuje, toda večina jo deli v tri večje skupine: funkcijsko in simbolno igro ter igro s pravili.

Funkcijska igra je najbolj značilna za otrokov zgodnji razvoj, zlasti za razvoj v prvih dveh letih življenja; nekateri avtorji (npr. Duran, 1995; Piaget, 1962; Zupančič, Cecić Erpič, 1998) jo kar neposredno povezujejo z zaznavno-gibalno stopnjo v razvoju mišljenja. Dojenček oz. malček v igri preizkuša nove gibalne, čustvene in zaznavne funkcije, rokuje s predmeti in raziskuje njihove zaznavne značilnosti (npr. opazi, da je predmet svetel, raznobarven; otipa, da je mehak, hrapav) in funkcije (npr. predmet zvončklja, če ga strese; ropota, če ga vrže), ugotavlja, kako se predmeti odzivajo na njegovo preizkušanje (npr. če žogo porine, se kotali; če vleče vrvico na avtomobilu, se ta premika), pridobiva gibalne spretnosti in začetno usklajenost gibov rok in oči. Funkcijska igra pozneje, proti koncu obdobja malčka in v obdobju zgodnjega otroštva, praviloma preide v gibalno in simbolno igro.

Za simbolno igro je značilno, da malček oz. otrok v igri uporablja simbole oz. uprizarja dejanja, predmete, osebe iz resničnega ali domišljjskega sveta (npr. Duran, 1995; Elkonjin, 1981; Marjanovič Umek in Lešnik Musek, 1998; Wood in Attfield, 1996). Prve oblike simbolne igre so prisotne v igri malčka, starega približno leto in pol, najbolj pa je značilna za obdobje zgodnjega otroštva. Igra vlog je najvišja oblika simbolne igre, v kateri otrok, ki je ponavadi visoko motiviran, prevzame vlogo določene odrasle osebe ali drugega otroka (npr. mame ali dojenčka), pri tem si predstavlja določeno igralno okolje (npr. otroška soba), pretvarja predmete (npr. krpa je kot brisača, kamenček je milo), animira igrače oz. igralno gradivo (npr. oživi plišastega kužka), uporablja govorne izjave oz. opisuje značilnosti predmetov (Elkonjin, 1981).

V igri pravil se izražajo posamezni kulturno preneseni načini igranja, ki jih otroci pogosto sami, glede na prostor in čas, prilagajajo ali pa oblikujejo in osvajajo nova pravila (Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj, 2008).

Otroci še vedno nimajo dovolj možnosti za vsakodnevno gibanje. Posledice pomanjkanja aktivnosti so lahko nemirnost, neprimerno vedenje ali celo agresivnost. Razmerje je nujno potrebno spremeniti na bolje, saj so športne igralnice še vedno bolj izjema kot pravilo. Treba je izkoristiti in preurediti že obstoječe prostore, urediti zunanja igrišča in igralno ploščad ter poskrbeti za ustrezne pripomočke in igrala. Ti morajo biti primerni za izvajanje različnih gibalnih nalog, varni in privlačni za otroke (Videmšek in Jovan, 2002).

1.3 STEREOTIPI IN PREDSDOKI

Med predsodkom in stereotipom je včasih zelo težko potegniti mejo, saj imata besedi podoben pomen, pa vendar obstaja razlika med njima.

Stereotipe je Walter Lippman definiriral kot selektivne, samoizpolnjujoče se in etnocentrične sodbe, ki konstruirajo zelo pristransko, nepopolno in neustrezno reprezentacijo sveta

(Lippman v Nastran – Ule, 1997). Pri stereotipih je bistveno to, da posameznikom pripisujemo lastnosti na osnovi njihove skupinske pripadnosti, ne pa na osnovi njihovih osebnostnih lastnosti. Zaradi tega stereotipi izkrivljajo podobo ljudi, kakršni so v resnici – enkratni, različni, spremenljivi individui (Nastran – Ule, 1997).

»Sprejeti stereotipi, ustaljeni vzorci in splošno veljavni prikazi prestrežejo informacije na poti do zavesti« (Lippman, 1999). To v bistvu pomeni, da zavest ne vidi tistega, kar je očem dano v resnici, se pravi »realne podobe« človeka, ampak zavest sprejema samo informacije, ki jih vidi posameznik skozi oči družbe. To pomeni spremembo mišljenja, ki postane, če je vcepitev uspešna, sprememba vizije (Lippman, 1999).

Predsodki pa so stališča, ki so zasnovana na nepreverljivih dejstvih, govoricah ... (Ule, 1997). Predsodki so emocionalno obarvani, zelo odporni na spremembe in imajo kot vsa stališča kognitivno in emocionalno komponento (Ule, 1997).

Tako stereotipi kot predsodki so stari toliko kot je stara družba. Začeli so se razvijati takrat, ko so se ljudje začeli zavedati, da so drugačni (črni, beli, suhi, debeli, močni, šibki ...) ali pa takrat, ko se je družba delila na vladarje in vladane (Pratneker, 2008).

Za posameznike so stereotipna pričakovanja družbe lahko obremenjujoča. Pogoste so težave žensk in moških, ki ne želijo živeti v skladu s spolnimi stereotipi. Izbira drugačne poti je lahko zelo težka, saj jih družba lahko začne obsojati. Od moških se zahteva, da so drugačni od žensk. Obstaja veliko moških in žensk, ki ne ustrezajo tej tipski opredelitvi. Obstaja veliko moških, ki se jim zdijo blesteče kariere breme. Nekateri se raje posvečajo skrbi za bolne, vzgoji otrok ..., obratno pa so ženske, ki jim je skrb za družino breme in se raje uspešneje posvečajo karieri. Družba taka odstopanja od tradicionalnih vlog obsoja in večinoma ne sprejema. Za posameznika je to razhajanje med družbenimi potrebami in pričakovanji lahko prava agonija. Pričakovanja družbe so eno, hotenja in želje posameznika pa drugo. Veliko težav predstavlja prilagajanje družbenim mitom. Mite o moškosti smo podedovali iz preteklosti in pogosto ne ustrezajo več današnji družbeni realnosti. Vseeno pa še vedno pričakujemo od moškega, da se obnaša tako, kot se to od njega kot moškega tudi pričakuje, pa čeprav je to v nasprotju z željami moškega v oblikovanju svojega življenja. Spolni stereotipi lahko povzročijo krizo osebne identitete, oziroma »spolno paniko«, kot imenujemo strahotno konfuzijo, ki jo posameznik ali posameznica lahko občuti, če ne ustreza stereotipnim konceptom svojega spola (Dowling, v Kanjuo-Mrčela, 1996).

1.3.1 O IZVORU STEREOTIPOV IN PREDSDOKOV

Stereotipno mišljenje se vcepi že otroku in to zagotovo vpliva na podzavest v odraščajočem in odraslem obdobju. Pomembna je poznavanje razlik v spolu.

Spolne vloge, ki jih igrajo moški in ženske, se skonstruirajo že zelo zgodaj, in sicer v obdobju prve socializacije. V obdobju primarne socializacije (v družini) začnejo starši otroke diferencirati na deklice in dečke, pri tem pa si pomagajo z »družbeno determiniranimi metodami«. Deklice oblačijo v roza oblačila, dečke pa v modra. Otroci se igrajo z igračkami, ki so po družbeni definiciji primerne za deklice in dečke. Matere pričakujejo od hčerk, da jim bodo pomagale pri gospodinjskih opravilih, očetje pa od sinov, da jim bodo pomagali pri vrtnih opravilih, pri popravljanju tehničnih aparatov itd. Pričakovanja staršev so glede na spol

otroka različna. Od deklic pričakujejo, da so pridne in uspešne v šoli, da imajo smisel za ples, glasbo, da lepo rišejo itd. Povsem normalno za dečke pa je, da so nagajivi, razgrajajo, da so manj uspešni v šolanju, da imajo manj posluha za estetiko. Vse to pa so družbeno priznani stereotipi in predsodki, ki kategorizirajo posameznika kot žensko ali moškega (Pratneker, 2008). Deklice že od malega spodbujajo k empatiji (dojenček joka, potolaži ga ...), dečke pa usmerjajo k pogumu in prikrivanju čustev (pogumni fantje ne jokajo) (Hernavs, 2005).

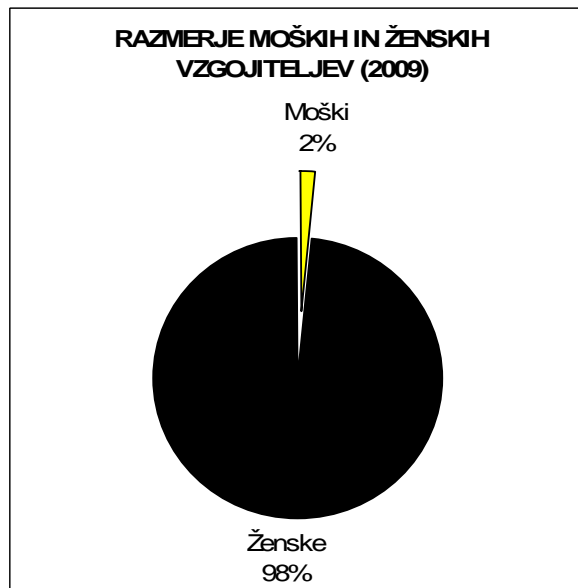
Družba že otrokom sporoča, da je za deklice sprejemljivo, da se igrajo s fantovskimi igračami, medtem ko dečkom »ni dovoljeno« posegati po dekliških igračah. Ko ti otroci odrastejo, bo marsikatera deklica razvila kakšno tipično moško lastnost ali vedenje, medtem ko si bo le redki moški dovolil izraziti tipično žensko lastnost.

Začetke spolnih stereotipov je treba iskati že v patriarhalnih prazgodovinskih družbah kot posledico naravne delitve dela med žensko in moškim. Ženska je bila vezana na dom, moški pa je na nizki stopnji materialnega razvoja prevzel vlogo zaščitnika družine. Zasebna lastnina, ki je bila v rokah moških, je takšno delitev še utrdila. Sčasoma je prevladalo prepričanje, da je takšna delitev dela po spolu edina pravilna in vsekakor naravna (Boh, v Fireder, 2002).

1.3.2 STEREOTIPI IN PREDSDODKI V ZAPOSLOVANJU

Segregacija zaposlovanja je koncentracija žensk in moških v različnih poklicih. Pri tem pa so ženske omejene na ožji sklop poklicev (horizontalna segregacija) in na nižje položaje (vertikalna segregacija) kot moški (Sto besed za enakost, 2007; Černigoj-Sadar, Verša, 2002).

Poklici niso spolno nevtralni, kar pomeni, da so razdeljeni na ženske (vzgojiteljica, učiteljica, medicinska sestra, tajnica ...) in moške (gradbeni, strojni delavec, voznik, mehanik, policaj, gasilec ...). Večina poklicev se je razvila na podlagi kulturne domneve, o tem, kakšni sta moška oziroma ženska narava in pozicija v družbi. Ženske so po takšni domnevi primernejše za zaposlitve v izobraževanju in gospodinjstvu, moški pa so za zaposlitve, kjer se zahtevajo tehnično znanje ter sposobnosti odločanja (Williams, 1993).

Slika 4. Razmerje moških in ženskih vzgojiteljev v slovenskih vrtcih (Statistični urad RS, 2010).

Razmerje med spoloma v vzgojiteljskem poklicu je močno na strani žensk. To nam kaže tudi Slika 4, kjer je razvidno, da je le 2 % moških v tem poklicu (Statistični urad RS, 2010).

Ne glede na vsebino dela je moško delo v vseh družbah veliko bolj cenjeno kot žensko. Večina moških takšno stanje podpira, saj jim prinaša ekonomsko korist in večji socialni status. Poleg tega zadovoljuje njihovo psihološko potrebo po podreditvi nasprotnega spola in diferenciaciji od njega. Moški, zaposleni v ženskih poklicih, za to predstavljajo določeno grožnjo, saj spodbijajo trenutno stanje – izničujejo ustvarjeno različnost in nadrejenost ženskam. Prav zaradi tega so pogosto predmet različnih obtožb in posmeha, predstavljeni so kot poženščeni in ne kot pravi moški. Nekateri moški sami sebe res vidijo na ta način, nikakor pa ne vsi. Večina jih ohrani močno zavest o svoji spolni identiteti in se jim takšne obtožbe ne zdijo smiselne.

Williamsova (1995) pravi, da je osnovna predpostavka večine študij ta, da bi se oba spola, če bi imela prosto izbiro, raje odločila za t. i. moške poklice, in sicer iz preprostega razloga: moški poklici so na splošno bolje plačani in bolj prestižni kot ženski. V družbi je prav zato prisotno prepričanje, da mora biti z moškimi, ki načrtno izberejo tradicionalno ženski poklic, nekaj narobe. Pa je res tako?

V zadnjem času se veliko govori in piše o tem, kako ženske vstopajo v moške poklice. Precej manj pa se razpravlja o tem, kako se moški pojavljajo v tipično ženskih poklicih. Netradicionalni moški poklici so zaposlitveni teritoriji preplavljeni z žensko delovno silo (knjižničarka, medicinska sestra, učiteljica, tajnica, striptizeta, manekenka, socialna delavka). Ker so feminizirani poklici po pravilu deprofesionalizirani poklici, so tem poklicem skušali dvigniti ugled in povišati plače. Zaradi tega so v te poklice začeli vstopati moški (Williams, 1995).

Kanter (1997) je razvila zanimivo teorijo o tokenizmu oziroma stigmatizaciji. Sprva je bila uporabljena na razlagi diskriminacije žensk v moških sferah, toda teorija je spolno neodvisna in jo lahko uporabljamo tudi za obraten proces. Vpliv tokenizma občutijo tam, kjer neka skupina znotraj organizacije predstavlja manj kot 15 % vseh zaposlenih v tej skupnosti. Se

pravi, da to teorijo lahko prenesemo med menedžerje, kjer so stigmatizirane ženske, ali pa v učiteljski svet, kjer stigmatizirane predstavljajo moški. Stigmatizirani oz. zaznamovani so predmeti stereotipiziranja. Večina teorije se osredotoča na ženske zaposlene v moškem svetu, kjer poudarjajo negativne posledice (negativna diskriminacija). Ženske so na takih mestih nezaželene in se ne vključujejo v neformalne skupine znotraj organizacije. Moški se na teh mestih počutijo ogrožene (Williams, 1995).

Slika na drugem bregu pa je popolnoma drugačna. Večina moških je prepričana, da so med ženskimi kolegicami zaželeni in da jih le-te sprejemajo. Ne počutijo se odrinjene ali nezaželene, prav nasprotno, dobivajo pohvale in spodbude, da bi posegli po višjih mestih. Moški pa imajo v tem primeru še prednost, da so boljše plačani in so na vodilnih položajih močno zastopani. To, da si v ženskem poklicu zaznamovan, za moške pomeni prednost, privilegij (Williams, 1995).

Moški lahko v netipičnih poklicih z lahkoto karierno napreduje. Družba od moških zahteva, da ciljajo višje, tako se ves čas soočajo z nevidnim pritiskom, tudi takrat, ko niso ambiciozni. To so tako imenovane nevidne tekoče stopnice. Ženske pa pri doseganju ciljev zadržujejo stekleni stropi. Pojem se pojavi v ZDA kot metafora za nevidne ovire, ki v obliki predsodkov in stereotipov onemogočajo napredovanje določenim skupinam, med katerimi so na prvem mestu prav ženske. Stekleni stropi se pojavljajo na različnih ravneh, organizacijah in družbah. Skupno jim je, da so močno usidrani in jih je težko izkoreniniti (Kanjuo-Mrčela, 2000).

Iz tega lahko sklepamo, da moški iz zaznamovanosti poberejo smetano, diskriminacija dobi pozitiven prizvok. Medtem ko ženske naletijo na negativno stran tokenizma in jim to predstavlja dodatno oviro v poklicu. Moški imajo lahko za šefa v ženskem poklicu žensko ali moškega, in z obema bo dobro shajal. Kajti s strani nadrejene ženske bo delovala teorija tokenizma, pri moškem pa skozi neformalno druženje in pogovor splete dobre vezi, kar bo vplivalo tudi na njegov odnos (npr.: ravnatelj – vzgojitelj). Predsodki lahko pozitivno vplivajo na delo kolektiva, kar pa še ne pomeni, da v okolici ni zasmeha, nezaželenosti in nasprotovanj.

Harriet Bradley (Williams, 1993) je skušala prikazati načine, kako moški vstopajo v tipične ženske poklice.

Vstopanje je razdeljeno na 3 načine:

- **PREVZEM (TAKEOVER):** poklic, ki so ga prvotno opravljale le ženske, redefiniramo v moški poklic, pri katerem so ženske bolj ali manj izključene iz njega. Popoln prevzem ženskega dela je zelo redek pojav, saj veljajo ženski poklici za nepriljubljene in slabo plačane. Največkrat se prevzem zgodi zaradi tehnološke inovacije.
- **VDOR (INVASION):** je pogostejši od prevzema. Moški množično vstopajo v ženske poklice in prevzamejo vodilne položaje. Ženske pa ne izključijo popolnoma. Veliko vdorov se je zgodilo na storitvenem področju (osnovnošolski učitelj, socialni delavec, kadrovski direktor).
- **PRONICANJE (INFILTRATION):** ta proces je težko izslediti. Pri tem majhno število moških vstopi v ženski poklic predvsem zaradi osebnih razlogov (talent, ljubezen do poklica ...)

Povsem jasno je, zakaj se ženske odločajo za vstop na moška delovna mesta. Ženske, ki se podajo v to, so karakterno močne in ambiciozne. Njihova motivacija je želja po višji plači in

ugled. Medtem pa je precej manj razumljivo, zakaj bi se normalno razvit in zdrav moški odločil za opravljanje ženskega poklica, ki zahteva nizko stopnjo inteligence in visoko stopnjo tolerantnosti do dolgočasja (Williams 1995).

Rezultati pilotne študije (Popovič in Ribič, 2008) kažejo, da je poglavitni razlog majhnega števila moških vzgojiteljev v vrtcih po prepričanju staršev, da gre za tradicionalno ženski poklic. Na vprašanje, kaj je poglavitni vzrok za nizko udeležbo moških v poklicu vzgojitelja, je polovica anketirancev odgovorila, da poklic vzgojitelja spada med tradicionalno ženske poklice. Dobra tretjina jih meni, da so razlog nizke plače, nekaj pa jih zagovarja strah moških pred stereotipi in obsodbami okolice. Tretjina anketiranih staršev meni, da so za delo vzgojitelja najprimernejše ženske.

1.3.3 STEREOTIPI IN VLOGA VZGOJITELJA

Psihološko je lahko vstop v tradicionalno ženski poklic obremenjujoč. Za mnoge moške je prav karierni uspeh dokaz moškosti. Opravljanje dela, ki je družbeno zaznamovan kot feministični poklic z nizko plačo, pa je ravno nasprotje tega in lahko ogroža njihov status sprejemanja samega sebe, občutenja in samospoštovanja moških. Družba to smatra za napačno in nestereotipno odločitev. Da moški ne bi izgubil svoje spolne identitete z vstopom v netradicionalno okolje, pogosto poudarja svojo moškost in se trudi razlikovati od ženskih sodelavk. Obstajajo pa tudi moški, ki jih domnevna izguba spolne identitete ne obremenjuje in so poklic morda celo izbrali prav zato, ker so zavrnili tradicionalne stereotipe o moških (Hernavs, 2005).

Moški, ki si upajo prestopiti prag šole oziroma vrtca, so prikazani izredno stereotipno. To da pravi moški ne morejo opravljati ženskega poklica, je precej zmotno, kar je dokazala tudi Williamsova v svojih raziskavah. Moški lahko ohranjajo svojo moškost s pripadajočim obnašanjem, se ne pomehkužijo in obdržijo tiste lastnosti, ki so družbeno določene kot moške lastnosti (sposobnost, aktivnost, agresivnost, tekmovalnost, moč, realnost, racionalnost ...). Te lastnosti so popolno nasprotje ženskih lastnosti (čustvenost, nežnost, intuitivnost, osebnost, sentimentalnost, mehkužnost, slabost ...), ki so nižje vrednotene (Kanjuo-Mrčela, 1996).

Hernavs (2005) v ta namen navaja štiri strategije poudarjanja moške spolne identitete:

- izbira moškega področja znotraj poklica (področja povezana z naravoslovjem, tehniko, računalništvom in športom);
- poudarjanje moških elementov v poklicu (avtoritativnost za doseganje discipline v razredu, tehnične in organizacijske sposobnosti);
- napredovanje na višje administrativne položaje (ženski poklic kot odskočna deska, učinek steklenega dvigala) in
- odtujitev od dela.

Osnovnošolski učitelji se srečujejo s spolnimi predsodki. Ker se odločijo za tako nemožat poklic, veljajo velikokrat za spolno »sumljivo« usmerjene. Tako velikokrat naletijo na negativen odziv staršev v vrtcih ali nižjih razredih šole. Starši se bojijo, da je moški, ki se pojavi na nižjih stopnjah izobraževanja, pedofil. Tako se mora moški ponovno ukvarjati s predsodki in ne s svojim delom, ki ga je izbral.

Allen (v Williams, 1993) navaja tudi nekaj izkušenj učiteljev v osnovni šoli. Tako pravi David: »Nikoli se ne dotaknem svojih učenk, razen če jih potrepljam po glavi. Glede učencev nimam nobenih pravil. Nikoli ne kaznujem učenke s tem, da mora sama ostati po pouku. Če peljem svoje učence domov, poskrbim za to, da najprej odložim deklice, šele nato dečke. Saj veste, varnostni ukrepi. Starši so na splošno bolj skeptični, ko gre za učitelja. Če ostane učiteljica po pouku v šoli in pomaga slabšim učencem, ni to nič nenavadnega. Je le predana svojemu delu. Tudi mladega učitelja, ki dobro opravlja svoje delo, bi bilo potrebno pohvaliti. Vendar pa so starši do njega kar nekoliko skeptični.« Terry pove naslednje: »Za učiteljico je veliko lažje pohvaliti svojega učenca, brez da bi to imelo dvoumen pomen. Bral sem o tem, kako so učitelji izgubljali službe. Včasih so mi mali učenci sedeli v naročju. Sedaj tega ne dovolim več. Tudi moj kolega ravna enako kot jaz. Še posebej moraš biti previden, če si neporočen moški.«

Moški zelo težko naletijo na zares pozitivne opise. Če je moški preveč »možat«, je hitro označen kot nesposoben in neobčutljiv za opravljanje pedagoškega poklica. Tisti, ki vzgaja na bolj »ženski« način, pa je označen kot nenaraven. Tako je neko vmesno mnenje in sprejemanje moških takšnih kot s(m)o po vsej verjetnosti za družbo še preveč.

Mediji in množična kultura pa to prepričanje pomagajo utrjevati. Moški v medijih le redko nastopajo v tradicionalno ženskih poklicih. Kadar pa se v njih pojavijo, so pogosto predstavljeni na izredno stereotipen način. Svojemu delu navadno niso kos, s čimer spodbujajo prepričanje, da mora žensko delo še naprej ostati v domeni žensk (Williams, 1995).

1.4 DRUŽINA

Življenjski slog vsakega posameznika se razvija vse življenje. Na začetku se ta slog izoblikuje v ožjem družinskem krogu, kasneje pa predvsem v okolju, kjer otrok odrasča. Pri otrocih in mladostnikih imajo pomembno vlogo vsekakor starši. Oni so tisti, ki otroka vzgajajo in učijo. Ključno vlogo pri vzgoji predstavlja način učenja; ali je to zgolj pasivno učenje, kjer otrok samo opazuje in posluša, ali gre za aktivno učenje, kjer je otrok tisti, ki odkriva in ga starši samo usmerjajo. Po mnenju Pišota in Zavašnika (2001) morajo starši otroku predvsem stati ob strani z lastnim zgledom, če želijo, da bo otrok zdrav in primeren življenjski slog tudi osvojil. Gibalna dejavnost je zato najpomembnejša pri oblikovanju zdravega življenjskega sloga otroka, mladostnika in kasneje odraslega (Videmšek in Pišot, 2007).

Mati je zavezana otroku, da ta sploh preživi in njena odsotnost je lahko usodna. Medtem, ko očetova (ne)prisotnost ni neposredno povezana z otrokovim preživetjem, lahko pa k njegovemu odraščanju odločilno pripomore. Še posebej v času, ko je morda to najmanj pričakovati. Otrokova identifikacija z očetom je lahko zelo zgodnja in toliko bolj koristna zanj.

1.4.1 VLOGA STARŠEV

Predšolsko obdobje je obdobje, ki ga morajo starši čim bolj izkoristiti. Otroku morajo nuditi čim več izkušenj povezanih z gibanjem, nato pa ga usmerjati v razne aktivnosti, ki temeljijo na gibanju in tako posredno vplivajo na prave odločitve otroka (Videmšek in Pišot, 2007).

Starši morajo otroku nuditi čim več pozitivnih vzpodbud, kar bo zagotavljalo izkušensko bogato okolje. Več izkušenj bo imel kot odraščajoča oseba, lažje se bo odločail, kaj je zanj dobro in kaj ne, lažje bo razvijal in oblikoval svojo identiteto. Zdrav življenjski slog je širok pojem, ki zajema človeka kot celoto. Gre torej za celosten razvoj, ne samo gibalni ali telesni, temveč tudi intelektualni, čustveni in socialni razvoj. Gibalna dejavnost v razvojnem obdobju ni pomembna le s stališča telesnega zdravstvenega stanja, ampak odločilno vpliva tudi na razvoj duševnih in socialnih sposobnosti posameznika. Primerna gibalna aktivnost omogoča sprostitvev, obvladovanje stresa, tesnobe in potrnosti, spodbuja gradnjo samospoštovanja in pozitivne samopodobe ter pomaga pri socializaciji in oblikovanju dejavnega odnosa do samega sebe in sveta (Tomori, 2005, v Videmšek in Pišot, 2007).

Povezanost med mnenjem staršev o pomembnosti posameznih dejavnosti v vrtcu ter starostjo otrok kaže, da se pomembnost nekaterih dejavnosti za starše spreminja s starostjo njihovih otrok. Starši starejših otrok menijo, da so manj pomembne rutinske dejavnosti (nega, prehrana in spanje) in da so pomembnejši učenje, spoznavanje novih stvari in razvijanje medsebojnih odnosov. Pomembnost medosebnih odnosov so ocenjevali tudi starši, katerih otroci so bili že dlje časa vključeni v vrtec. Večina staršev je menila, da je v vrtcu dovolj možnosti za izvajanje posameznih dejavnosti. Iz rezultatov pa je razvidno, da so starši, ki so za posamezne dejavnosti menili, da jih je premalo, sicer tem dejavnostim pripisali pomembnejšo vlogo kot drugi starši, kar nakazuje, da je ocena možnosti izvajanja posamezne dejavnosti lahko povezana z zaznavno pomembnostjo le-te (Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj, 2008).

Dalli (2006) v svoji raziskavi ugotavlja, kako lahko starši različno sprejmejo vstop otroka v vrtec. Pomembno je sodelovanje z vzgojitelji in medsebojno zaupanje in s tem razumevanje.

Družinsko okolje ima poleg genetskih dejavnikov in predšolske vzgoje v vrtcu, če so malčki oz. otroci vanj vključeni, pomembno vlogo v razvoju in učenju, zlasti v obdobjih dojenčka, malčka in zgodnjega otroštva. Med značilnostmi družinskega okolja, ki se najpogosteje in najvišje povezujejo z različnimi vidiki otrokovega razvoja, učnimi dosežki in vedenjem otrok, so izobrazba staršev, vzgojni slog in kakovost družinskega okolja (Duncun in Magnuson, 2003). Raziskovalci, ki preučujejo povezanosti med dejavniki družinskega okolja in otrokovim razvojem kot mero družinskega okolja, najpogosteje vključijo socialno-ekonomski status družine (SES). SES praviloma opredelijo kot večdimenzionalni konstrukt, ki vključuje tri kvantitativne dejavnike – izobrazbo staršev, poklic staršev in njihov finančni položaj oz. dohodek. SES družine pogosto ne deluje kot koherenten dejavnik otrokovega zgodnjega razvoja, kljub temu pa ponuja pomembno informacijo o neposrednem okolju, v katerem otrok živi (Gottfried A. V., Gottfried A. E., Bathurst, Guerin in Parramore, 2003).

Izobrazba staršev, predvsem pa izobrazba mame, je najpogosteje preučevan pokazatelj SES-a družine, saj se dosledno in pomembno povezuje z ravnanjem staršev pri različnih dejavnosti v družini ter z njihovimi prepričanji o vzgoji otrok, in to ne glede na etnično in kulturno okolje, v katerem živijo (Bornstein idr., 2003; Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj, 2008). Višje izobraženi starši imajo značilno več znanja o značilnostih in načinih spodbujanja otrokovega razvoja, bolje sodelujejo s strokovnimi delavci v vrtcu in šoli ter svojim otrokom v vseh

razvojnih obdobjih ponujajo spodbudnejše okolje za razvoj in učenje (npr. Bornstein idr., 2003; Hoff, 2003).

Posledice in vzroke neaktivnosti predstavljata Karpljuk in Videmškova (2009). Kar tretjina debelih predšolskih otrok in polovica šolskih otrok ohrani prekomerno telesno maso in neustrezne prehranske ter druge navade tudi kasneje v življenju. Vpliv staršev na športno aktivnost otrok je izredno velik. Otroci športno aktivnih mater so 2-krat bolj aktivni, otroci športno aktivnih očetov pa so kar 3,5-krat bolj aktivni. Če sta oba starša športno aktivna, je njun otrok kar 6-krat bolj aktiven. Razlike pri športnem udejstvovanju očeta in matere so zanimive. Mati je bolj športno aktivna v zgodnjem predšolskem obdobju, kasneje pa oče. Matere se bolj zavzemajo za športno aktivnost v okviru družine, očetje pa so aktivnejši s športnimi dejavnostmi v krogu prijateljev in znancev. Zelo zanimivi in morda zaskrbljujoči so podatki, da se pogostost gibalne/športne dejavnosti pri deklicah postopno zmanjšuje v celotnem prvem triletju OŠ. Ne preseneča podatek, da kar 90 % staršev meni, da je aktivnosti v šoli premalo. Kar 84 % staršev pa želi otroka vključiti v športno vadbo v času šolanja. Navajata tudi nekaj podatkov, ki kažejo na slabo udejstvovanje družin v športu. Polovica družin se ne ukvarja s športom, kar se kaže tudi v upadu gibalnih sposobnosti po počitnicah. Prav tako 50 % otrok ne izvaja aktivnosti, ki pozitivno vplivajo na srčno-žilni sistem. Precej pomemben pa je tudi podatek, da otroci do 10. leta 2-krat več gledajo televizijo kot pa se aktivno igrajo (Kalish, 2002, v Karpljuk in Videmšek, 2009). V zadnjih letih se bistveno povečuje število otrok s prekomerno telesno težo. Prav tako jih je vse več z bistvenim poslabšanjem telesne moči in funkcionalnih sposobnosti. Skozi celotno šolanje so vidne znižane gibalne sposobnosti (Strel, 2008, v Karpljuk in Videmšek, 2009).

Bergant (1977, v Švelc, 2003) povzema mnenja, ki govorijo o pomanjkljivostih v razmišljanju, da je za otroka v prvih letih življenja pomembna le skrb za telo, za zdravje, vse drugo pa bo prišlo samo. Vemo, da je danes vzgoja precej drugačna. Zajemati mora celega otroka. Vse njegove zmožnosti, razum in čustva, saj le tako vzgajamo moralno in družbeno. Najprej in najpomembnejše v prvih letih življenja vplivata starša, nato pa širša okolica (Švelc, 2003).

1.4.2 NOVODOBNI OČE

Moški naj bi bil danes enakopraven partner materi in to od spočetja naprej. Prisoten naj bi bil pri porodu, sodeloval pri negi otroka, z materjo naj bi delil tudi srečo in zadovoljstvo ob otrokovem prvem nasmehu, prvih korakih ... Kot enakopraven član starševske skupnosti naj bi sodeloval pri vseh stopnjah otrokovega razvoja. Prav tako naj bi tak oče ne žrtvoval svojega zakona starševstvu, kar pomeni, da se žena ne spremeni le v otrokovo mater in on ne zgolj v očeta, temveč bosta oba še naprej drug v drugem videla tudi zakonskega partnerja. Starševstvo je vključeno v zakon in zakon v starševstvo (Pelko, 2002).

Kroflič (1997) opozarja na pomembnost avtoritete v vzgoji otrok. V današnji vzgoji je vedno bolj prisotna t. i. permisivna vzgoja, za katero je značilno izginjanje klasične avtoritete. Družinsko vzgojo zaznamuje odsotnost očetovske vloge in avtoritete pri vzgoji. Posledica je pogosto patološki narcizem.

»Družba brez očeta je družba brez smerokazov.« V tej trditvi se skriva globoka resnica. Oče naj bi bil namreč kot smiselno znamenje duševne avtonomije in zunanje stvarnosti. Oče naj

bo predvsem vzgled, kajti vzgledi so tisti, ki vzgajajo, zato se ne smemo čuditi, če gredo sinovi po stopinjah svojih očetov (Krajnc, 2007).

Otroci že od rojstva naprej spoznavajo, da so mame bolj pogosto prisotne, bolj pozorne, odzivne, otroke raje vzpodbujajo k mirnim igram. Očetje pa so nasprotje, redkeje so prisotni, kadar pa so, so bolj nepredvidljivi in razburljivi ter raje vzpodbujajo bolj aktivne igre (Fireder, 2002).

Williamsova (1995) piše, da psihoanaliza kot vzrok za negativno definicijo moškosti navaja dejstvo, da otroci obeh spolov v zgodnjem otroštvu prevzemajo identiteto ženske. To se zgodi zaradi tega, ker ima otrok v zgodnjem otroštvu najpogostejše stike pogosto izključno z materjo. Mati predstavlja novorojenemu otroku skoraj celoten zunanji svet, otrok zaznava predvsem mater in svojo nerazdružljivo povezanost z njo, zato se z njo poistoveti. Od matere se uči, jo posnema in se ji trudi postati podoben. Otrokova osebnost se začne razvijati s ponotranjanjem materinih (ženskih) lastnosti. To velja tako za dečke kot za deklice. Posledično se tudi dečki v najzgodnejšem otroštvu identificirajo z materjo in sami sebe zaznavajo kot osebo ženskega spola. Šele pri približno tretjem letu starosti začnejo dečki ugotavljati, da so prevzeli »napačno« identiteto. Za dečke sta ta ugotovitev in zahtevana sprememba identitete praviloma travmatična izkušnja. Na nek način se mora odpovedati zanje najpomembnejšemu odnosu, svoji brezpogojni navezanosti na mater. Težavnost prevzema moške identitete je za dečke pogosto otežena še s tem, da je njihov moški vzornik, po katerem naj bi sedaj oblikoval svojo osebnost, praviloma težje dostopen kot mati. Očetje so prezaposleni, da bi se ure ukvarjali s svojim otrokom. Otrok pa v času oblikovanja (tokrat celo preoblikovanja) identitete potrebuje prav to. Dolge ure skupnih dejavnosti, vsakodneвно interakcijo, ki oblikuje medsebojno povezanost, bližino in zaupanje. Odnos med dečkom in očetom je praviloma premalo intimen, da bi lahko deček izoblikoval lastno osebnost v skladu z očetovo. Vendar okolica kljub temu pomanjkanju identifikacijskega modela od dečka še vedno zahteva, naj postane takšen kot oče. Deček si ne zna zadovoljivo predstavljati, kakšen natančno bi moral postati, ve pa, da ne sme biti več takšen kot mami. Zato ne more postajati »takšen, kot so moški«, ampak lahko poskuša zgolj »ne biti takšen, kot so ženske«. Moškost začne definirati negativno, na podlagi različnosti od žensk. To večinoma pomeni izogibanje in inferiorno vrednotenje vsega »ženskega«. Psihoanalitiki menijo, da predstavlja to razvrednotenje ženskega nekakšno nadomestilo za izgubo njihove, dragocene navezanosti na mater. V tem obdobju se poveča očetov vpliv na dečkovo življenje. Oče dečka opogumlja, naj se odpove identifikaciji z materjo in mu v zameno obljublja moč in višjo kulturno vrednost, ki sta pripisani moškemu. Deček kmalu začuti večjo pomembnost, ekonomsko in simbolično premoč moškega v družini in se trudi postati mu podoben. Biti moški dečku zato pomeni biti različen od žensk, pa tudi biti boljši od žensk. Psihoanalitiki trdijo, da se pri moških te travmatične izkušnje iz zgodnjega otroštva le redko v celoti razrešijo. Praviloma se nakopičijo v podzavesti in občasno prihajajo na površje skozi vse življenje. Kot takšne lahko vplivajo na razmerje med spoloma, saj se mnogi odrasli moški tudi zaradi teh konfliktov iz otroštva trudijo dokazovati svojo premoč nad ženskami (Williams, 1995).

Času, v katerem živimo, bi lahko rekli tudi zlata doba očetovstva. Po desetletjih osame so začeli očetje spreminjati starševske vloge pri samih koreninah. Začeli so obiskovati »materinske tečaje«, množično so prisotni pri porodih, menjajo umazane pleničke. Resnica je daleč od pripombe Meadove (v Raspovič, 1999), da so očetje zgolj biološka nujnost in družbena ponesrečenost. S sodobnimi raziskavami se je izoblikoval kompleksen in edinstven fenomen očetovstva, ki ima vrsto vplivov na čustveni in intelektualni razvoj otroka. Ključ vseh dognanj je zelo preprost, tako rekoč dan: očetje so starši drugače kot mame. Z otroki se

več igrajo. Njihove interakcije so bolj fizične in manj čustvene: temeljijo na humorju in vznemirljivosti. Že sama igrivost očetov usodno vpliva na otroke: najprej na nadziranje njihovih čustev, pozneje pa na oblikovanje stabilnih, osrečujočih socialnih odnosov zunaj doma (Raspović, 1999).

V prvih letih življenja so otroci najbolj dojemljivi za informacije in pobude iz okolja. Ne le, da nadvse uživajo, če so v središču pozornosti, ta pozornost jim je tudi potrebna za intelektualni, psihični, še posebej pa čustveni razvoj. Le z neprestanimi interakcijami bo otrok spoznal, da njegovo ravnanje izzove točno določen odziv okolja. In šele s tem pridobljenim samozaupanjem bo lahko začel nadzirati dogajanje okoli sebe. Ravno v prvih letih pa bodo pri otroku, ki je zdaj kot nepopisan list papirja, igrane bistveno vloge tudi razlike med pristopom matere in očeta. Mati otroka pomirja, je z njim kar najbolj nežna in po svoje resna, očetov odnos pa temelji na neskončnem številu pobud (Raspović, 1999).

Z odraščanjem otroka postaja očetova vloga vedno manj pomembna. Na prvi pogled se zdi, da imajo očetje pri majhnih otrocih številne prednosti v primerjavi z materami. Ne le, da so največkrat opravičeni umazanega dela, zdi se, da so le njim dani veseli trenutki starševstva. A otroci niso večno malčki in ko začnejo odraščati, rade nastopijo dramatične spremembe. Medtem ko materin intimen pristop gradi trdno vez med njo in otrokom, očetova igrivost z leti počasi izgublja pomen. Če se vprašamo, ali očetov slog poglobi odnos z otrokom, je odgovor verjetno res nikalen. Če pa se vprašamo, ali očetov pristop koristi otrokovi samostojnosti, moramo odločno pritrditi (Raspović, 1999).

Če bodo očetje pri igri in vzgoji dali prostor tudi čustvom in empatiji, potem otroci vloge očeta in matere ne bodo več ostro ločevali in bodo lažje oblikovali trdne družine zase. Očetje pa si bodo z bogatejšimi čustvi utrli pot do vseh razsežnosti in vznemirljivosti, ki jih prinaša starševstvo (Raspović, 1999).

Pederson (v Kapor Stanulovič, 1985) in njegovi sodelavci so v svoje raziskovalno delo vključili otroke, stare od 3 do 6 mesecev, ki živijo z očetom, prav tako pa tudi otroke, ki ne živijo z njim. V zgodnjem razvoju ni opaziti nobenih razlik med otroki, ki živijo z ali brez očeta. Razlike pa se pokažejo kasneje. Otroci, ki živijo z očetom intelektualno napredujejo. Predvidevajo, da daje oče pri vzgoji večjo in boljšo stimulacijo, ta pa pospešuje intelektualni razvoj. Menijo, da gre za specifični delež očeta (Rajh, 1999).

Študija Clarke Stenarta (1980, v Kapor Stanulovič, 1985) nam razkrije, da odsotnost očeta slabo vpliva na razvoj dečkov in deklic v poznejšem razvojnem obdobju. Očetje deklicam nudijo spodbudo v obliki pogovora, pohvale, komplimentov, medtem ko fante spodbujajo z raznovrstnimi igrami in nenavadnimi novimi aktivnostmi. Zanimivo je tudi, da imajo otroci od 7. do 30. meseca starosti pri igri za partnerja raje očeta, in to ravno zaradi bolj fizičnih ter gibalnih dejavnosti. Igra matere pa je bolj umirjena, konvencionalna in manj raznolika (Rajh, 1999).

Očetova trdnost, gotovost in demokratičnost spodbujajo otrokovo samostojnost in pospešujejo razvoj intelektualnih sposobnosti, kajti otroku dajejo možnost za prizadevanja, prisluhnejo in postopno gradijo zaupanje v svoje moči, seveda, če je oče otroku naklonjen, če je pri vzgoji prisoten in se zanjo zavzema. Kadar pa otrok očeta doživlja kot nedosegljivega ali odklonilnega, če ga njegovi vzgojni posegi ponižujejo in mu jemljejo vrednost, je razvoj sposobnosti in tudi otrokove osebnosti ogrožen. Očetov in materin prispevek k razvoju se lahko dopolnjujeta oz. seštevata, hitro pa se zgodi, da sta si v nasprotju (Rajh, 1999). Otrok je

lahko v takšnem primeru razdeljen med očeta in mater. Četudi bi bili, tako očetova kot materina vzgoja, sami zase uspešni, pa se ne povezujeta oz. dopolnjujeta.

Praper (v Švelc, 2003) sporoča, da očetje niso izgubili svoje identitete, če so postali poglavitni vzgojitelji. Opazno je, da so morda otroke preveč intenzivno vključevali v svet odraslih, z morda manj mehko in empatije. To pa tudi dokazuje razlike med značilno materinsko vzgojo in značilno očetovsko vzgojo, čeprav oba opravljata enake dejavnosti. Zato govorimo o moškem in ženskem vzgojnem stilu, ki se prepletata in dopolnjujeta. Te razlike izboljšujejo otrokove prilagoditvene zmožnosti in pospešijo njegov razvoj (Švelc, 2003).

V času patriarhalnih odnosov v družini se med očetom in otrokom niso mogle ustvariti prijateljske vezi in ni bilo medsebojnega zaupanja. Oče je bil glava družine – absolutna avtoriteta, vsi ostali, tudi otroci, pa so mu bili podrejeni. Do zblížanja ni prišlo. Oče se z otrokom ni smel igrati, ker bi lahko izgubil moč v družini (Švelc, 2003).

Vloga očeta v družini se je skozi čas zelo spremenila. V preteklosti sta bila lik in podoba očeta predvsem v tem, da je fizično varoval in gmotno skrbel za svojo družino. Prinašal je denar in skrbel za družino predvsem v gmotnem smislu. Potrebovali so ga, ko se je bilo potrebno »trdo« pogovoriti z otrokom. Po teh znakih zagotovo vemo, da je vloga očeta danes drugačna. Žal družba še prepogosto gleda skozi stereotip in še vedno nekako vidi »pravega moškega« in pravega očeta le tistega, ki bo gmotno skrbel za svojo družino, ki se bo ukvarjal z resnimi in »moškimi« zadevami, ki se ne bo šel valjati z otrokom po travi. Relativno počasi bo družba ozavestila pomembnost očeta ne samo kot skrbnika, ampak kot aktivnega člana pri vzgoji, raznih gospodinjskih opravilih in podobno. Ta trend se vidno spreminja. Če je še pred nekaj leti nekdo, ki je skrbel tudi za gospodinjske stvari in otroke, v moški družbi veljal za malo podcenjenega in čudnega, potem je danes tega mišljenja vse manj (Krajnc, 2007).

Vsi najbrž lahko potrdimo, da je očetova vloga bistvenega pomena pri razvoju otroka in predvsem odraščajočega mladostnika. Temeljna vloga očeta je v tem, da otroka sicer zavaruje, a ga hkrati nauči tudi odgovornosti. Zavarovati pomeni tudi znati reči ne, pomeni jasno postaviti tudi prepovedi. Otrok namreč mora na svoji poti odraščanja srečati odrasle, ki se mu znajo upreti – sicer tvegamo, da ga utrjujemo v navidezni in uničujoči iluziji vsemogočnosti. Panično je za otroka, če bo mislil, da morajo biti vse njegove želje uresničene. Da se bo čutil varnega, potrebuje očeta (resničnega ali tistega, ki igra njegovo vlogo), ki mu zna reči tudi ne. Zavarovati pa končno pomeni naučiti otroka spominjati se uspeha. Kajti človek je ustvarjen tako, da se ni zmožen spopasti s težavo, če se ne spominja prejšnjih uspehov. Torej je bistvena vloga očeta tudi v tem, da nenehno vzpodbuja otroka v zmožnosti, da bo zmožni uspeti. Vemo namreč, da srečujemo tudi odraščajoče otroke, ki živijo nenehno pod karajočim pogledom svojega očeta in zato izgubljajo vsako zaupanje v sebe in spoštovanje do samega sebe. Torej, naj bi bil oče tisti, od katerega pričakujemo »trdnost«, vendar ne sme zaiti v »trdost«. Pri tem je razlika v tem, da je trdnost (lahko tudi zelo mirna in blaga) vztrajanje na dogovorjenem ali določenem, trdost pa je (lahko tudi nasilno) uveljavljanje dogovorjenega ali določenega. Vemo, da trdnost zahteva veliko več časa in truda, trdost pa je nekakšna bližnjica, ki pa ne vodi do pravega cilja (Krajnc, 2007).

Kozmik poudarja, da je očetovstvo potrebno razumeti kot diskriminirano in spregledano identiteto. Meni, da so moški kot diskriminirani zaradi poudarjanja njihove poklicne kariere (javna sfera), prav tako kot so ženske diskriminirane zaradi poudarjanja materinstva (zasebna sfera) (Kozmik, v Botticelli, 1999).

Omeniti je potrebno, da zgolj sama prisotnost očeta ne bo pozitivno vplivala na otrokov razvoj oz. napredek. Če je oče čustveno odsoten in se ne vključuje v vzgojo, je njegova prisotnost skoraj brezpredmetna. Vsi očetje niso enaki, zato je poleg prisotnosti potrebno poudariti tudi značaj in kvaliteto očeta.

Novo očetovstvo različni avtorji razlagajo dokaj podobno. Švabova (2000) pa o očetovi dejanski vpletenosti pravi, da gre za počasen proces. Razlog je po njenem mnenju v tem, da očetje sedaj opravljajo dvojno vlogo (kariera in družinsko delo), vendar so ženske s takšno vlogo obremenjene že dalj časa. Bistveni vzrok za tako počasno vključitev očetov v družinsko delo navaja negotovost, kako biti oče. Ideologija novega očetovstva namreč ne zagotavlja »socializacije« v očetovstvo. Ženske so večine materinskega vedenja interiorizirale vse svoje življenje, moških pa njihovi starši niso pripravljali na aktivno očetovsko vlogo. Zaradi pomanjkanja izkušenj moški niso večji kompleksnejših aktivnosti v družini in se slabo znajdejo. Zato je v tej fazi njihova vključitev večinoma le asistenca ženskam (Švab, 2000).

Jogan (2001) razlaga pojem novega očetovstva kot celoto tistih vlog, s katerimi se moški kot oče neposredno vključuje v vsa dela (negovalni, gospodinjski, vzgojni in emocionalni del), ki so nujna sestavina družinskega življenja. Poudarja tudi, da moški nove lastnosti razvijejo le postopno in v praktičnem delovanju. Za širše spremembe je nujna tudi ustrezna institucionalna urejenost.

»Šele ko bomo demistificirali materinstvo in emancipirali očetovstvo, lahko pripravimo pot za trezno in objektivno razmišljanje o sodobnem starševstvu. Samo na takšen način lahko materinstvo in očetovstvo, ki sta združena v skupnem starševstvu, uresničita svoj osnovni cilj, vzgojo generacije svobodnih in ustvarjalnih, zadovoljnih in srečnih prihodnjih rodov.« (Brajša, 1987, str. 12). Z razbijanjem mitov bosta tako oče kot mati veliko pridobila, še največ pa njun otrok. Oče bo s svojo prisotnostjo v do sedaj ženskih opravilih razbremenil žensko in se na ta način sam približal otroku, ta pa bo z očetovo prisotnostjo dobil en dodaten stik z zunanjim svetom.

1.5 PROBLEM, CILJI IN HIPOTEZE

Vrtec je ustanova, ki sprejema naše najmlajše pod streho, ko starši ne morejo poskrbeti zanje. Nikoli se nismo posebej spraševali, kdo nas je vzgajal, moški ali ženska. Največkrat in najpogosteje so bile prisotne ženske, kajti moška moč in položaj nad ženskami nista namenjena vzgajanju – kako stereotipno. Celotna družba potrebuje spremembe in jih dobiva, a le počasi, prepočasi sprejema. Če pregovor »kar se Janezek nauči, to Janez zna« drži, potem je vloga staršev, vzgojnih zavodov, družin, politike in celotne družbe, da poskrbi za naše Janezke.

Otroka lahko vzgojimo v bojevnika, ki se bori za svojo pozornost in nas z izpadi kliče na pomoč, naj mu vendarle podarimo malo časa. Lahko pa mu ponudimo sebe, starša, ki ve, kaj otrok potrebuje, ga vključujemo in spoštujemo. Za vse pomembnejši vidik vzgoje se kaže prisotnost, ne le fizična, obeh staršev.

Vzgojiteljski poklic je feminiziran. Moških je le peščica, vendar so le ti dober vzorec, kako bi bili lahko uspešni. Nespametno bi bilo moške siliti v ta selektivni poklic. Lahko sta volja in

znanje, vendar je potreben tudi občutek za soljudi oz. otroke. Kadar pa je občutek pravi, pa je lahko problem izobrazba ali pa je v ospredju kariera.

Gibalna/športna dejavnost, predvsem v obliki igre, je najpomembnejši doprinos otrokovi prihodnosti.

Glede na predmet in problem so **cilji diplomskega dela** naslednji:

- Ugotoviti vzroke za nizek odstotek moških v vzgojiteljskem poklicu;
- Analizirati mnenje staršev in strokovnih delavcev vrtca o moškem vzgojitelju v vrtcu;
- Ugotoviti, ali obstaja razlika med starši samohranilci in starši (očetom in mamo), pri sprejemanju moškega vzgojitelja;
- Analizirati mnenje staršev in strokovnih delavcev vrtca o vlogi moškega vzgojitelja pri izvajanju gibalnih/športnih in drugih dejavnosti v vrtcu;
- Odkriti prednosti moškega vzgojitelja pred vzgojiteljicami.

Na podlagi ciljev smo postavili naslednje **hipoteze**:

H1: Starši, ki so samohranilci, so bolj naklonjeni nasprotnemu spolu vzgojitelja.

H2: Po mnenju strokovnih delavcev vrtca je vzgojitelj primernejši za vodenje gibalnih/športnih dejavnosti kot vzgojiteljica.

H3: Starši, ki že imajo izkušnje z moškim vzgojiteljem, bi raje imeli moškega vzgojitelja.

H4: Po mnenju staršev je vzgojitelj primernejši za vodenje gibalnih/športnih dejavnosti kot vzgojiteljica.

2 METODE DE LA

2.1 PREIZKUŠANCI

Anketirali smo starše otrok in vzgojitelje treh slovenskih vrtcev, v Novem mestu in v Cerkljah na Gorenjskem. Pri raziskavi je sodelovalo 85 staršev otrok, 72 mater in 13 očetov. Anketne vprašalnike pa je izpolnilo 27 strokovnih delavcev vrtca, od tega 24 vzgojiteljic in 3 vzgojitelji. Starost staršev se giblje med 23 in 51 let, povprečna vrednost pa je nekaj več kot 34 let. Vzgojitelji so stari med 24 in 57 let. Povprečna starost je malo nad 42 let.

2.2 PRIPOMOČKI

Kot pripomoček pri zbiranju podatkov smo uporabili dva kratka anonimna anketna vprašalnika zaprtega tipa. Eden je sestavljen za starše otrok, ki so ocenjevali izkušnje o moškem vzgojitelju in predšolsko vzgojo. Vzgojiteljem je bil podan skoraj identičen vprašalnik z manjšimi spremembami. Tudi oni so odgovarjali predvsem o izkušnjah z moškim vzgojiteljem in o njegovi vlogi.

Vprašalnik namenjen staršem je vseboval vprašanja o:

- spolu, starosti, stanu, izobrazbi,
- izkušnjah z moškim vzgojiteljem,
- tem, kateri spol vzgojitelja si želijo starši,
- tem, ali bi bil moški dobrodošel v predšolski vzgoji,
- primernosti moškega vzgojitelja za vodenje gibalnih/športnih dejavnosti v vrtcu
- tem, ali je dovolj moških vzgojiteljev,
- tem, ali bi bilo smiselno vzgajati ob mešanem vzgojiteljskem paru,
- tem, kako je poskrbljeno za gibalno/športno dejavnost v vrtcu,
- tem, v kolikšni meri določene lastnosti prinašajo prednost moškim vzgojiteljem pred vzgojiteljicami pri izvajanju gibalno/športne dejavnosti v vrtcu.

Vprašalnik za strokovne delavce vrtca je vseboval vprašanja o:

- spolu, starosti, izobrazbi,
- dolžini delavskega staža v predšolski vzgoji,
- izkušnjah z moškim vzgojiteljem,
- tem, ali bi bil moški dobrodošel v predšolski vzgoji,
- primernosti moškega vzgojitelja za vodenje gibalnih/športnih dejavnosti v vrtcu,
- tem, ali je dovolj moških vzgojiteljev,
- tem, ali bi bilo smiselno vzgajati ob mešanem vzgojiteljskem paru,
- tem, kako je poskrbljeno za gibalno/športno dejavnost v vrtcu,
- tem, koliko določeni dejavniki vplivajo na nizko prisotnost moških vzgojiteljev.

2.3 POSTOPEK

Vprašalnike smo razdelili vzgojiteljem, preko njih pa tudi staršem otrok. Vrnjene ankete smo nato pregledali in analizirali. Nepopolne ankete smo zavrgli in jih nismo upoštevali. Pomagali smo si z računalniškim programom SPSS 15.0, s katerim smo izračunali kontingenčne tabele (Crosstabs) in koeficient kontingence. Hipoteze smo sprejemali oz. zavračali s 5 % tveganjem. Za urejanje slik, tabel in besedila pa smo uporabili še Microsoft Office (Word in Excel).

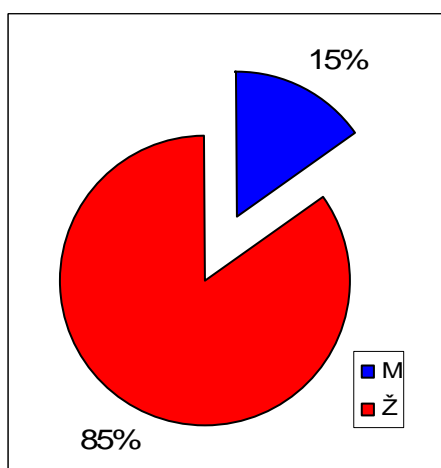
3 REZULTATI

3.1 STARŠI

Na podlagi ciljev, ki smo si jih zastavili, smo sestavili vprašalnik, dobili pa smo naslednje rezultate. Predstavili jih bomo po posameznih vprašanjih oz. sklopih, kot so bili zastavljeni anketirancem. Izpolnilo jih je 85 staršev, 72 žensk (mater) in 13 moških (očetov).

1. SPOL, STAROST IN STAN

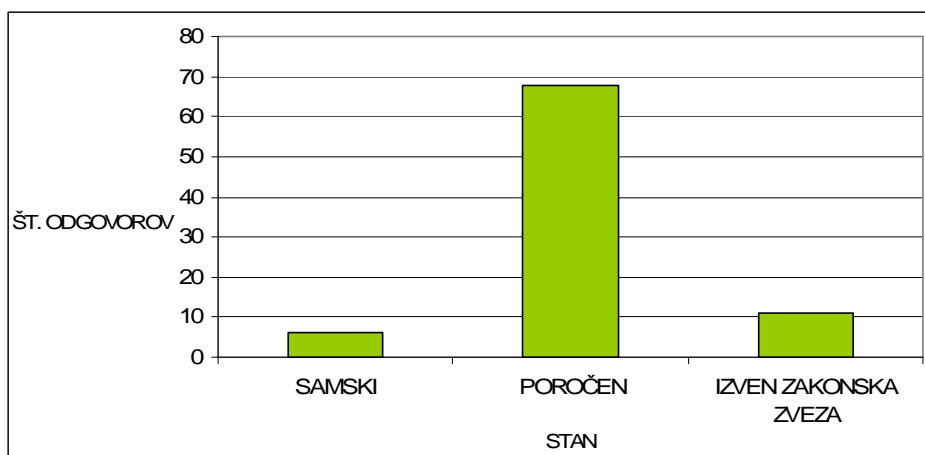
Sodelovalo je 72 mater in 13 očetov. Njihova starost se giblje med 23 in 51 let. Povprečna starost žensk je 33,4 let, moških pa 37,8 let. Skupna aritmetična sredina je 34,1 let.

Slika 5. Odstotek očetov in mater v anketi.

Slika 5 prikazuje odstotek žensk (mater) in moških (očetov) v raziskavi. Ženske so prevladale s kar 85 %. Kar kaže, da se z vzgojo otrok še vedno veliko več ukvarjajo ženske.

Za opis stanu so bile tri možnosti. Odgovori so prikazani na Sliki 6. Samskih je 6 vprašanih, vse ženske. Poročenih je 68, od tega je 12 moških in 56 žensk. V izvenzakonski zvezi živi 11 anketiranih, 10 žensk in 1 moški.

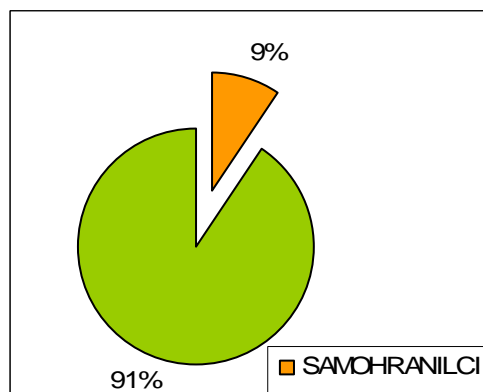

Slika 6. Stan anketiranih staršev.

Iz Slike 6 razberemo, da velika večina otrok živi in je vzgajana ob obeh starših. Poročenih staršev je namreč kar 68 (80 %), v izvenzakonski zvezi pa jih živi 11 (13 %). 6 (7 %) otrok ima le enega starša.

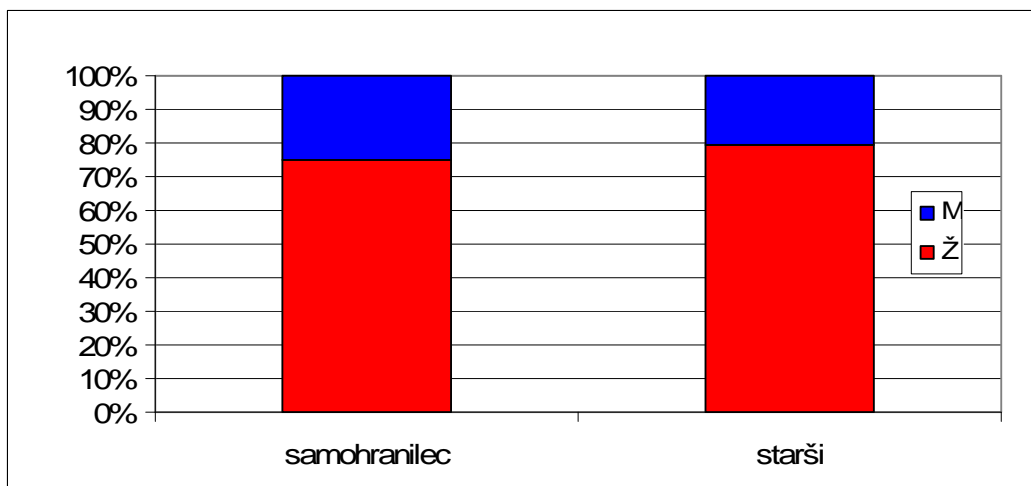
2. SAMOHRANILEC/SAMOHRANILKA

Izmed osmih samohranilcev so 4 samski ter 4 v izvenzakonski zvezi.

Slika 7. Odstotek samohranilcev med anketiranimi starši.

Slika 7 prikazuje, da je samohranilcev med anketiranci 9 %. Zanimivo, ne pa presenetljivo, je, da so prav vse ženske.

Slika 8. Razlike med starši in samohranilci v tem, kateri spol vzgojitelja si želijo.

Starši se ne glede na to, ali so samohranilci ali ne, kar z 78,8 % odločijo, da bi za vzgojo svojega otroka raje izbrali žensko. Na Sliki 8 pa vidimo, da je pri samohranilcih nekoliko večji odstotek (25 %) staršev izbralo moškega vzgojitelja kot pri običajnih starših (20,8 %).

Tabela 1

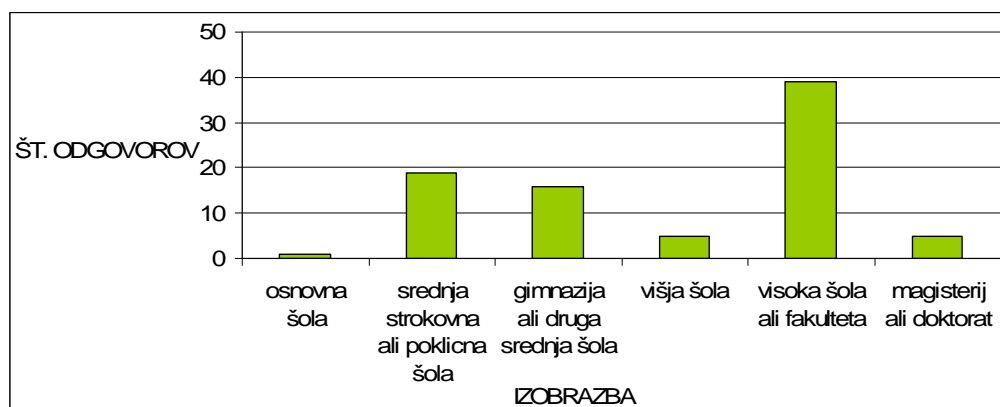
Razlike med starši, ki so/niso samohranilci o tem, kateri spol vzgojitelja si želijo

		Kateri spol vzgojitelja si želijo starši		Skupaj
		Moški	Ženska	
Samohranilec	Da	2	6	8
	Ne	16	61	77
Skupaj		18	67	85
		Vrednost	Stat. značilnost	
Kontingenčni Koeficient		,030		,781

Iz Tabele 1 lahko razberemo, da ne obstaja statistično značilna razlika med samohranilci in starši v tem, kateri spol vzgojitelja si želijo.

3. IZOBRAZBA

Možno je bilo izbrati med šestimi možnostmi izobrazbe.

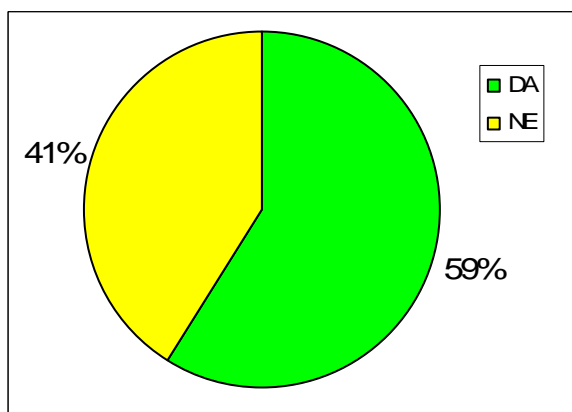

Slika 9. Izobrazba anketiranih staršev.

Slika 9 prikazuje, da ima le eden od staršev osnovnošolsko izobrazbo. Srednjo strokovno ali poklicno šolo ima 19 vprašanih. Gimnazijo ali katero drugo srednjo šolo ima 16 staršev. Višjo šolo jih je zaključilo 5, visoko ali fakulteto pa 39. 5 jih ima magisterij ali doktorat.

4. ŽE IMATE IZKUŠNJE Z MOŠKIM VZGOJITELJEM V VRTCU?

Od dveh možnih odgovorov (da, ne) jih je 35 odgovorilo, da nimajo izkušenj, 50 pa jih je pritrdilo.

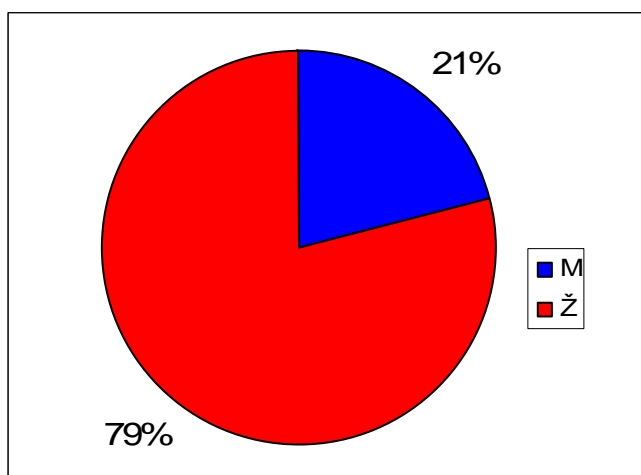

Slika 10. Izkušnje staršev z moškimi vzgojitelji v vrtcu.

Presenetljivo velik odstotek staršev ima izkušnje z moškim vzgojiteljem, kar 59 %, kot je razvidno s Slike 10. 41 % otrok se še ni srečalo z moškim vzgojiteljem.

5. KATERI SPOL VZGOJITELJA SI ŽELITE?

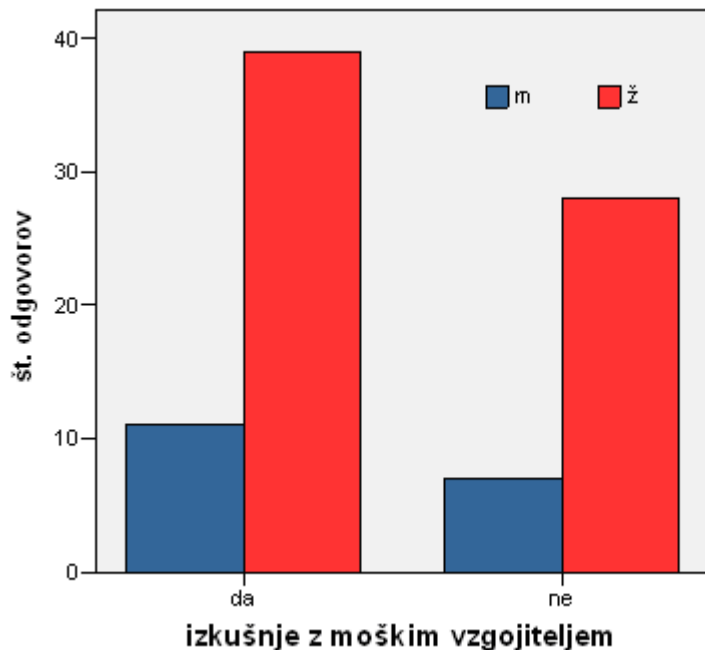
Pri tem vprašanju je bil možen samo eden od dveh odgovorov. Ali moški ali ženski spol, ne pa oba skupaj. V nadaljevanju smo za to vprašanje še nekoliko raziskali povezave z drugimi dejavniki, ki bi morda lahko vplivali na odločitev staršev.

Slika 11. Kateri spol vzgojitelja si želijo starši.

Na Sliki 11 vidimo, da je večina odgovorila, da si želi žensko vzgojiteljico, kar 79 % oz. 67 staršev. Ostalih 21 % (18 staršev) pa bi raje imelo oz. svojemu otroku izbralo moškega vzgojitelja.

Preverili smo, ali obstajajo razlike med starši, ki so že oz. niso imeli izkušnje z moškim vzgojiteljem.

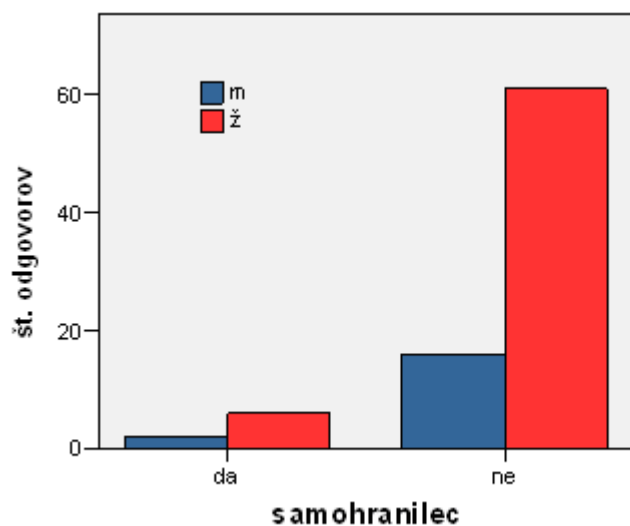
Slika 12. Kateri spol vzgojitelja si želijo starši glede na izkušnje z moškim vzgojiteljem.

Tabela 2

Razlike med starši, ki imajo/nimajo izkušnje z moškim vzgojiteljem o tem, kateri spol vzgojitelja si želijo

		Kateri spol vzgojitelja si želijo starši		Skupaj
		Moški	Ženska	
Izkušnje z moškim vzgojiteljem	Da	11	39	50
	Ne	7	28	35
Skupaj		18	67	85
	Vrednost	Stat. značilnost		
Kontingenčni Koefficient	,024	,824		

V Tabeli 2 in na Sliki 12 vidimo, da je razmerje med moškimi vzgojitelji in vzgojiteljicami, ne glede na izkušnje, zelo podobno. Ni statistično značilnih razlik med starši brez izkušenj z moškim vzgojiteljem in tistimi, ki te izkušnje imajo, glede na to, kateri spol vzgojitelja si želijo.

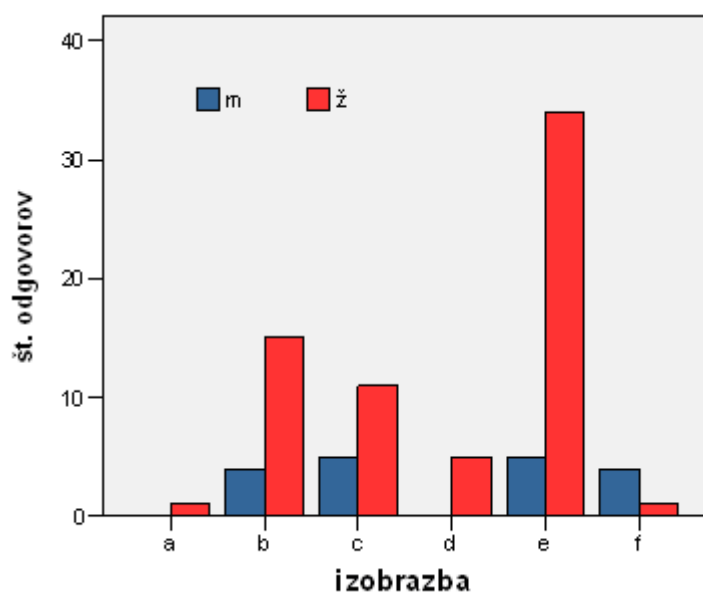
Slika 13. Kateri spol vzgojitelja si želijo starši.

Tabela 3

Razlike med starši in samohranilci v tem, kateri spol vzgojitelja si želijo

		Kateri spol vzgojitelja si želijo starši		Skupaj
		Moški	Ženski	
Samohranilec	Da	2	5	7
	Ne	16	62	78
Skupaj		18	67	85
		Vrednost		Stat. značilnost
Kontingenčni Koeficient		,054		,617

Slika 13 in Tabela 3 kažeta razmerje med starši, ki so samohranilci, in tistimi, ki niso. Pokaže se, da se samohranilci nekoliko pogosteje odločijo za moški spol vzgojitelja. Morda pa je to tudi zato, ker so skupino samohranilcev zastopale le ženske. Razlika je zelo majhna in ni statistično značilna.

Legenda: m – želijo si moškega vzgojitelja; ž – želijo si vzgojiteljico; a – osnovna šola; b – srednja strokovna ali poklicna šola; c – gimnazija ali druga srednja šola; d – višja šola; e – visoka šola ali fakulteta; f – magisterij ali doktorat

Slika 14. Kateri spol vzgojitelja si želijo starši glede na izobrazbo.

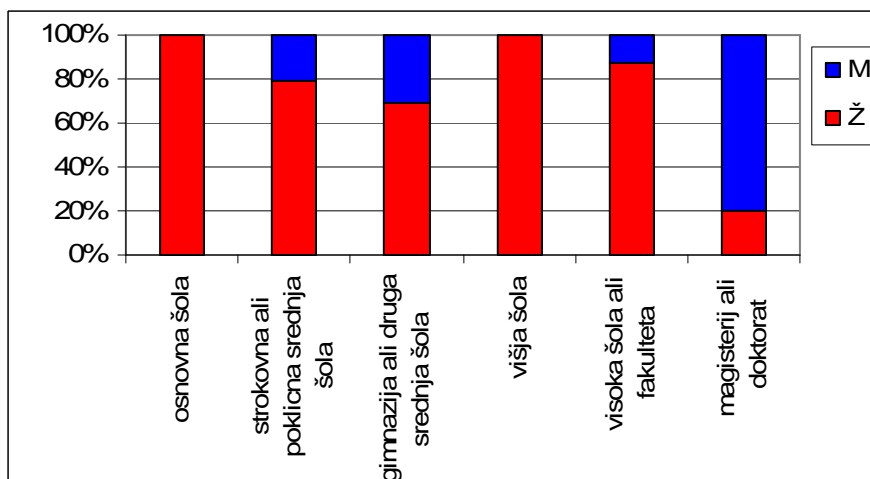
Slika 14 prikazuje razporejenost odgovorov, kateri spol vzgojitelja si želijo starši glede na izobrazbo. Največkrat prevladuje želja po ženski vzgojiteljici, razen pri najvišji izobrazbi je razmerje obratno. Moških vzgojiteljev si ne želijo v dveh stopnjah izobrazbe po mnenju anketirancev.

Tabela 4

Razlike med starši, glede na izobrazbo o tem, kateri spol vzgojitelja si želijo

		Kateri spol vzgojitelja si želijo starši		Skupaj
		Moški	Ženska	
Izobrazba staršev	Osnovna šola	0	1	1
	Srednja strokovna ali poklicna šola	4	15	19
	Gimnazija ali druga srednja šola	5	11	16
	Višja šola	0	5	5
	Visoka šola ali fakulteta	5	34	39
	Magisterij ali doktorat	4	1	5
Skupaj		18	67	85
	Vrednost	Stat. značilnost		
Kontingenčni Koeficient	,383			,012

V Tabeli 4 vidimo, da izobrazba vpliva na to, kateri spol vzgojitelja si želijo starši. Kajti statistična značilnost (0,012) kaže razlike.

Slika 15. Kateri spol vzgojitelja si želijo starši glede na izobrazbo.

Slika 15 prikazuje izbor spola vzgojitelja glede na izobrazbo staršev. Rezultati ankete kažejo, da se starši z osnovnošolsko in višješolsko izobrazbo ne odločijo za moškega vzgojitelja. Solidno je moški spol izbran med starši z visoko ali fakultetno izobrazbo. Med 20 in 30 % pa se za moškega vzgojitelja odločijo starši s strokovno ali poklicno srednjo šolo in gimnazijsko ali srednješolsko izobrazbo. Najvišji odstotek moških izberejo starši z najvišjo stopnjo izobrazbe. Kar 80 % bi jih izbralo moškega vzgojitelja. Pri tej analizi je potrebno upoštevati, da so različne izobrazbe neenakomerno zastopane in je zato morda prišlo do nekoliko nepričakovanih rezultatov.

Tabela 5

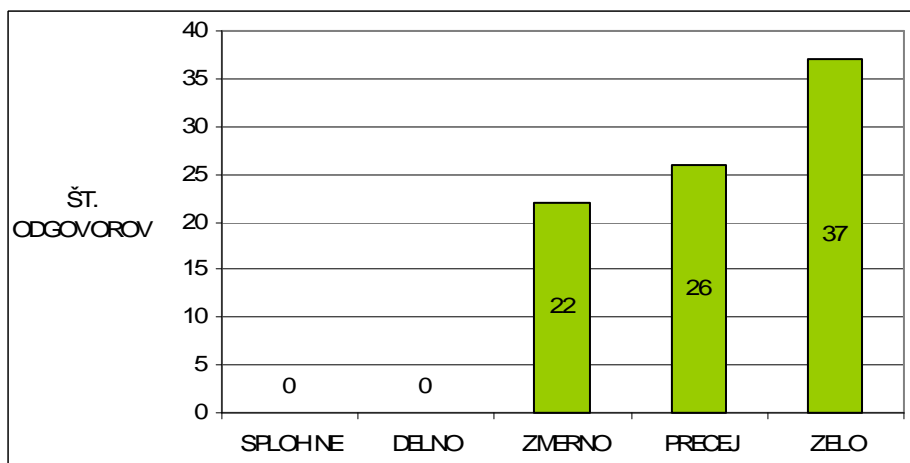
Razlike med starši kateri spol vzgojitelja si želijo

		Kateri spol vzgojitelja si želijo starši		Skupaj
		Moški	Ženska	
Spol staršev	Moški	5	8	13
	Ženska	13	59	72
Skupaj		18	67	85
		Vrednost	Stat. značilnost	
Kontingenčni Koeficient		,177	,097	

Tabela 5 prikazuje razlike, ali se očetje in matere odločajo za različen spol vzgojitelja. Razlike obstajajo, vendar le te niso statistično značilne (0,097).

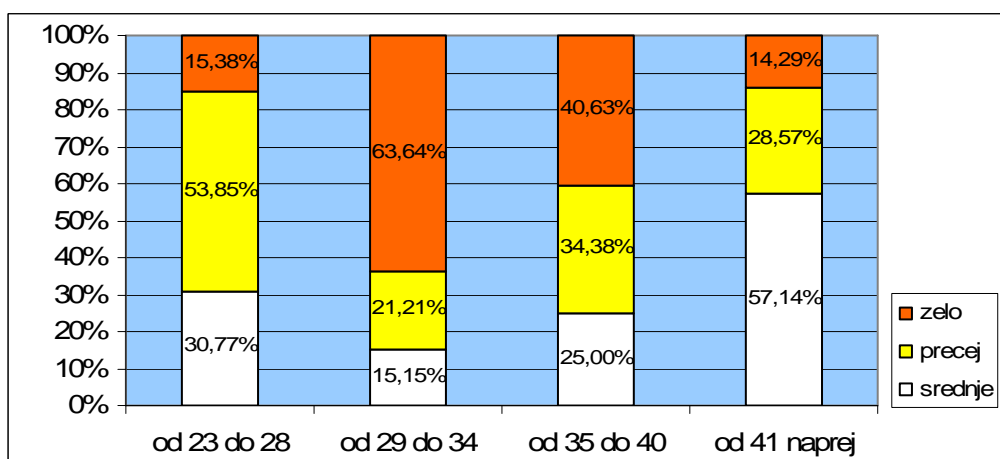
6. SE VAM ZDI, DA JE MOŠKI VZGOJITELJ DOBRODOŠEL V PREDŠOLSKI VZGOJI GLEDE NA VZGOJITELJICE?

Za opis mnenja je bila na voljo petstopenjska lestvica (1-sploh ne ...5-zelo). S tem vprašanjem smo želeli pridobiti podatke o tem, koliko so moški dejansko zaželeni v primerjavi z ženskimi vzgojiteljicami.

Slika 16. Mnenje staršev o tem, ali je moški vzgojitelj dobrodošel v predšolski vzgoji glede na vzgojiteljice.

Mnenje se je porazdelilo med višje tri odgovore na lestvici, kot tudi kaže Slika 16. Največ je jih je obkrožilo najvišjo vrednost 5, kar 37. Stopnjo nižje so izbrali 26-krat, srednjo vrednost na lestvici pa 22-krat. Aritmetična sredina je 4,2. Rezultati so zelo naklonjeni moškemu spolu v predšolski vzgoji v primerjavi z vzgojiteljicami.

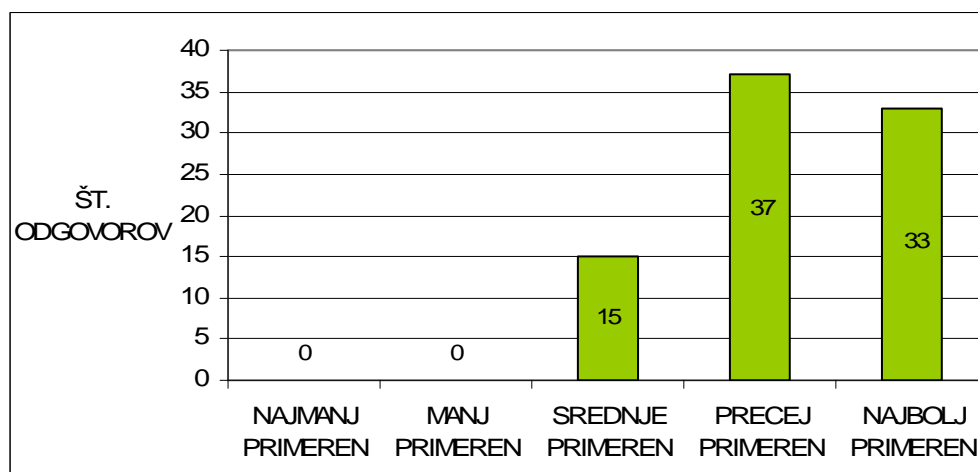
Slika 17. Kako močno je moški vzgojitelj dobrodošel, po mnenju staršev (ki so razdeljeni v starostne skupine), glede na vzgojiteljice.

Na Sliki 17 lahko razberemo, da sta srednja dva razreda najbolj naklonjena moškimi v vrtcih. Več kot 63 % starih med 29 in 34 let meni, da je moški zelo dobrodošel; nekoliko manj, dobrih 40 % starih med 35 in 40 let. Najmlajši (od 23 do 28 let) in najstarejši (nad 41 let) so manj naklonjeni moškimi v predšolski vzgoji. Slabih 45 % najmlajših staršev meni, da je moški vzgojitelj precej dobrodošel, medtem ko jim 57 % najstarejših anketirancev priznava srednjo dobrodošlico.

7. ALI JE MOŠKI PRIMEREN ZA VODENJE GIBALNIH/ŠPORTNIH DEJAVNOSTI V PREDŠOLSKEM OBDOBJU?

Podana je bila petstopenjska lestvica (1-najmanj primeren ... 5-najbolj primeren) za vrednotenje mnenja. Rezultati nam bodo razkrili, ali so moški primerni za eno od področij

predšolske vzgoje, ki je precej zanemarjena, vendar med najpomembnejšimi v otroškem razvoju.

Slika 18. Mnenje staršev, kako primeren je moški vzgojitelj za vodenje gibalne/športne dejavnosti v predšolski vzgoji.

S Slike 18 vidimo, da prva dva odgovora na lestvici (1 in 2) nikdar nista bila izbrana. Srednja vrednost 3 je bila obkrožena 15-krat, 4. stopnja odgovora pa največkrat, 37-krat. Najvišja vrednost 5 je bil izbrana 33-krat. Aritmetična sredina odgovorov je 4,2. Rezultati nam razkrijejo eno od možnih področij, kjer se moški lahko uveljavi v tem tradicionalno ženskem poklicu.

Tabela 6

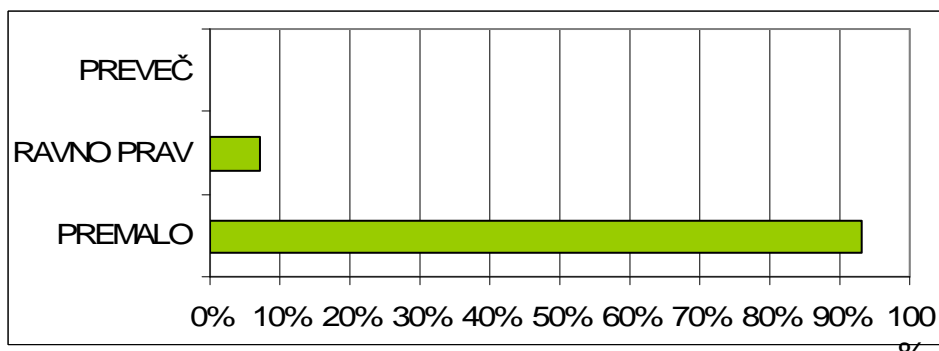
Razlike med starši, ki imajo/nimajo izkušenj z moškim vzgojiteljem o tem, ali je moški vzgojitelj primeren za vodenje športne dejavnosti v vrtcu

		Moški je primeren za vodenje športne dejavnosti v vrtcu			Skupaj
		Srednje	Precej	Najbolj	
Izkušnje z moškim vzgojiteljem	Da	13	21	16	50
	Ne	2	16	17	35
Skupaj		15	37	33	85
	Vrednost	Stat. značilnost			
Kontingenčni Koeficient	,263				,042

Da izkušnje z moškim vzgojiteljem lahko vplivajo na mnenje staršev, kako primeren je moški vzgojitelj za vodenje gibalne/športne dejavnosti v vrtcu, nam prikazuje Tabela 6. Ta potrjuje statistično značilne razlike (0,042) med starši, z ali brez izkušenj z moškim vzgojiteljem in njihovim mnenjem o primernosti moškega za vodenje športne dejavnosti v vrtcu.

8. MENITE, DA JE DOVOLJ MOŠKIH VZGOJITELJEV?

Na voljo je bil zaprt tip vprašanja oz. odgovorov. Izbrali so lahko eno možnost izmed treh. Odgovori nam bodo pomagali pri ustvarjanju mnenja o tem, kako močno družba potrebuje oz. želi moškega v vzgojnem sistemu.

Slika 19. Ali je dovolj moških vzgojiteljev?

Slika 19 kaže, da jih velika večina, kar 93 %, meni, da je moških vzgojiteljev premalo. Preostalih 7 % je mnenja, da jih je ravno prav. Vse so ženske. Nihče od staršev ne meni, da jih je preveč.

Tabela 7

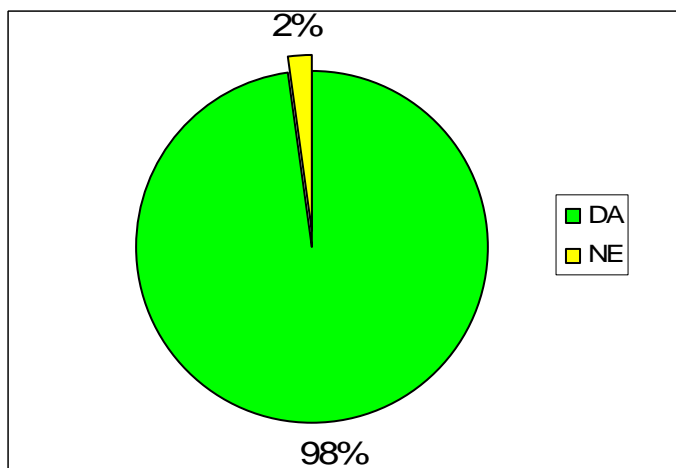
Mnenje staršev po starostnih skupinah o tem, ali je dovolj moških vzgojiteljev

		Starostne skupine staršev				
		23 do 28	29 do 34	35 do 40	41 in več	Skupaj
Dovolj moških vzgojiteljev	Premalo	11	32	31	5	79
	Ravno prav	2	1	1	2	6
Skupaj		13	33	32	7	85
		Vrednost	Stat. Značilnost			
Kontingenčni Koeficient		,565	,005			

Iz Tabele 7 lahko razberemo, da je statistična značilnost 0,005. To pomeni, da obstajajo precejšnje statistične razlike med starostnimi skupinami staršev in njihovimi ocenami o številu moških vzgojiteljev.

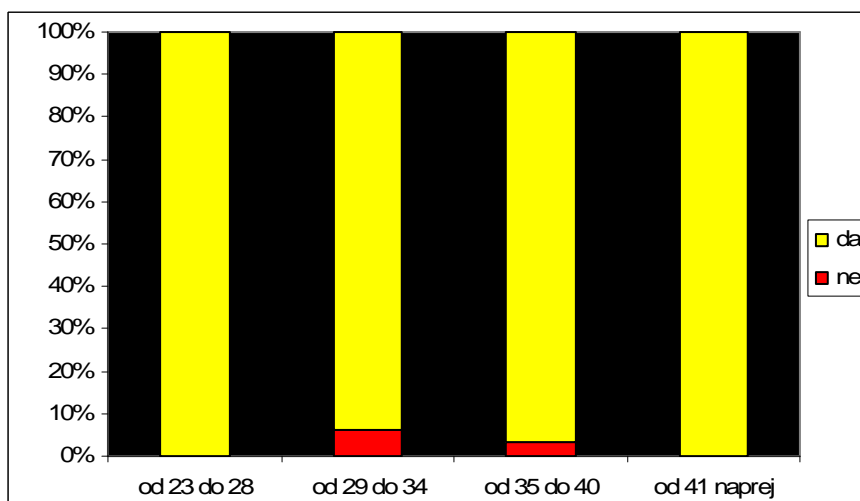
9. MENITE, DA BI BILO SMISELNO OTROKE VZGAJATI OB MEŠANEM (MOŠKI IN ŽENSKA) VZGOJITELJSKEM PARU?

Namen vprašanja je bil, da ugotovimo, ali se moški s pomočjo ženske lažje vključi v predšolski sistem vzgoje. Poleg tega pa nas je še zanimalo, ali starši že razumejo, da sta za vzgojo pomembna oba spola in da je pomembno, da se družinski vzorci vzgoje oče-mati prenašajo v vzgojne ustanove (vzgojitelj-vzgojiteljica).

Slika 20. Mnenje staršev o tem, ali bi bilo smiselno vzgajati ob mešanem vzgojiteljskem paru.

Na Sliki 20 opazimo, da le 2 % vprašanih staršev meni, da ne bi bilo smiselno vzgajati ob mešanem vzgojiteljskem paru. Vsi nikalni odgovori so bili s strani mater.

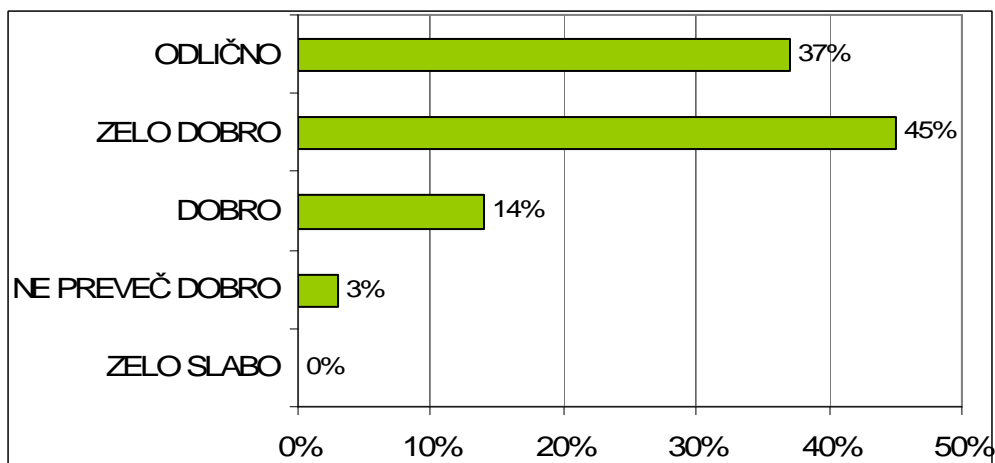

Slika 21. Odstotek odgovorov staršev, po starostnih skupinah, o tem, ali bi bilo smiselno vzgajati ob mešanem vzgojiteljskem paru.

Slika 21 nam prikazuje porazdeljenost odstotkov v posamezni starostni skupini staršev. Razberemo lahko, da je ozaveščenost zelo dobra. Morda bi iz slike lahko sklepali, da srednja dva starostna razreda nekoliko manj sprejemata moške vzgojitelje oz. vzgojo mešanega para v predšolski vzgoji. Toda, odstotek je še vedno zelo nizek, precej manj kot 10 % se jih ne strinja z mešanim vzgojiteljskim parom. Poleg tega pa je bilo v teh dveh skupinah precej več anketiranih kot pa pri najmlajših in najstarejših.

10. KAKO JE POSKRBLJENO ZA GIBALNO/ŠPORTNO DEJAVNOST V VRTCU?

Na pet stopenjski lestvici (1-zelo slabo ... 5-odlično) so starši ocenili gibalno/športno dejavnost v vrtcu.

Slika 22. Mnenje staršev o gibalno/športni dejavnosti v vrtcu.

Velika večina se je odločila za najvišji dve vrednosti odgovorov, kot se vidi na Sliki 22. Skupaj kar več kot 80 %. Za vrednost 4 se je odločilo 45 % vprašanih, mnenja, da je za gibalno/športno dejavnost odlično poskrbljeno jih meni 37 %. 14 % vprašanih je izbralo vrednost 3 ter 3 % vrednost 2. Nihče ni mnenja, da je za gibanje zelo slabo poskrbljeno.

Tabela 8

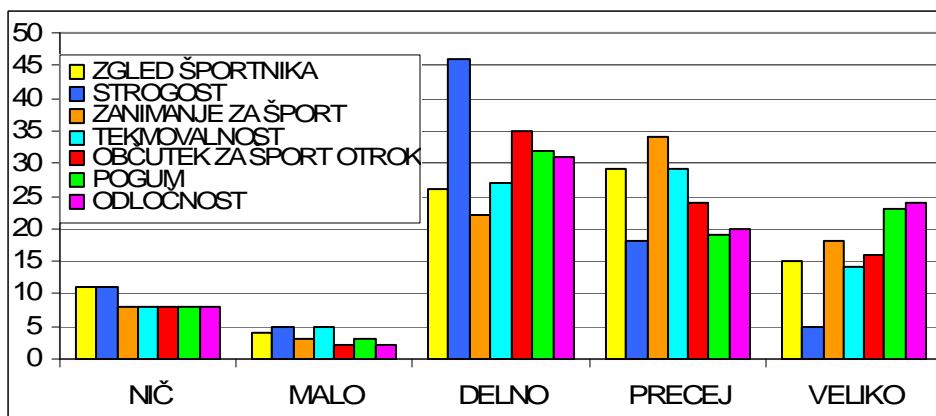
Mnenje staršev po starostnih skupinah o tem, kako je poskrbljeno za gibalno/športno dejavnost v vrtcu

		Starostne skupine staršev				
		23 do 28	29 do 34	35 do 39	41 in več	Skupaj
Kako je poskrbljeno za gibalno/športno dejavnost v vrtcu	Slabo	0	2	0	1	3
	Dobro	1	5	2	2	11
	Zelo dobro	5	15	17	3	39
	Odlično	7	12	12	1	32
Skupaj		13	34	31	7	85
	Vrednost	Stat. Značilnost				
Kontingenčni Koeficient	,701	,030				

V Tabeli 8 lahko vidimo, da obstajajo statistično značilne razlike (0,030) med starostnimi skupinami staršev ter njihovimi ocenami, kako dobro je poskrbljeno za gibalno/športno dejavnost v vrtcu.

11. V KOLIKŠNI MERI NASLEDNJE LASTNOSTI MOŠKIH PRINAŠAJO PREDNOST PRED VZGOJITELJICAMI PRI IZVAJANJU GIBALNO/ŠPORTNE DEJAVNOSTI V VRTCU?

Na voljo je bila tabela, kjer so bile v levem stolpcu lastnosti moških – zgled športnika, strogost, zanimanje, tekmovalnost, občutek za šport otrok, pogum in odločnost. V naslednjih petih stolpcih pa so bile navedene vrednosti odgovorov od 1 do 5 (1-nič, 2-malo, 3-delno, 4-precej in 5-veliko). Vrednotili so vsako lastnost posebej.

Slika 23. V kolikšni meri naslednje lastnosti prinašajo prednost moškim vzgojiteljem pred vzgojiteljicami pri izvajanju gibalno/športne dejavnosti?

Lastnost, da je moški zgled športnika (Slika 23), je bila največkrat ovrednotena z vrednostjo 4 (34 %) in 3 (31 %). Da prinaša veliko prednost pred vzgojiteljicami meni 18 % staršev, 5 % jih meni, da je ta prednost majhna in 13 % jih meni, da ne prinaša prednosti pred vzgojiteljicami.

Tabela 9

Razlike med starostnimi skupinami staršev o tem, ali je moški zgled športnika

		Starostne skupine staršev				
		23 do 28	29 do 34	35 do 40	41 in več	Skupaj
Moški je zgled športnika	Nič	2	5	1	3	11
	Malo	1	2	0	1	4
	Delno	5	11	7	2	26
	Precej	4	8	16	1	29
	Veliko	1	6	8	0	15
Skupaj		13	32	32	7	85
		Vrednost	Stat. značilnost			
Kontingenčni Koeficient		,752	,014			

Tabela 9 prikazuje mnenje staršev, po starostnih kategorijah, ali je moški zgled športnika oz. kolikšno prednost mu to prinaša pred vzgojiteljicami. Rezultati kažejo na statistično značilne razlike o moškem kot zgledu športnika, glede na starost staršev.

Za strogost (Slika 23) jih 54 % meni, da delno prinaša prednost. 21 % staršev meni, da je to precejšnja prednost. Kategorija malo in veliko sta zastopani s 6 %. 13 % jih meni, da strogost ni prednost.

Tabela 10

Razlike mnenj med starostnimi skupinami staršev v tem, kolikšno prednost prinaša lastnost strogost moškemu vzgojitelju pred vzgojiteljico

		Starostne skupine staršev				
		23 do 28	29 do 34	35 do 40	41 in več	Skupaj
Strogost	Nič	1	5	3	2	11
	Malo	1	2	0	2	5
	Delno	7	20	16	3	46
	Precej	3	5	10	0	18
	Veliko	1	1	3	0	5
Skupaj		13	33	32	7	85
		Vrednost		Stat. značilnost		
Kontingenčni Koeficient		,749		,018		

V Tabeli 10 se opazi razlike med starostnimi kategorijami staršev in pa njihovim mnenjem o strogosti kot prednosti moškega pred vzgojiteljico. Razlike so statistično značilne (0,018).

Zanimanje za šport (Slika 23) je lastnost, ki po mnenju staršev prinaša precejšnjo prednost pred vzgojiteljicami, strinja se 40 % anketiranih. Da je to velika moška prednost, jih meni 21 %, mnenje 26 % je, da le delno prinaša prednost. Samo za 3 % anketirancev je prednost majhna, za 9 % pa je ni.

Tekmovalnost (Slika 23) po mnenju osmih staršev ne prinaša nobene prednosti, petim se zdi prednost majhna. 27 jih potrjuje delno prednost, precejšnjo prednost starši potrjujejo z 29 ter veliko s 14 mnenji.

Vzgojiteljem občutek za šport z otroki (Slika 23) prinaša po mnenju 16 staršev veliko prednost. Za precejšnjo prednost je glasovalo 24 staršev, medtem ko jih za delno prednost glasovalo kar 35. Dva odgovora sta zapisana pod majhno ter 8 pod nično prednost moških pred ženskimi vzgojiteljicami pri izvajanju gibalno/športne dejavnosti.

Tabela 11

Razlike mnenj med starostnimi skupinami staršev v tem, kolikšno prednost prinaša občutek za šport otrok moškemu vzgojitelju pred vzgojiteljico

		Starostne skupine staršev				
		23 do 28	29 do 34	35 do 40	41 in več	Skupaj
Občutek za šport otrok	Nič	0	5	2	1	8
	Malo	1	0	0	1	2
	Delno	5	18	9	3	35
	Precej	3	6	13	2	24
	Veliko	4	6	8	0	16
Skupaj		13	33	32	7	85
		Vrednost		Stat. značilnost		
Kontingenčni Koeficient		,749		,018		

V Tabeli 11 statistična značilnost kaže na razlike med starostnimi skupinami staršev. Obstajajo velike razlike v tem, kako ocenjujejo lastnost, da ima moški občutek za šport otrok in da je to njegova prednost pred vzgojiteljicami.

Najvišjo vrednost, za lastnost pogum (Slika 23), je izbralo 23 vprašanih. Precejšnje prednost prinaša pogum po mnenju 19 staršev, najbolj zastopan odgovor, delno, prejme 32 glasov vprašanih. Za spodnja dva odgovora na lestvici se jih odloči 11, 3 za majhno in 8 za nično prednost moških vzgojiteljev.

Da je odločnost (Slika 23) lastnost, ki bi moškim dala prednost pred ženskami pri gibalni dejavnosti v vrtcu, se ne strinja 8 staršev. 2 menita, da je ta prednost majhna, 31 jih odgovori, da je prednost delna, precejšnje prednost prinese moškemu po mnenju 20, 24 jih meni, da je to lastnost, ki prinaša veliko prednost.

Tabela 12

Razlike med mnenji staršev o tem, ali je odločnost lastnost, ki moškemu vzgojitelju lahko prinese prednost pred vzgojiteljicami

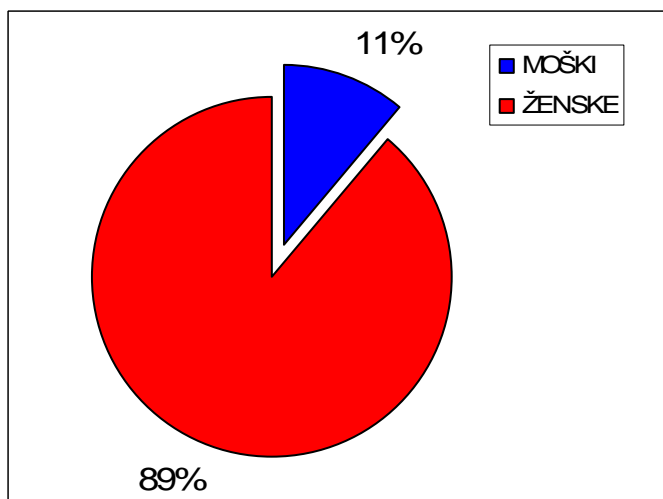
		Odločnost					Skupaj
		Nič	Malo	Delno	Precej	Veliko	
Spol staršev	Moški	0	0	3	8	2	13
	Ženska	8	2	28	12	22	72
Skupaj		8	2	31	20	24	85
		Vrednost		Stat. značilnost			
Kontingenčni Koeficient		,363		,012			

Iz Tabele 12 je možno razbrati, da prihaja do statistično značilnih razlik med spoloma. Razvidno je, da spol močno vpliva na to, kako veliko prednost prinaša odločnost moškemu vzgojitelju pred vzgojiteljico.

3.2 VZGOJITELJI

1. SPOL, STAROST IN DELOVNI STAŽ V PREDŠOLSKI VZGOJI

Sodelovalo je 24 vzgojiteljic in 3 vzgojitelji. Njihova starost je med 24 in 57 let. Povprečna starost vzgojiteljic je 42,8 let, moških vzgojiteljev pa 36,3 let. Skupna aritmetična sredina je 42,1. Delovni staž med vzgojiteljicami se giblje med enim letom in 36 leti in pol. Moški vzgojitelji delajo v vrtcih med enim letom in pol ter šestimi leti. Povprečna delovna doba v predšolski vzgoji skupaj znaša 20,2 let.

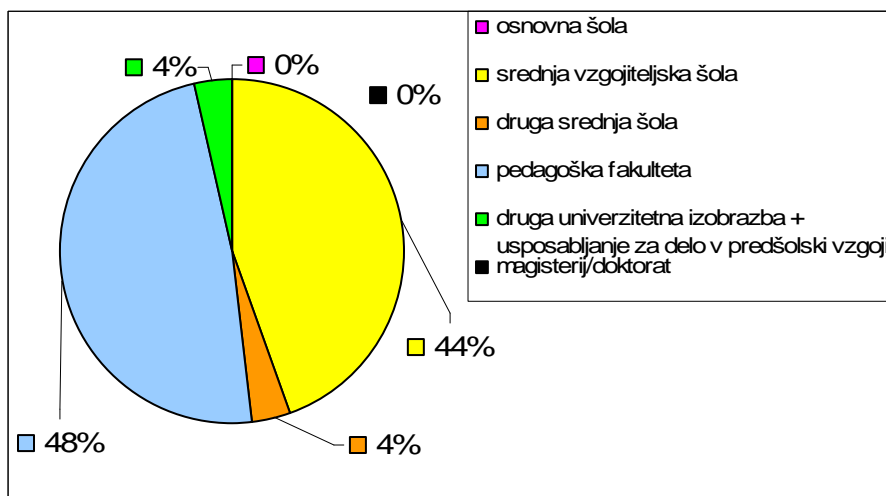

Slika 24. Razmerje med moškimi in ženskami med anketiranimi vzgojitelji.

Na Sliki 24 vidimo razmerje med moškimi in ženskami v vzgojiteljskem poklicu, ki so sodelovali v anketi.

2. IZOBRAZBA

Nihče od strokovnih delavcev vrtca nima zaključene samo osnovne šole.

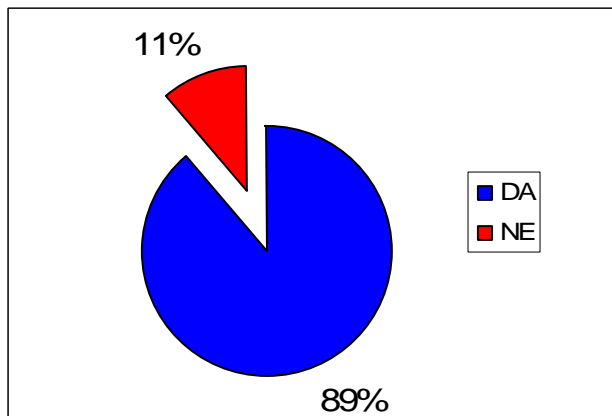

Slika 25. Izobrazba anketiranih vzgojiteljev.

Na Sliki 25 je prikazan izobrazba anketiranih vzgojiteljev. Srednjo vzgojiteljsko šolo ima 12 (44 %) vprašanih. Eden (4 %) od zaposlenih ima drugo srednjo šolo. Pedagoško fakulteto jih je zaključilo 13 (48 %), drugo univerzitetno izobrazbo z opravljenim usposabljanjem za delo v predšolski vzgoji pa ima ena oseba (4 %). Magisterija ali doktorata nima nihče. Vsi trije moški imajo opravljeno srednjo vzgojiteljsko šolo. Edina oseba, ki nima ustrezne izobrazbe, je ženska z najdaljšim delovnim stažem med anketiranimi.

3. ŽE IMATE IZKUŠNJE Z MOŠKIMI VZGOJITELJI V VRTCU?

Razen treh so vsi odgovorili pritrdilno, torej 24. Izmed treh nikalnih odgovorov je en moški in dva ženska.

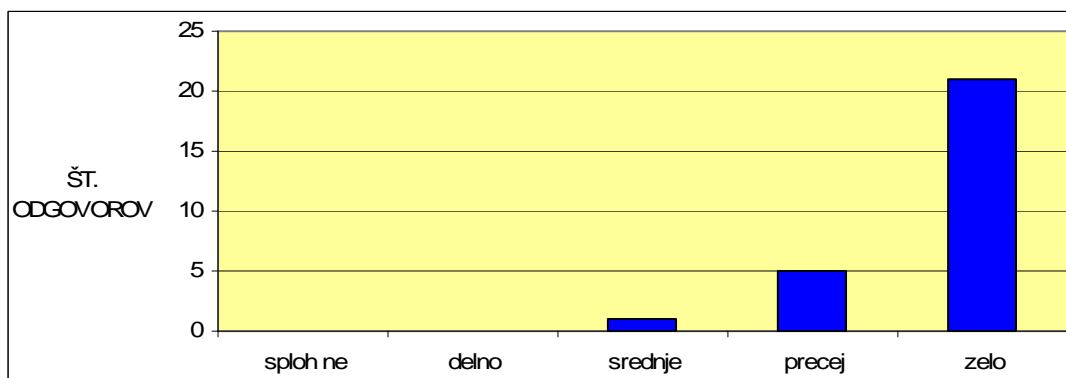

Slika 26. Izkušnje vzgojiteljev (M in Ž) z moškim vzgojiteljem.

Slika 26 prikazuje odstotek vzgojiteljev, ki imajo oziroma nimajo izkušnje z moškim vzgojiteljem. Kar 89 % jih ima izkušnje z moškim vzgojiteljem.

4. SE VAM ZDI, DA JE MOŠKI VZGOJITELJ DOBRODOŠEL V PREDŠOLSKI VZGOJI?

Odgovor je bilo možno označiti na petstopenjski lestvici (1-splošno ... 5-zelo).

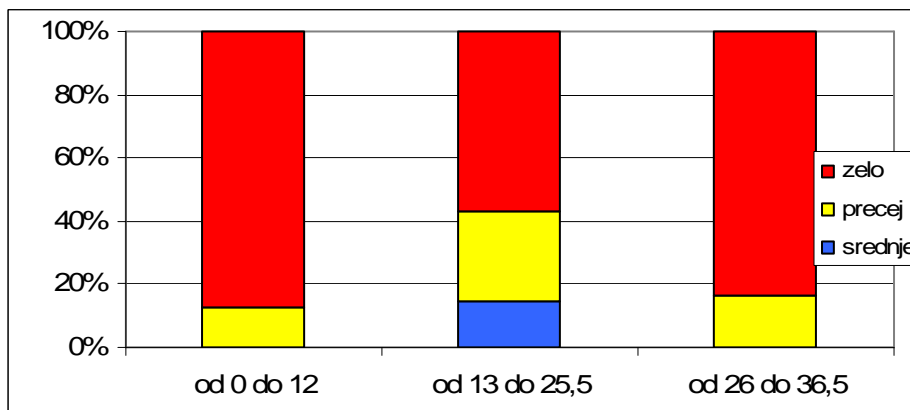
Slika 27. Ali je moški vzgojitelj dobrodošel v predšolski vzgoji.

Slika 27 prikazuje, kako dobrodošel je moški vzgojitelj v predšolski vzgoji. Najnižje dve stopnji (1 in 2) nista bili nikoli izbrani. Tretja vrednost je bila zastopana 1-krat, četrta pa petkrat. Največkrat je bil izbran odgovor 5, da je moški vzgojitelj zelo dobrodošel, kar 21-krat. Aritmetična sredina odgovorov je 4,7.

Tabela 13

Razlika med dolžino delovne dobe v vrtcu in tem, ali je moški vzgojitelj dobrodošel v vrtcu

		Moški vzgojitelj dobrodošel v vrtcu			Skupaj
		Delno	Precej	Zelo	
Delovna doba v predšolski vzgoji (v letih)	0 do 12	0	1	7	8
	12,5 do 25,5	1	2	4	7
	26 do 36,5	0	2	10	12
Skupaj		1	5	21	27
	Vrednost	Stat. značilnost			
Kontingenčni Koeficient	,794	,303			

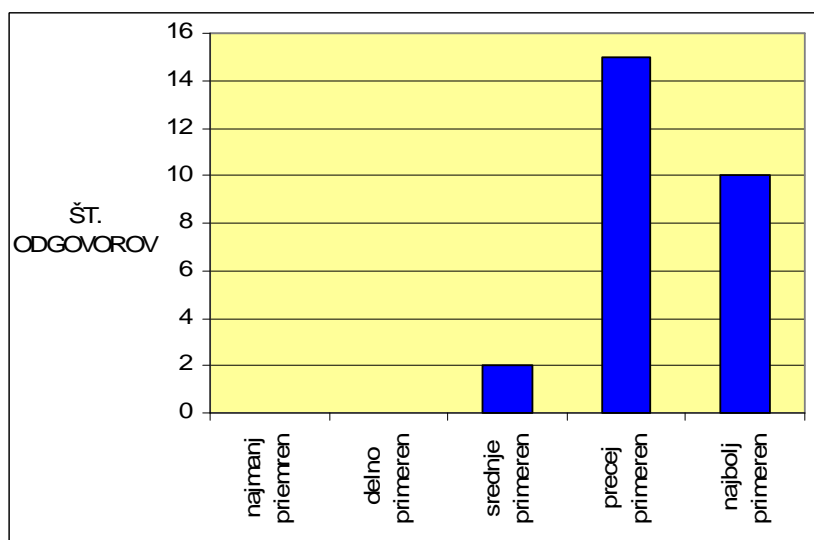

Slika 28. Mnenje strokovnih delavcev vrtca o tem, ali je moški vzgojitelj dobrodošel v predšolski vzgoji, glede na delovno dobo v predšolski vzgoji.

Tabela 13 in Slika 28 prikazujeta razlike med delovnim stažem v predšolski vzgoji in mnenjem strokovnih delavcev vrtca o tem, ali je moški dobrodošel v vrtcu. Pri vseh skupinah zaposlenih (razdeljenih glede na dolžino delovne dobe v vrtcu) se največkrat odločijo, da je moški vzgojitelj zelo dobrodošel v vrtcu. Zato ni statistično značilnih razlik.

5. ALI JE MOŠKI VZGOJITELJ PRIMEREN ZA VODENJE GIBALNIH/ŠPORTNIH DEJAVNOSTI V PREDŠOLSKEM OBDOBJU?

Odgovor je bilo možno označiti na petstopenjski lestvici (1-najmanj primeren ... 5-najbolj primeren).

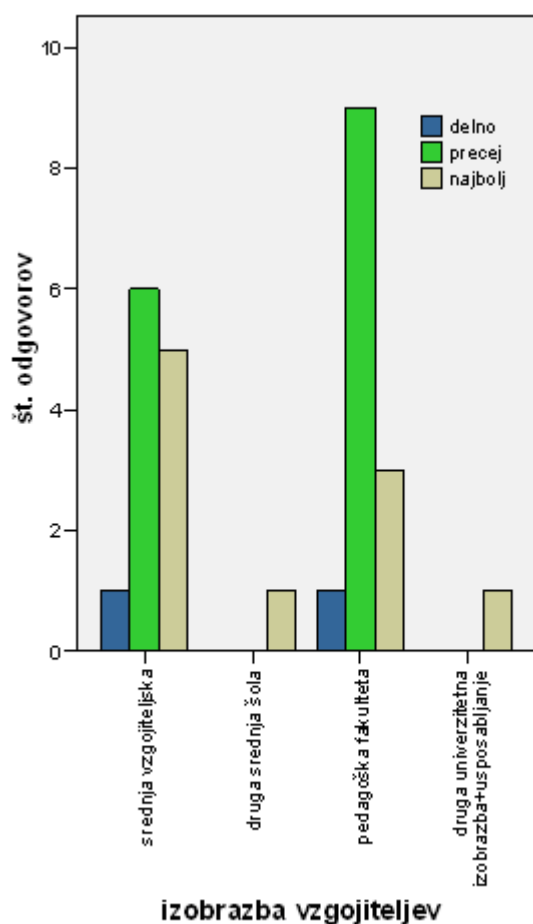
Slika 29. Ali je moški vzgojitelj primeren za vodenje gibalno/športne dejavnosti v predšolski vzgoji.

Iz Slike 29 vidimo, da prva in druga stopnja odgovora nista bili nikoli izbrani. Srednja stopnja na lestvici je bila primerna za dva vzgojitelja. Največkrat so se strokovni delavci vrtca odločili za odgovor 4. stopnje. Da je moški vzgojitelj najbolj primeren za gibalno/športno dejavnost v vrtcu, meni 10 vprašanih. Aritmetična sredina vrednosti odgovorov je 4,3.

Tabela 14

Mnenje strokovnih delavcev vrtca o tem, ali je moški primeren za vodenje gibalne/športne dejavnosti v vrtcu, glede na izobrazbo

		Moški primeren za vodenje gibalno/športne dejavnosti v vrtcu			Skupaj
		Srednje	Precej	Najbolj	
Izobrazba vzgojiteljev	Srednja vzgojiteljska	1	6	5	12
	Druga srednja šola	0	0	1	1
	Pedagoška fakulteta	1	9	3	13
	Druga univ. izobrazba + usposabljanje	0	0	1	1
Skupaj		2	15	10	27
	Vrednost	Stat. značilnost			
Kontingenčni Koeficient	,384	,586			

Slika 30. Primerljivost mnenj vzgojiteljev o primernosti moških vzgojiteljev za vodenje gibalno/športne dejavnosti v vrtcu, glede na izobrazbo anketiranih.

Tabela 14 in Slika 30 prikazujeta, kako izobrazba vzgojiteljev vpliva na mnenje, kako primeren je moški vzgojitelj za vodenje gibalne/športne dejavnosti v vrtcu. Razberemo, da ni statistično značilnih razlik.

Tabela 15

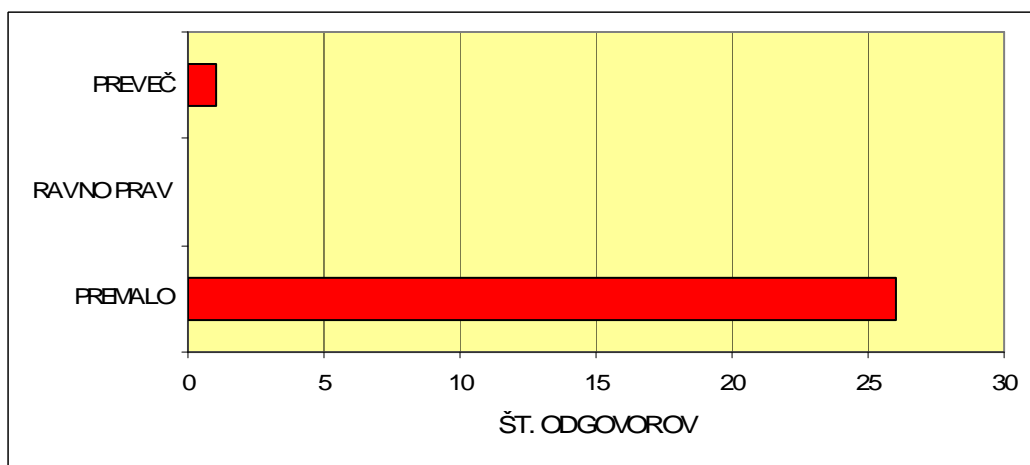
Mnenje strokovnih delavcev vrtca o tem, ali je moški primeren za vodenje gibalne/športne dejavnosti v vrtcu, glede na izkušnje z moškim vzgojiteljem

		Moški primeren za vodenje gibalno/športne dejavnosti v vrtcu			Skupaj
		Srednje	Precej	Najbolj	
Izkušnje z moškim vzgojiteljem	da	2	13	9	24
	ne	0	2	1	3
Skupaj		2	15	10	27
Vrednost		Stat. značilnost			
Kontingenčni Koeficient	,111				,845

Tabela 15 prikazuje, da izkušnje z moškim vzgojiteljem ne vplivajo na mnenje vzgojiteljev, ali je moški vzgojitelj primeren za vodenje gibalne/športne dejavnosti v vrtcu. Statistična značilnost ne kaže na pomembne razlike.

6. MENITE, DA JE DOVOLJ MOŠKIH VZGOJITELJEV?

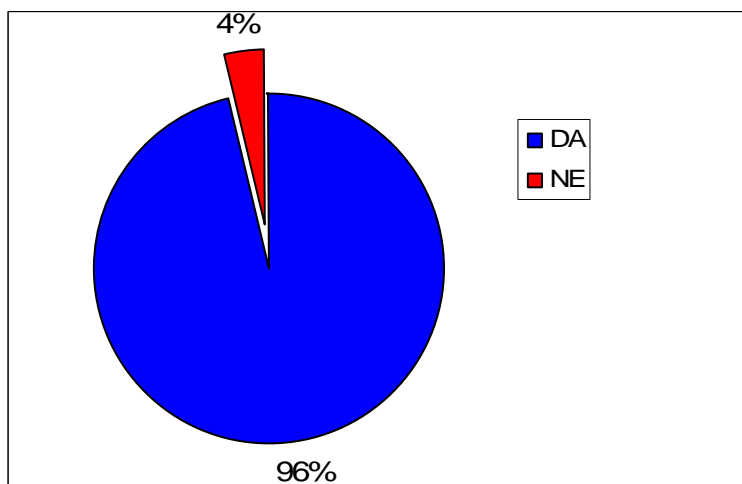
Možni so bili trije odgovori: premalo, ravno prav in preveč.

Slika 31. Dovolj moških vzgojiteljev.

Iz Slike 31 razberemo, da razen enega vprašanega, ki meni, da je moških vzgojiteljev preveč, ostali menijo, da jih je premalo.

7. MENITE, DA BI BILO SMISELNO OTROKE VZGAJATI OB MEŠANEM (MOŠKI IN ŽENSKA) VZGOJITELJSKEM PARU?

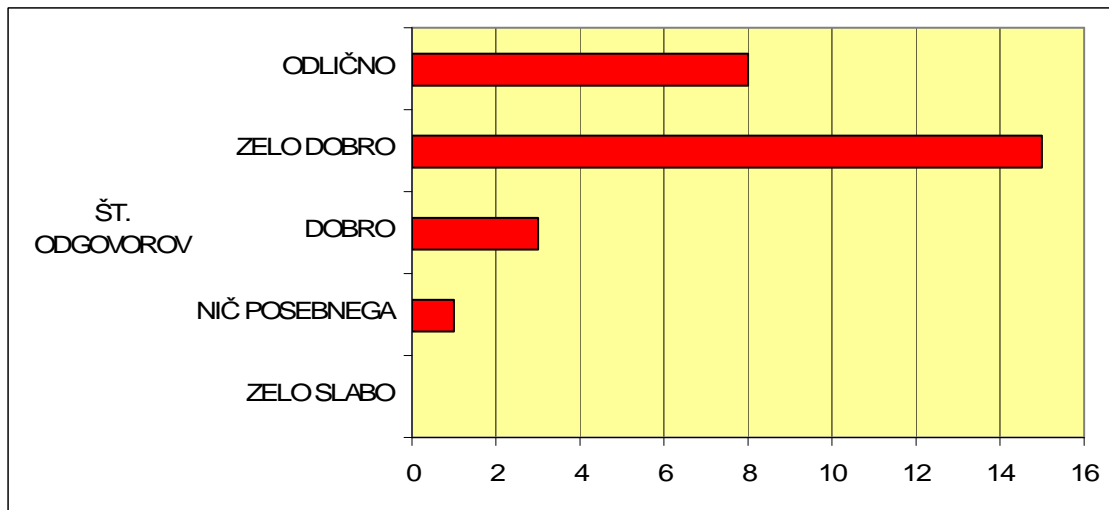

Slika 32. Mnenje vzgojiteljev o tem ali bi bilo smiselno vzgajati ob mešanem vzgojiteljskem paru.

Iz Slike 32 je videti, da se velika večina vzgojiteljev strinja s tem, da bi bilo smiselno vzgajati ob mešanem vzgojiteljskem paru. Samo eden od vprašanih se s tem ne strinja.

8. KAKO JE POSKRBLJENO ZA GIBALNO/ŠPORTNO DEJAVNOST V VRTCU?

Stanje so anketirani ocenili na petstopenjski lestvici (1-zelo slabo ... 5-odlično).

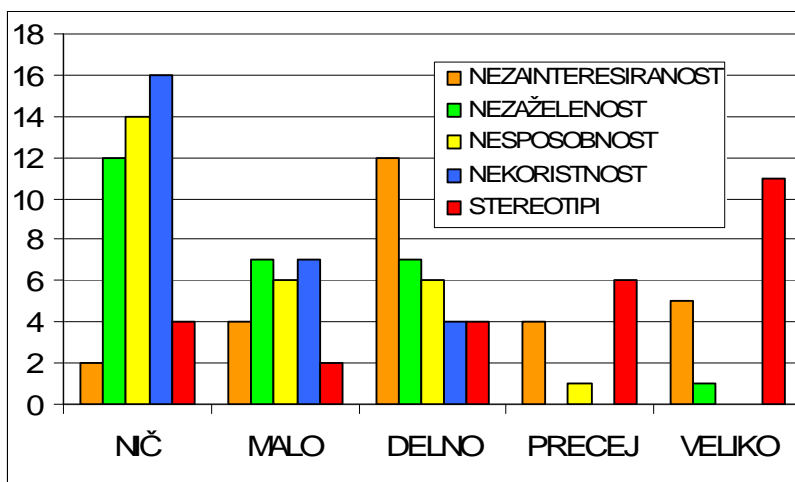

Slika 33. Kako je poskrbljeno za gibalno/športno dejavnost v vrtcu.

Na Sliki 33 vidimo, da stanje v vrtcu kot zelo slabo, ni ocenil nihče. Drugo stopnjo odgovora je izbrala ena oseba, tretjo pa tri. Večina je torej ocenila, da je to dejavnost, za katero je v vrtcu zelo dobro (15 odgovorov) oz. odlično (10 odgovorov) poskrbljeno.

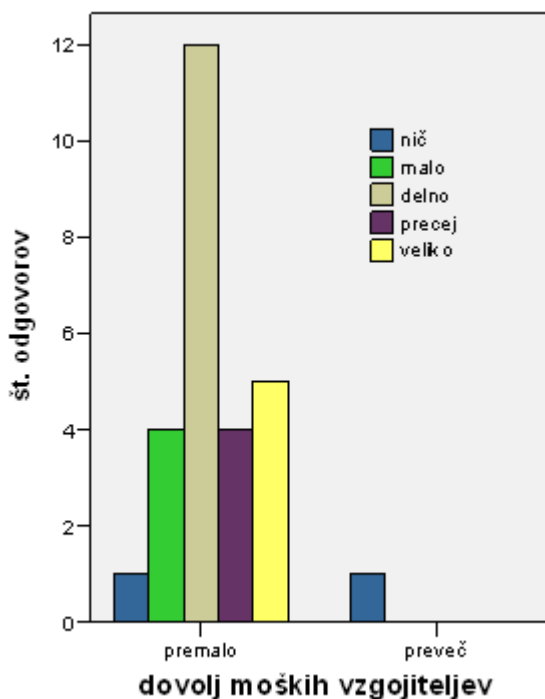
9. KAKO MOČNO, PO VAŠEM MNENJU, LAHKO NASLEDNJI DEJAVNIKI VPLIVAJO NA MAJHNO ŠTEVILU MOŠKIH V TEM POKLICU?

Za to vprašanje je bila sestavljena tabela. V levem stolpcu so bili zapisani dejavniki (nezainteresiranost, nezaželenost, nesposobnost, nekoristnost in stereotipi), v naslednjih petih pa vrednosti odgovorov od 1 do 5 (1-nič, 2-malo, 3-delno, 4-precej in 5-veliko). Vsak od dejavnikov je bil ocenjen posebej.

Slika 34. Kako naslednji dejavniki vplivajo na majhno število moških v vzgojiteljskem poklicu.

Nezainteresiranost (Slika 34) po mnenju dveh vzgojiteljev, nič ne vpliva na nizko število moških zaposlenih v vrtcih. Da je vpliv majhen, menijo 4 vprašani,; kar 12 pa jih meni, da je vpliv delen. Da je vpliv precejšen, menijo 4, 5 jih je odgovorilo, da je ta vpliv velik.

Slika 35. Kako močno lahko dejavnik nezainteresiranosti vpliva na majhno število moških v vzgojiteljskem poklicu, po mnenju anketiranih strokovnih delavcev vrtca.

Tabela 16

Strokovni delavci vrtca o tem, koliko nezainteresiranost vpliva na število moških v vzgojiteljskem poklicu, glede na mnenje ali je dovolj moških vzgojiteljev

		Nezainteresiranost					Skupaj
		Nič	Malo	Delno	Precej	Veliko	
Dovolj moških vzgojiteljev	Premalo	1	4	12	4	5	26
	Preveč	1	0	0	0	0	1
Skupaj		2	4	12	4	5	27
	Vrednost	Stat. značilnost					
Kontingenčni Koeficient	,570	,011					

Iz Slike 35 in Tabele 16 lahko vidimo še nekoliko natančnejšo razdelitev odgovorov o tem, kako velik vzrok je nezainteresiranost. Anketirance namreč razdelimo glede na to, kakšno mnenje imajo o tem, ali je dovolj moških vzgojiteljev v vrtcu. Rezultati so zelo različni.

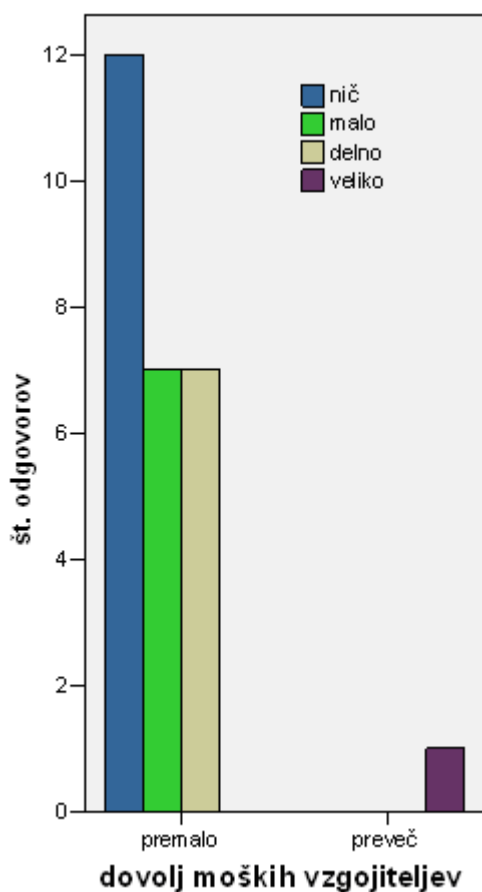
Nezaželenost (Slika 34) je dejavnik, za katerega največ vzgojiteljev meni, kar 12, da ne vpliva na nizko število moških med vzgojitelji. Skupaj za odgovora druge in tretje stopnje na Likertovi lestvici se je odločilo 14 anketiranih, za vsakega po 7. Precejšnjega vpliva ni zagovarjal nihče; da je vpliv velik meni 1 oseba.

Tabela 17

Strokovni delavci vrtca o tem, koliko nezaželenost vpliva na število moških v vzgojiteljskem poklicu

		Nezaželenost				Skupaj
		Nič	Malo	Delno	Veliko	
Spol vzgojiteljev	Moški	0	3	0	0	3
	Ženski	12	4	7	1	24
Skupaj		12	7	7	1	27
		Vrednost		Stat. značilnost		
Kontingenčni Koeficient		,513		,022		

Razlike med vzgojitelji in vzgojiteljicami so statistično značilne (Tabela 17), če gledamo njihova mnenja o nezaželenosti, kot razlogu za majhno število moških v vzgojiteljskem poklicu.

Slika 36. Kako močno lahko dejavnik nezaželenosti vpliva na majhno število moških v vzgojiteljskem poklicu, po mnenju anketiranih strokovnih delavcev vrtca.

Tabela 18

Strokovni delavci vrtca o tem, koliko nezaželenost vpliva na število moških v vzgojiteljskem poklicu, glede na mnenje, ali je dovolj moških vzgojiteljev

		Nezaželenost				Skupaj
		Nič	Malo	Delno	Veliko	
Dovolj moških vzgojiteljev	Premalo	12	7	7	0	26
	Preveč	0	0	0	1	1
Skupaj		12	7	7	1	27
	Vrednost	Stat. značilnost				
Kontingenčni Koeficient	,707	,000				

Slika 36 in Tabela 18 nam prikazujeta popolno nasprotje odgovorov. Nezaželenost, kot dejavnik, ki vpliva na prisotnost moških v vzgojiteljskem poklicu, si anketiranci razlagajo različno. Tisti, ki menijo, da je moških vzgojiteljev premalo, so izbrali povsem drugo stopnjo odgovorov kot vzgojitelji, ki menijo, da je moških vzgojiteljev preveč. Razlike so statistično značilne (0,000).

Da so moški nesposobni (Slika 34) za vzgojiteljski poklic in da to vpliva na njihovo zaposlenost v predšolski vzgoji, zanika 14 vprašanih vzgojiteljev. Po 6 se jih strinja, da je majhen oz. delen vpliv nesposobnosti moških za predšolsko vzgojo. Le 1 meni, da je vpliv precejšen. Nihče pa se ni opredelil za velik vpliv dejavnika na moško prisotnost v vzgojiteljskem poklicu.

Iz Slike 34 razberemo, da moških vzgojiteljev, po mnenju strokovnih delavcev vrtca, ne ovira nekoristnost v predšolski vzgoji. Kar 59 % jih je mnenja, da to ni vzrok za njihovo majhno število v vrtcih. 26 % pa jih meni, da je ta vpliv le majhen. 15 % jih je mnenja, da nekoristnost vpliva delno na njihovo prisotnost v vrtčevski vzgoji. Za zgornja dva odgovora na petstopenjski lestvici se ni odločil nihče.

4 RAZPRAVA

V raziskavi smo zajeli vse hipoteze in cilje, ki smo si jih zastavili. Ugotovili smo, v kakšni meri se starši samohranilci odločajo za nasprotni spol vzgojitelja. Prav tako smo dobili odgovor, kako močno si starši in vzgojitelji želijo moškega vzgojitelja za vodenje gibalne dejavnosti. Preverili smo tudi, ali izkušnje z moškim vzgojiteljem vplivajo na želje staršev, kateri spol vzgojitelja si želijo.

Eden od ciljev diplomskega dela je bil ugotoviti vzroke za nizko prisotnost moških vzgojiteljev v predšolski vzgoji. Literatura navaja več možnih vzrokov, ki pa zagotovo ne stojijo sami zase, temveč se povezujejo oz. prepletajo. Ključni problem je stereotipnost družbe. Stereotipnost se pojavlja že v družini, ko denimo starši od otrok pričakujejo, da se izšolajo za priznan, donosen poklic, čeprav je njihova želja morda delo z najmlajšimi v vrtcu. Če je že družina neprizanesljiva do otroka, je obratno težko pričakovati od širše družbe.

Nezainteresiranost moških za ta poklic lahko izhaja iz neosveščenosti in slabe razlage tega poklica. Če se od malega posluša in gleda, kako ženske vzgajajo otroke, le malo moškim ta poklic sploh pade v širši izbor možnosti. Niso jim predstavljene prednosti moških v tem poklicu, možne smeri, ki jih lahko izvajajo in predvsem prednosti vzgoje otrok ob moškem oz. ženske in moškega skupaj. Vzgojitelje smo spraševali tudi, ali je morda nezainteresiranost odvisna od tega, kakšno mnenje ima vzgojitelj o številu moških v vrtcu. Rezultati so pokazali, da je to lahko bistveno. Razlika je statistično značilna. Tisti, ki menijo, da je moških vzgojiteljev premalo, so v večini odgovorili, da je nezainteresiranost delni vzrok za majhno število moških v vrtcu. Če je njihovo mnenje, da je moških v predšolski vzgoji preveč, menijo, da nezainteresiranost ne vpliva na njihovo nizko število v predšolski vzgoji.

Kariera je zagotovo eden od pomembnejših dejavnikov (ne)odločanja za ta poklic. Dohodek v vzgojiteljskem poklicu ni velik. Zato se velikokrat moški tudi s tega vidika ne odločajo zanj. Če pa že zajadrajajo v te sfere, jih družba sama povzdigne na višja delovna mesta (ravnatelji vrtcev) v tem okolju in tako spet upade število na delovnih mestih, kjer jih je že tako premalo (vzgojitelji).

Preverili smo tudi, ali morda obstajajo statistične razlike med očeti in materami v tem, kateri spol vzgojitelja si želijo. Rezultati niso pokazali pomembnih razlik, je pa videti, da je večji odstotek očetov izbralo moškega vzgojitelja kot pa matere. Potrebno pa je upoštevati, da je bilo precej manj očetov zajetih v raziskavi, kar lahko vpliva na rezultate.

V nekaj primerih smo poskušali ugotoviti, ali starost morda vpliva na določene odgovore. Nekajkrat se je zgodilo, da je starost faktor, ki vpliva na mnenja staršev. Tako je pomembne statistične razlike zaznati pri mnenju o tem, ali je dovolj moških vzgojiteljev. Srednja dva starostna razreda v veliki večini menita, da je moških vzgojiteljev premalo. Tisti, ki pa menijo, da jih je ravno prav, pa so v večini iz najmlajše oz. najstarejše starostne skupine. Razlike, ki jih prinašajo starostne skupine, so vidne tudi pri odločanju o tem, kako dobro je poskrbljeno za gibalno/športno dejavnost v vrtcu. Razlike so statistično značilne.

Moški vzgojitelji so zaželjeni tako s strani staršev kot vzgojiteljev. Velika večina jih meni, da je moških premalo v predšolski vzgoji in da bi bilo vzgajanje ob mešanem vzgojiteljskem paru smiselno. Moški so v vrtcih dobrodošli. Mnenja oz. želje staršev in vzgojiteljev so spodbudne. Ni pa še takšnega zaupanja v moške vzgojitelje, da bi se jim prepustila popolna

vloga vzgojitelja, brez prisotnosti vzgojiteljice. Po mnenju vzgojiteljev so moški vzgojitelji koristni, zaželeni in sposobni za delo v vrtcih. Ugotavljali smo še, ali morda delovni staž v vrtcu vpliva na moško zaželenost v vrtcu. Ugotovili smo, da ni pomembnih razlik med vzgojitelji glede na delovni staž. Ugotavljali smo tudi, ali je morda nezaželenost res lahko vzrok za nizko prisotnost moških vzgojiteljev. Ugotovili smo, da to po mnenju vzgojiteljev ne drži, pojavile pa so se razlike glede na to, kakšno mnenje imajo vzgojitelji o številu moških vzgojiteljev. Tu so se pojavile statistično značilne razlike med odgovori. Večina vzgojiteljev, ki je mnenja, da je vzgojiteljev premalo, meni, da nezaželenost ne vpliva na majhno število moških v vrtcih. Tisti, ki pa menijo, da jih je preveč, so mnenja, da ta lastnost močno vpliva na prisotnost moških vzgojiteljev. Prav tako se statistično značilne razlike pojavijo med moškimi in ženskimi vzgojiteljicami pri ocenjevanju nezaželenosti. Moški menijo, da je to majhen vzrok za njihovo majhno število v predšolski vzgoji. Vzgojiteljice pa menijo, da to sploh ne vpliva na število moških v vrtcih.

Predvidevali smo, da se samohranilci pogosteje odločajo za spol, ki je nasproten njihovemu. Predvsem zato, ker bi starš samohranilec čutil pomanjkanje prisotnosti nasprotnega spola pri vzgoji svojega otroka in bi na ta način vzpostavil neko ravnovesje oz. zapolnil praznino. Torej bi mati samohranilka raje izbrala moškega vzgojitelja. Toda prišlo je do izredno majhne razlike med starši samohranilci in starši. Glede na to, da so bile v skupini samohranilcev samo ženske, smo pričakovali večjo frekvenco želja po moškem vzgojitelju, vsaj v tej skupini. Po drugi strani pa bi morda v nasprotnem primeru, če bi bili zajeti samo očetje samohranilci, lahko prejeli bistveno večji odstotek želja za žensko vzgojiteljico. V teh dveh primerih se lahko pojavlja dvom o realnosti rezultatov, lahko čutimo močan vpliv stereotipov in nizko zaupanje v moške vzgojitelje kot samostojne vzgojitelje brez pomoči vzgojiteljice. Glede na te rezultate pa tudi **zavrnamo prvo hipotezo, H1**. V našem primeru ne drži, da bi bili starši samohranilci bolj naklonjeni nasprotnemu spolu vzgojitelja, kot so sami.

Starši menijo, da je moški vzgojitelj primeren za vodenje gibalne/športne dejavnosti v vrtcu. Obstajajo pa razlike med starši, katerih otrok je že imel izkušnje z moškim vzgojiteljem in tistimi, ki teh izkušenj niso imeli. To potrjuje tudi statistična značilnost. Nekoliko morda preseneča to, da so boljše mnenje izrazili starši, katerih otroci še niso imeli izkušenj z moškim vzgojiteljem. Moški je zagotovo bolj športne narave kot ženska. Tako so potrdili tudi starši. Lastnosti kot so zgled športnika, zanimanje za šport, strogost, tekmovalnost, občutek za šport otrok, pogum in odločnost, so ocenili kot prednosti pred ženskami v gibalni/športni dejavnosti v vrtcu. Podrobnejši pogled rezultatov nam je razkril, da starost lahko vpliva na različno mnenje pri ovrednotenju teh lastnosti. Tako je bila pri nekaterih lastnostih (moški je zgled športnika, strogost in občutek za šport otrok) razlika po starostnih skupinah precej velika in tudi statistično značilna. Pri odgovorih o odločnosti se starševsko mnenje močno razlikuje tudi po spolu. Matere po večini menijo, da ta lastnost moškemu prinaša delno prednost pred ženskami, medtem ko očetje menijo, da je ta prednost velika. Ženski odgovori so zabeleženi v vseh petih možnih kategorijah, pri moških pa le v zgornjih treh.

Vzgojitelji prav tako menijo, da je moški precej, če ne celo najbolj, primeren za vodenje gibalne/športne dejavnosti v predšolski vzgoji. S tem lahko potrdimo oz. **sprejmemo drugo hipotezo H2**. Ta pravi, da je moški vzgojitelj po mnenju strokovnih delavcev vrtca primeren za vodenje gibalnih/športnih dejavnosti. To drži, kar kažejo tudi rezultati. Nihče izmed vprašanih ni mnenja, da moški vzgojitelj ni primeren oz. je le delno primeren za vodenje gibalne/športne dejavnosti. Več kot polovica jih meni, da je precej primeren in dobra tretjina, da je najbolj primeren. Preverili smo tudi, ali morda izobrazba vzgojiteljev ali izkušnje z moškim vzgojiteljem vplivajo na te razlike, toda ni ugotovljenih razlik. Glede na to, da je

izredno malo moških vzgojiteljev v vrtcih in da je za gibalno dejavnost v vrtcih slabo poskrbljeno, bi lahko bil to začetek za promocijo vzgojiteljskega poklica med moškimi. Če gledamo, koliko stvari otroci počnejo v vrtcu, kaj vse morajo znati vzgojiteljice, potem morda res težko opazimo moško vlogo v predšolski vzgoji. Lahko pa si z drugega zornega kota ogledamo položaj in ocenimo, kaj je najpomembnejše, kar otrok potrebuje oz. kaj največkrat počne, ko se uči določenih stvari. Zagotovo sta to gibanje in igra. Pri gibanju in igri pa ima moški veliko prednost pred žensko, kot kažejo tudi rezultati. Prednost moškega pred ženskami pri vzgoji otrok je lahko tudi avtoriteta ali pa že sama pojava moškega v prostoru. Nikoli pa ne smemo zapostaviti, da moški ne bi znali opravljati tudi drugih dejavnosti v vrtcu. Menimo, da je deljenje vlog na ženske in moške napačno. Vloge bi se morale deliti po tem, kako jih kdo opravlja, prav vsakemu pa dovoliti, da jih spozna in opravlja.

Tretjo hipotezo, H3, zavrnamo. Ta pravi, da bi otroci oz. njihovi starši, ki že imajo izkušnje z moškim vzgojiteljem, raje imeli moškega vzgojitelja. Toda v našem primeru se to ni potrdilo. Kljub večjemu številu staršev, katerih otroci so imeli izkušnje z moškim vzgojiteljem, se jih je presenetljivo malo odločilo za moškega vzgojitelja. Pojavi se izredna podobnost pri izbiri moškega oz. ženske, glede na izkušnje. Morda na rezultate vpliva to, da so bili otroci morda v nižji starostni skupini vrtca, kjer je manjše število moških in bolj potrebna ženska vzgoja. Prav tako pa je možno opaziti trend, da se moškemu samemu ne zaupa vzgoje, brez »nadzora« ženske.

Hipotezo H4, ki pravi, da je po mnenju staršev moški vzgojitelj primernejši za vodenje gibalnih/športnih dejavnosti kot vzgojiteljice, **lahko sprejmemo.** Starši z več kot 80 % menijo, da je moški precej oz. najbolj primeren za vodenje gibalne/športne dejavnosti v vrtcu. Poleg tega pa moškim, po mnenju staršev v primerjavi z ženskami, prednost prinašajo tudi moške lastnosti, ki jih lahko povežemo s športom.

5 SKLEP

Vodilo diplomskega dela je bilo spoznati, kaj vse lahko vpliva na vzgojo, kakšno vlogo ima vrtec in na kakšen način lahko moški prispeva k boljši otrokovi prihodnosti. Skušali smo nekoliko bolje raziskati tradicionalno ženski poklic vzgojiteljice ter ugotoviti, zakaj je ta poklic že od začetka v prevladi žensk ter kaj in kdo ovira moške pri vključevanju v ta specifičen poklic. Podrobneje smo skušali ugotoviti, kaj o moških vzgojiteljih menijo starši in vzgojitelji ter kakšne so njihove izkušnje.

Moški, kot očetje, se šele v zadnjem času pogosteje vključujejo v vzgojo. Vzgoja je bila vedno prepuščena ženskam in moški pač ni imel časa, da bi opravljal še to »dodatno« delo. Vloga ženske v družbi se spreminja, tudi one recimo zdaj hodijo v službo, kar pa je še pomembnejše, tudi one zasedajo visoke položaje in so zaposlene v moškem svetu. Prav zaradi tega pa se odpira vedno več vrtcev, kajti nihče več nima časa paziti in vzgajati otroka. To vlogo je prevzel vrtec, v začetku le varstvena ustanova, ki pa je prerasla v vzgojno. Današnja vloga vrta postaja vedno bolj pomembna. Starši so vedno bolj zaposleni in posledično manj udeleženi pri vzgoji otrok. Staršem ostaja premalo časa, da bi se lahko bolj posvečali svojemu otroku. Toda delovno mesto staršev je pač obveza, brez izgovorov o nesodelovanju.

Nataliteta z leti pada, otrok v vrtcih pa je vedno več. Pojavljajo se problemi, da mlad par ni sposoben poskrbeti za družino in zato odlaša z otrokom. Potem je na vrsti kariera, ki pa velikokrat ne dopušča prostora za »še eno opravilo«. Tako se za starševstvo odločamo vedno kasneje in premišljeno.

Če pomislimo, koliko časa je trajalo oblikovanje takšnega statusa moškega in ženske v družbi, potem se lahko strinjamo, da bo pot sprememb dolga, naporna, morda neskončna. Za primer si lahko vzamemo čisto preproste napake ali vzorce, ki smo se jih naučili v življenju, zadnjem letu, otroštvu ... Težko, a z delom jih lahko spremenimo. Pričakovati revolucionarno spremembo je skrajno optimistično. Vendar za dobro vseh potrebujemo pozitivne smernice, ki jih lahko najdemo v moških vzgojiteljih. Tako ženske, »poklicne vzgojiteljice«, in moški, »profesionalni nesposobneži« za vzgojo, potrebujejo drug drugega. Vzpodbuda, pomoč, usmerjanje, povezanost in želja moškega in ženske – družine, lahko danes največ pripomore k zdravi prihodnosti otrok. Zagotovo bo potrebno začeti pri koreninah in razstrupiti stereotipno družbo. Potem pa bo moški lahko začel opravljati svojo vlogo očeta in tako b pripomogel k večjemu številu moških vzgojiteljev v vrtcih.

Opozorimo lahko, da kljub temu, da je v anketi sodelovalo 85 staršev otrok in 27 vzgojiteljev, ne moremo rezultatov pripisati celotni populaciji. Vzorec je preveč lokalen. Za boljšo predstavbo dejanskega stanja bi bilo potrebno zajeti večji vzorec v večjem prostoru. Poleg tega bi lahko v prihodnje zastavili kakšno vprašanje več. Recimo, v kateri starostni skupini je otrok oz. vzgojitelj, starost otrok. Povprašali bi lahko tudi o tem, koliko časa otrok preživi v vrtcu ter kaj starši pričakujejo, kaj naj bi še počel tam. Zanimivo bi bilo tudi vedeti, koliko časa starši povprečno namenijo otroku dnevno in na kakšen način. Pa tudi, kaj menijo starši o tem, ali oče mora sodelovati pri vzgoji in kakšna je njegova vloga. Bolj natančno bi morali zastaviti vprašanja o tem, kako so moški vzgojitelji sposobni oz. primerni za določeno dejavnost v vrtcu.

Najpomembnejša ugotovitev je, da so starši pripravljeni sprejeti moškega vzgojitelja in zelo podpirajo vzgojo otroka ob mešanem vzgojiteljskem paru. Po drugi strani pa družba nikakor

ni prepričana v to, da je moški pravi za vzgojo otroka, samostojno brez pomoči vzgojiteljice. Zanimivo bi bilo ugotoviti, katere dejavnosti so tiste, ki moške »označijo« za nesposobne samostojne vzgoje otroka. Pomembna je bila tudi razlika med pričakovanji in dejanskimi rezultati, ko smo pričakovali, da se bodo starši, katerih otroci so imeli izkušnje z moškim vzgojiteljem, v večji meri odločali zanj. Starši brez oz. z izkušnjami so se z zelo podobno velikim odstotkom odločili za moškega vzgojitelja.

Kljub temu da je bil prvi občutek, da se za moške vzgojitelje ne bi odločilo veliko staršev, pa ob končnem pregledu in analizi le ni tako črno. Če se 21 % staršev odloči, da bi radi za vzgojo svojega otroka v vrtcu izbrali moškega, je to zagotovo pozitivno. Še posebej, če pomislimo, da je v slovenskih vrtcih le 2 % moških.

Mešan vzgojiteljski par je zelo zaželen oz. bi bil zelo dobro sprejet. Kajti starši podpirajo takšno vzgojo v vrtcih z 98 %, vzgojitelji pa s 96 %. Zelo zanimivo bi bilo vedeti, koliko je mešanih vzgojiteljskih parov v slovenskih vrtcih. To že veliko pove o željah staršev in strokovnih delavcev. Je pa to težko uresničiti, dokler se več moških ne odloči za ta poklic.

Potrebno bi bilo bolje predstaviti vzgojiteljski poklic moškim, ki radi delajo z otroki. Predvsem je nujno izpostaviti dejavnosti, ki moškim omogočajo boljšo uveljavitev in boljši izkoristek njihovega moškega potenciala in zaupanja družbe. Moški ima lahko neverjeten vpliv na vzgojo otroka. Prav tako pa je med dejavnostmi v otroškem obdobju zagotovo najpomembnejša gibalna/športna dejavnost. Iz tega lahko sklepamo oz. predvidevamo, da je ta kombinacija lahko odločilna pri razvoju otroka in napredku. Moški so najboljši za vodenje gibalne/športne dejavnosti po mnenju staršev in vzgojiteljev. Prav tako, po mnenju staršev, moške lastnosti, ki so povezane s športom, prinašajo prednost pri vodenju športne dejavnosti v primerjavi z vzgojiteljicami.

Naša največja skrb pa zagotovo izvira iz tega, da v predšolskem sistemu in tudi v začetku osnovne šole ni najbolje poskrbljeno za gibalno/športno dejavnost. Že sami pogoji v vrtcih pričajo o tem, da je stanje vse prej kot v prid otrokom, tako z vidika infrastrukture, kot tudi kadrovske. Glede na to, da je otrok v otroškem obdobju najbolj dojemljiv za nova znanja in da je njegovo največje bogastvo igra, ta pa je ponavadi v obliki gibalne aktivnosti, bi bilo smiselno poskrbeti za njegovo kakovostnejšo, pogostejšo in raznoliko gibalno aktivnost. Povprečna starost vzgojiteljic v anketi je bila več kot 42 let, povprečna delovna doba v predšolski vzgoji pa več kot 20 let. Ker je starost strokovnih delavcev vrtca kar precej visoka in so to pretežno vzgojiteljice, je morda težje pričakovati, da bi le-te bile sposobne in zainteresirane za kakovostnejšo gibalno dejavnost. Ta bi otrokom prav tako ponujala zadovoljstvo, uživanje in igro, vendar bi z njo po vsej verjetnosti naredili več za njihov kakovostnejši razvoj. V zadnjih letih se veliko vzgojiteljev in učiteljev izogiba nevarnim in potencialno nevarnim prvinam pri gibalni/športni dejavnosti. Predvsem z vidika, da jih je strah poškodb in kasneje pritiskov staršev. To ne velja samo za ženske, temveč tudi za moške. Toda zagotovo za njih v veliko manjši meri. Zato bi bilo bolj smiselno, da bi v tem primeru skušali povečati število moških vzgojiteljev, ki bi v največji meri skrbeli za gibalno dejavnost v vrtcih, seveda poleg ostalih vzgojiteljskih opravil. Poleg tega bi dajali zgled otrokom, posebej dečkom, česa je moški sposoben. Predstavljal bi lahko moško avtoriteto, kot jo doma kaže oče. V primeru, da otrok očeta ne bi imel oz. le ta ne bi bil prisoten pri vzgoji, pa bi lahko tudi v določeni meri nadomestil očeta in vsaj delno zapolnil praznino. Vrtci so v veliki večini tudi precej slabo opremljeni s športnimi rekviziti in pripomočki, ki bi lahko popestrili vadbo. Prav tako pa tudi zelo redko sodelujejo z zunanjimi sodelavci (športnimi društvi, klubi, zasebniki ...). Morda bi bilo tudi dobro, da bi prav v predšolsko vzgojo uvedli športnega

pedagoga, ki bi skrbel za kakovosten razvoj, ne samo športni. Cilj tega ni napraviti športnikov, ki bi tekmovali, temveč zgolj ljudi, ki jim je šport blizu, jim pomenil zdravje in dobro počutje. Otroci se v veliki večini srečajo s pravim športnim delavcem šele v drugem delu osnovne šole. Takrat je že marsikaj zamujenega, saj je športna vzgoja le 2-krat do 3-krat tedensko. Tako se razvijajo civilizacijske in kronične bolezni, ki so vzrok pasivnega, nezdravega življenja. Glede na to, da otroci v vzgojno-izobraževalnem sistemu preživijo toliko časa, bi to lahko izkoristili, v dobro otrok, staršem v prid in gradili uspeh populacije.

Stereotipi so zelo močan dejavnik v družbi, kot je bilo tudi sklepati iz literature. Težko se jih preglasi, čeprav se delo opravlja dobro. Najpomembnejše bi bilo, da se jih izkorenini oziroma omili njihov vpliv.

Pozitivna stran raziskave je zagotovo dokaj velik vzorec, ki lahko kaže na precej dobro reprezentativnost zajete populacije na tem območju. Zelo je presenetil visok odstotek staršev, ki imajo izkušnje z moškim vzgojiteljem. Zaradi tega bi bilo smiselno dodati še nekaj vprašanj, ki bi morda razjasnila določene okoliščine. Recimo: v kateri starostni skupini je otrok, kateri dejavniki najbolj vpliva na izbiro moškega vzgojitelja, mnenje o vzgojiteljici, ki vodi gibalno/športno dejavnost.

Glede na velikost vzorca bi morda rezultate posplošili na lokalni ravni. Je pa vzorec precej specifičen in ga lahko razložimo na dva načina. Lahko je to pravi reprezentant tega območja, kar bi bilo možno glede na predel, ki smo ga zajeli. Ker pa se kar nekaj rezultatov ne sklada z uvodno teorijo in ji pravzaprav nasprotuje, pa je naše mnenje, da smo imeli pri zbiranju podatkov nekaj smole in zajeli vzorec, ki ni pravi reprezentant populacije. Kajti glede na to, da smo dobili zelo visok odstotek odgovorov, ko so starši imeli izkušnje z moškim vzgojiteljem, je malce nerealno za celotno populacijo. Še posebej zato, ker je bilo število moških vzgojiteljev v raziskavi nizko.

Diplomsko delo lahko pomaga pri razumevanju problematike pomanjkanja moških v tradicionalno ženskih poklicih. Prikazuje, da moški morda le niso tako nesposobni za to delo in potrebujejo le spodbudo in zaupanje. Prikaže veliko pozitivnih rezultatov, ki bi vzgojiteljem olajšali delo v predšolskem sistemu in pa razkrije, zakaj so le-ti v takšnem položaju. Določeni izsledki so lahko koristni za delavce vrtcev in za starše ali pa prikazujejo možnosti za bodoče raziskave.

6 VIRI

Bahovec, E. D. (2010). *Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.

Beunen, G. P., Malina, R. M., Renson, R., Simons, J., Ostin, M. in Lefevre, J. (1992). Physical activity and growth, maturation and performance: A longitudinal study. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 24, 576-585.

Boldin, U. (2008). *Analiza materialnih, vsebinskih in kadrovskih dejavnikov predšolske vzgoje v zasavskih vrtcih*. Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za šport.

Bornstein, M. H., Hahn, C.-S. Suwalsky, J. T. D. in Haynes, O. M. (2003). Socioeconomics status, parenting, and child development: The Hollingshead four – factor index of social status and the socioeconomic index of occupations. V: M. H. Bornstein in R. H. Bradley (ur.), *Socioeconomic status, parenting, and child development* (str. 29-82). London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

Botticelli, N. (1999). *Androcentrizem in novo očetovstvo v sodobni slovenski družbi*. Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Brajša, P. (1987). *Očetje, kje ste?*. Ljubljana: Delavska enotnost.

Bruce, T. (1996). *Helping young children to play*. London: Hodder and Stoughton.

Bruce, T. in Meggitt, C. (2005). *Child care & education*. London: Hodder and Stoughton.

Brusnjak, M. (2007.) Vzgojitelj – oblikovalec vzgoje in vzgojnega procesa v skupini. V *Sodobna pedagogika, posebna izdaja*, 352-359.

Burchinal, M. R., Roberts, J. E., Nabors, L. A. in Bryant, D. M. (1996). Quality of center child care and infant cognitive and language development. *Child development*, 2, 606-620.

Cencič, M. in Čargan, B. (2002). Motivacijski dejavniki izbire študija in poklica vzgojitelja predšolskih otrok. *Sodobna pedagogika*, 53 (5), 104-121.

Clarke-Stewart, K. A., Gruber, C. P. in Fitzgerrald, L. M. (1994). *Children at home and day care*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Cohen, D. (2006). *The development of play*. London, New York: Routledge.

Černigoj Sadar, N. (1998). Od časa, ki ostaja, do blagostanja. *Družboslovne razprave*, 14 (27/28), 86-97.

Černigoj Sadar, N. in Verša, D. (2002). Zaposlovanje žensk. V I. Svetlik (ur.), *Politika zaposlovanja* (str. 398-433). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Dalli, C. (2006). From home to childcare: Challenges for mothers, teachers and children. V H. Fabian in A. W. Dunlop (ur.), *Transition in the early years* (str. 38-51). London, New York: Routledge Palmer.

de Shipper, E. J., Riksen – Walraven, J. M. in Guerts, S. A. E. (2006). Effects of child – caregiver ratio on the interactions between caregivers and children in child – care centers: An experimental study. *Child Development*, 77 (49), 861-874.

Duncun, G. J. in Magnuson, K. A. (2003). Off with Hollingshead: Socioeconomic, reasources, parenting, and child development. V: M. H. Bornstein in R. H. Bradley (ur.), *Socioeconomic status, parenting, and child development* (str. 83-106). London: Lawrenc Erlbaum Associates, Publishers.

Duran, M. (2001). *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Đokić, Z. (13.10.2010). *Športniki zato, da bi lahko več delali*. Dnevnik. Pridobljeno 17.11.2010, iz http://narocanje.dnevnik.si/tiskane_izdaje/nika/1042395034

Elkonjin, D.B. (1981). *Psihologija dečje igre*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastava sredstva.

Fireder, M. (2002). *Spolni stereotipi – nova vloga očeta*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Fras, Z. (2002). Telesna dejavnost – varovalni dejavnik za zdravje srca in ožilja. *Zdravstveno varstvo*, 41, 20-26.

Gallahue, D. L. in Ozmun, J. C. (2006). *Undestanding motor development* (sixth edition). New York: The McGraw-Hill Companies.

Gottfried, A. V., Gottfried, A. E., Bathurst, K., Guerin, D. W. in Parramore, M. M. (2003). Socioeconomic status in children's development and family enviroment: Infancy trough adolescence. V: M. H. Bornstein in R. H. Bradley (ur.), *Socioeconomic status, parenting, and child development* (str. 189-207). Mahwah, NJ: Erlbaum.

Hartman, W. in Stoll, M. (1997). What functions do Austrian kindergarten teachers ascribe to the kindergarten in the present socioeconomic conditions? *European Early Childhood Education Research Journal*, 2, 75-84.

Hernavs, T. (2005). *Moški v tradicionalno ženskih poklicih: poklic vzgojitelja*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.

Hoff, E. (2003). Causes and consequences of SES – related differences in parent-to-child speech. V: M. H. Bornstein in R. H. Bradley (ur.), *Socioeconomic status, parenting, and child development* (str. 147-160). London: Lawrenc Erlbaum Associates, Publishers.

Ivanovič, B. (2003). *Vloga očeta pri vzgoji otrok*. Diplomsko delo, Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Ivanuš Grmek, M. in Javornik Krečič, M. (2005). Mnenja študentov o ustrezni izbiri študija. *Pedagoška obzorja*, 20 (2), 51-60.

Jelenc, Z. (1969). *Otrok si želi dobrega očeta*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Jezernik, A. (2003). *Vloga očeta pri razvoju predšolskega otroka*. Diplomsko delo, Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Jogan, M. (2001). *Seksizem v vsakdanjem življenju*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Kanjuo Mrčela, A. (1996). *Ženske v menedžmentu*. Ljubljana: Enotnost.

Kanjuo Mrčela, A. (2000). Spolna konstrukcija menedžerskih vlog: stekleni organizacijski stropovi v devetdesetih. *Družboslovne razprave*, 16 (34/35) (Tranzicija in ne(enakost) med spoloma: tematska številka), december 2000, 53-78.

Kanter, R. M. (1997). *Men and Woman of the Corporation*. New York: Basic Books.

Kapor Stanulovič, N. (1985). *Psihologija roditeljstva*. Beograd: Nolit.

Karpljuk, D. in Videmšek, M. (2009). *Vzgoja za telo je vzgoja za življenje*. Pridobljeno 29.3.2009, iz http://www.physis.si/uploads/PHYSIS_gibanje_prof_KARPLJUK.pdf.

Kavčič, U. (2005). *Mnenje vzgojiteljic o vlogi športnega pedagoga v vrtcih*. Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za šport.

Krajnc, A. (2007). Očetje v današnjem času. *Trnovski zvon, letnik VII* (2), julij 2007, 8.

Kroflič, R. (1997). *Avtoriteta v vzgoji*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Kroflič, R. (2002). *Izbrani pedagoški spisi: Vstop v kurikularne teorije*. Ljubljana: ZRSŠ.

Larner, M. in Phillips, D. (1994). Defining and valuing quality as a parent. V: P. Moss in A. Pence (ur.), *Valuing quality in early childhood services* (str. 43-609). London: Paul Chapman Publishing Ltd.

Layzer, J.I., Goodson, B.D. in Moss, M. (1993). *Observational study of early childhood programs: Life in preschool*. Cambridge, MA: U.S. Department of Education, Office of the Under Secretary.

Lepičnik Vodopivec, J. (2007). Razlogi za izbiro poklica vzgojitelja predšolskih otrok. *Pedagoška obzorja*, 22 (3-4), 114-125.

Ličen, E. (2002). *Ženske in moški v učiteljskem poklicu*. Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Lippman, W. (1999). *Stereotipi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Love, J. M., Harrison, L., Sagi – Schwartz, A., van Ijzendoorn, M. H., Ross, C., Ungerer, J. A., Raikes, H., Brady – Smith, C., Boller, K., Brooks – Gunn, J., Constantine, J., Kisker, E.

- E., Paulsell, D. in Chazan – Cohen, R. (2003). Child care quality matters: How conclusions may vary with context. *Child Development*, 74 (4), 1021-1033.
- Malina, R. M., Bouchard, C. in Bar-Or, O. (2004). *Growth, maturation, and physical activity*. Champaign: Human Kinetics.
- Marjanovič Umek, L. (2002). V: B. Goligranc Zakonjšek (ur.), *Dobra igrača* (str. 11-22). Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje.
- Marjanovič Umek, L. in Lešnik Musek, P. (1998). Simbolna igra: kaj jo določa in kako igra določa otrokov razvoj. *Psihološka obzorja*, 2, 154-166.
- Marjanovič Umek, L. in Fekonja Peklaj, U. (2008). *Sodoben vrtec: možnosti za otrokov razvoj in zgodnje učenje*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- Marjanovič Umek, L. in Kavčič, T. (2006). Otroška igra. V: L. Marjanovič Umek in M. Zupančič (ur.), *Psihologija otroške igre. Od rojstva do vstopa v šolo* (str. 41-58). Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (2004). *Razvojna psihologija*. Ljubljana: Rokus, d.o.o.
- Marjanovič Umek, L., Zupančič, M., Fekonja, U., Kavčič, T. in Podlesek, A. (2004). Dejavnosti v vrtcu: kako jih ocenjujejo starši? *Sodobna pedagogika*, 55 (3), 74-95.
- Medveš, Z. (1991). Pedagoška etika in koncept vzgoje (1.del). *Sodobna pedagogika*, 42 (3-4), 101-117.
- Milharčič Hladnik, M. (1995). *Šolstvo in učiteljice na slovenskem*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Moyles, J.R. (1995). *Just playing? The role and status of play in early childhood education*. Milton Keynes, Philadelphia: Open University Press.
- Moyle, J.R. (1999). A place for everything? The classroom as a teaching and learning context. V: J. Moyles (ur.), *Beginning teaching: Beginning learning* (str: 27-42). Buckingham, Philadelphia: Open University Press.
- NICHD Early Child Care Research Network (2000). Characteristics and quality of child care for toddlers and preschoolers. *Applied Developmental Science*, 4, 116-135.
- Pelko, A. (2002). *Vloga očeta v družini*. Diplomsko delo, Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Piaget, J. (1962). *Play, dreams and imitation in childhood*. New York: W. W. Norton.
- Pišot, R. in Jelovčan, G. (2006). *Vsebine gibalne/športne vzgoje v predšolskem obdobju*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Založba Annales.
- Pišot, R. in Planinšec, J. (2005). *Struktura motorike v zgodnjem otroštvu*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, Inštitut za kineziološke raziskave.

Pišot, R. in Videmšek, M. (2004). *Smučanje je igra*. Ljubljana: Združenje učiteljev in trenerjev smučanja Slovenije.

Pišot, R. in Završnik, J. (2001). Gibalno/športna aktivnost v otroštvu – osnova za oblikovanje zdravega življenjskega sloga. V: H. Berčič (ur.), *Zbornik Slovenskega kongresa športne rekreacije: prispevki in povzetki poročil, strokovnih predavanj in predstavitev 2. slovenskega kongresa športne rekreacije, z mednarodno udeležbo* (str. 21-24). Ljubljana: Športna unija Slovenije.

Popovič, G. in Ribič, M. (2008). *Pomen prisotnosti moških v vrtcih z vidika staršev otrok*. Seminarska naloga. Neobjavljeno delo.

Pratneker, Z. (2008). *Moški v tradicionalno ženskih poklicih/poklic medicinske sestre*. Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Rajh, M. (1999). *Vloga očeta pri vzgoji*. Diplomsko delo, Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Rajher, T., Gradišnik, T. in Šefman, Z. (2009). Kako pomembna je pravilna drža?. V: M. Troha (ur.), *Otrok in družina*, september 09 (str. 26-27).

Rajtmajer, D. (1991). *Izbrana poglavja iz didaktike in pedagogike športa*. Maribor: Pedagoška fakulteta v Mariboru.

Raspovič, M. (1999). Zakaj otroci potrebujejo očeta. *Otrok in družina*, 9/99, 12-13.

Ruopp, R., Travers, J., Glantz, F. in Coelen, C. (1979). *Children at the center*. Cambridge, MA: Abt.

Saris, W. H. M., Elever, J. W. H., van't Hof, M. A. in Binkhorst, R. A. (1986). Changes in physical activity of children aged 6 to 12 years. V: J. Rutenfranz, R. Mocellin in F. Klimt (ur.), *Children and exercise* (str. 121-130). Champaign: Human Kinetics Books.

Schlenz, K. (1998). *Hura, očka bom!*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Seidler, V. J. (1997). *Man Enough – Embodying Masculinities*. London: SAGE Publications Ltd.

Senčar, B. (2000). Zdrav razpoložen učitelj – najboljši vzgojitelj. *Šolski razgledi*, 51 (11), 3.

Shonkoff, J. in Phillips, D. (ur.) (2000). *From Neurons to Neighborhoods. The Science of Early Childhood Development*. Washington, DC: National Academic Press.

Statistični urad Republike Slovenije. (2010). Pridobljeno 9.11.2010, iz http://www.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/Dem_soc.asp#09.

Sto besed za enakost. (2007). Urad vlade Republike Slovenije za enake možnosti. Pridobljeno 31.10.2010 iz <http://www.uem.gov.si/fileadmin/uem.gov.si/pageuploads/PrirocnikStoBesed.pdf>.

Strahan, H. (2003). You feel like you belong: Establishing partnership between parents and educators. V: L. Abbott in R. Rodger (ur.), *Quality education in the early years* (str. 152-166). Buckingham, Philadelphia: Open Universtiy Press.

Švab, A. (2000). Poti in stranpoti novih očetovskih identitet: nekaj misli o sociološki interpretaciji novega (postmodernega) očetovstva. V: A. Grizold (ur.), *Teorija in praksa*, letnik 37, št. 2, str. 248-263.

Švelc, V. (2003). *Vloga očeta pri vzgoji v različnih družbeno-kulturnih okoljih*. Diplomsko delo, Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Thelen, E. (2000). Motor development as fountaion and future of developmental psychology. *Internationl Journal of Behaviorl Development*, 24 (4), 385-397.

Toman, U. (2001). Poklic vzgojiteljica, vzgojitelj. *Vzgojiteljica*, 3 (3), 23-25.

Turnšek, N. (2002). Stališča in pogledi vzgojiteljic na vzgojo in novi predšolski kurikulum – nekaj rezultatov preskusne faze raziskovanja. *Sodobna pedagogika*, 53 (3), 70-92.

Ule Nastran, M. (1997). *Temelji socialne psihologije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Videmšek, M. in Jovan, N. (2002). *Čarobni svet igral in športnih pripomočkov*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Videmšek, M. in Pišot, R. (2007). *Šport za najmlajše*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Videmšek, M., Tomazini, P. in Grojzdek, M. (2007). *Gibalne dejavnosti z improviziranimi pripomočki*. Ljubljana: Fakulteta za Šport, Inštitut za šport.

Videmšek, M. in Visinski, M. (2001). *Športne dejavnosti predšolskih otrok*. Ljubljana: Fakulteta za Šport, Inštitut za šport.

Volling, B. in Feagans, L. V. (1995). Infant day care and children's social competence. *Infant Behavior and Development*, 18, 177-188.

Williams, C. (1993). *Doing »Women's Work«: Men in nontraditional occupations*. Newbury Park: Saga publications.

Williams, C. (1995). *Still a man's world: Men who do women's work*. Berkley, Los Angeles, London: Unversity of California Press.

Wood, E. in Attfield, J. (1996). *Play, learning and the early childhood curriculum*. London: Paul Chapman Publishing Ltd.

Završnik, J. in Pišot, R. (2005). *Gibalna/športna aktivnost za zdravje otrok in mladostnikov*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, Inštitut za kineziološke raziskave.

Zupančič, M. in Cecić Erpič, S. (1998). Razvoj zgodnjih oblik igralne interakcije med mamo in malčkom: prečna primerjava. *Anthropos*, 4/6, 32-54.

6. Že imate izkušnje z moškim vzgojiteljem v vrtcu?

NE DA

7. Kateri spol vzgojitelja si želite?

M Ž

8. Se vam zdi, da je moški vzgojitelj dobrodošel v predšolski vzgoji glede na vzgojiteljice (obkroži številko: 1-sploh ne.....5-zelo)?

1 2 3 4 5

9. Ali je moški vzgojitelj primeren za vodenje gibalno/športnih dejavnosti v predšolskem obdobju (obkroži številko 1-najmanj primeren....5-najbolj primeren)?

1 2 3 4 5

10. Menite, da je dovolj moških vzgojiteljev?

- a) premalo
- b) ravno prav
- c) preveč

11. Menite, da bi bilo smiselno otroke vzgajati ob mešanem (moški in ženska) vzgojiteljskem paru?

NE DA

12. Kako je poskrbljeno za gibalno/športno dejavnost v vrtcu (1-zelo slabo....5-odlično)?

1 2 3 4 5

13. V kolikšni meri naslednje lastnosti moškim vzgojiteljem prinašajo prednost, pred vzgojiteljicami, pri izvajanju gibalno/športne dejavnosti v vrtcu (obkroži)?

	NIČ	MALO	DELNO	PRECEJ	VELIKO
Zgled športnika	1	2	3	4	5
Strogost	1	2	3	4	5
Zanimanje za šport	1	2	3	4	5
Tekmovalnost	1	2	3	4	5

Občutek za šport otrok	1	2	3	4	5
Pogum	1	2	3	4	5
Odločnost	1	2	3	4	5

7.2 ANKETNI VPRAŠALNIK - VZGOJITELJI

Sem Anže Brankovič, absolvent Fakultete za šport v Ljubljani. Za diplomsko nalogo sem si izbral naslov: MNENJE STARŠEV IN STROKOVNIH DELAVCEV VRTCA O VLOGI MOŠKEGA VZGOJITELJA PRI IZVAJANJU GIBALNIH/ŠPORTNIH DEJAVNOSTI V VRTCU. Ker je naloga raziskovalnega tipa, sem pripravil vprašalnik, ki mi bo pomagal pridobiti podatke s katerimi bom lahko optimalno opravil svojo nalogo. Vprašalnik je kratek in anonimen, vaši odgovori pa dragoceni. Hvala!

1. Spol

M

Ž

2. Starost

_____let

3. Koliko let že delate v predšolski vzgoji?

_____let

4. Izobrazba

a) osnovna šola

b) srednja vzgojiteljska šola

c) druga srednja šola

d) pedagoška fakulteta

e) druga univerzitetna izobrazba + usposabljanje za delo v predšolski vzgoji

f) magisterij/doktorat

5. Že imate izkušnje z moškim vzgojiteljem v vrtcu?

NE

DA

6. Se vam zdi, da je moški vzgojitelj dobrodošel v predšolski vzgoji (obkroži številko: 1-sploh ne....5-zelo)?

1

2

3

4

5

7. Ali je moški vzgojitelj primeren za vodenje gibalno/športnih dejavnosti v predšolskem obdobju (obkroži številko: 1-najmanj primeren...5-najbolj primeren)?

1

2

3

4

5

8. Menite, da je dovolj moških vzgojiteljev?

d) premalo

e) ravno prav

f) preveč

9. Menite, da bi bilo smiselno otroke vzgajati ob mešanem (moški in ženska) vzgojiteljskem paru?

NE

DA

10. Kako je poskrbljeno za gibalno/športno dejavnost v vrtcu (1-zelo slabo...5-odlično)?

1

2

3

4

5

11. Kako močno, po vašem mnenju, lahko naslednji dejavniki vplivajo na majhno število moških v tem poklicu?

	NIČ	MALO	DELNO	PRECEJ	VELIKO
Nezainteresiranost	1	2	3	4	5
Nezaželenost	1	2	3	4	5
Nesposobnost	1	2	3	4	5
Nekoristnost	1	2	3	4	5
Stereotipi	1	2	3	4	5